

Grønnere verdiskaping

Innovasjon Norges kundeffektundersøkelse 2019 – Førundersøkelsen

Grønnere verdiskaping

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse 2019 - Førundersøkelsen

April 2020

Oppdragsgiver
Innovasjon Norge

Team

Tor Borgar Hansen (prosjektleder), Bernhard Weigel og
Bjørn Brastad

Om Oxford Research Knowledge for a better society

Oxford Research er et internasjonalt analyseselskap. Vi dokumenterer og utvikler kunnskap gjennom analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger.

Forsidebilde: Shutterstock

Sammendrag

Førundersøkelsen 2019 viser at alle de såkalte myke indikatorene som måler samarbeid, kompetanse og innovasjon er på omtrent uendret nivå eller har gått svakt ned sammenlignet med 2018-undersøkelsen. For indikatorene som måler utviklingsprosessenes økonomiske bidrag er bildet mer positivt.

Det har vært en økning på en til fire prosentpoeng for alle indikatorene. Økningen er størst for bidraget til økt omsetning (fire prosentpoeng), bedret konkurransevne (tre prosentpoeng) og bedret lønnsomhet (fire prosentpoeng). Det er også interessant å merke seg at andelen virksomheter som framhever at Innovasjon Norge i stor grad har hatt betydning for de kom i gang med sin internasjonaliseringsprosess har økt med tre prosentpoeng.

Sammenlignet med Førundersøkelsen for 2018 finner vi at verdiene for samtlige miljøindikatorer har økt med mellom ett og seks prosentpoeng. Mest har reduksjon i utslipp av klimagasser økt (seks prosentpoeng), mens bedre utnyttelse av biologiske ressurser har en forbedring på fem prosentpoeng. Sammenholder en dette med de økonomiske resultatene, innebærer det at man har fått en grønnere verdiskaping.

Innhold

1.	Summary	9
2.	Oppsummering	11
2.1	Utviklingstrekk	11
2.2	Resultater sammenholdt med målene for Innovasjon Norge	11
2.2.1	Delmål 1: Flere gode gründere	12
2.2.2	Delmål 2: Flere vekstkraftige bedrifter	12
2.3	Eksport	13
3.	Innledning og bakgrunn	15
3.1	Hensikten med undersøkelsen	15
3.2	Analysemodell	15
3.3	Leserveiledning	16
4.	Populasjon, utvalg og vektning	17
4.1	Tjenester som inngår i undersøkelsen	17
4.2	Gjennomføring av undersøkelsen	17
4.3	Spørreskjema	18
4.4	Bruttoutvalg	18
4.5	Justert brutto- og nettoutvalg	20
4.6	Nærmere beskrivelse av utvalget	22
4.7	Vekting av utvalget	22
5.	Benyttelse av støtten og finansiering	25
5.1	Benyttelse av støtten	25
5.1.1	Benyttelse av støtten etter tjeneste	26
5.1.2	Benyttelse av støtten eller bedriftstype	27
5.2	Betydningen av Innovasjon Norge for finansiering	27
5.3	Andre finansieringskilder	28
5.3.1	Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter tjeneste	29
5.3.2	Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter bedriftstype	30
5.4	Eksterne investorer	30
5.4.1	Eksterne investorer	30
5.4.2	Norske eksterne investorer etter tjeneste	31
5.4.3	Norske eksterne investorer etter bedriftstype	32
5.4.4	Utenlandske eksterne investorer etter tjeneste	33
5.4.5	Utenlandske eksterne investorer etter bedriftstype	34
6.	Addisjonalitet	35
6.1	Samlet addisjonalitet	36
6.2	Addisjonalitet etter tjeneste	37
6.3	Addisjonalitet etter bedriftstype	38

7.	Bidrag til økt samarbeid	39
7.1	Samarbeid med ulike aktører	41
7.2	Samarbeid etter tjeneste	41
7.2.1	Samarbeid med de ulike aktørene	42
7.2.2	Samlet bidrag til samarbeid	43
7.3	Samarbeid etter bedriftstype	44
7.3.1	Samarbeid med de ulike aktørene	44
7.3.2	Samlet bidrag til samarbeid	44
7.4	Innholdet i samarbeidet	45
8.	Bidrag til kompetanseheving	47
8.1	Kompetanseheving på ulike områder	48
8.2	Kompetanseheving etter tjeneste	48
8.2.1	Kompetanseheving på de ulike områdene	49
8.2.2	Samlet bidrag til kompetanseheving	50
8.3	Kompetanseheving etter bedriftstype	51
8.3.1	Kompetanseheving på de ulike områdene	51
8.3.2	Samlet bidrag til kompetanseheving	51
8.4	Kompetansespredning	52
9.	Effekter på utvikling og innovasjon	55
9.1	Bidrag til innovasjon på hovedområder	57
9.2	Bidrag til innovasjon på underkategorier	58
9.3	Innovasjonsbidrag etter tjeneste	59
9.4	Samlet bidrag til innovasjon	62
9.4.1	Samlet bidrag til innovasjon etter tjeneste	62
9.4.2	Samlet bidrag til innovasjon etter bedriftstype	63
9.5	Beskyttelse av det nye som utvikles i utviklingsprosessen	64
9.6	Utviklingsprosessenes nyhetsverdi	66
10.	Forventede økonomiske effekter av utviklingsprosessen	71
10.1	Ulike typer økonomiske effekter	74
10.2	Økonomiske effekter etter tjeneste	75
10.2.1	Økt omsetning etter tjeneste	75
10.2.2	Økt eksport etter tjeneste	76
10.2.3	Bedret konkurranseevne etter tjeneste	77
10.2.4	Bedret lønnsomhet etter tjeneste	78
10.2.5	Bedret overlevelsesmulighet etter tjeneste	79
10.2.6	Økt sysselsetting etter tjeneste	80
10.3	Økonomiske effekter etter bedriftstype	81
11.	Miljø- og samfunnseffekter	83
11.1	Miljømessige effekter	85
11.2	Samfunnsmessige effekter	87

12.	Eksport	89
12.1	Tidligere eksporterfaring	90
12.2	Innovasjon Norges bidrag til å utløse virksomhetenes første eksport	92
12.3	Eksportmarkeder	94
12.4	Eksportbarrierer	95
12.5	Hjelp fra Innovasjon Norge til å håndtere eksportbarrierer	98
12.6	Benytte Innovasjon Norges tjenester igjen	102
13.	Detaljerte resultater for hver tjeneste	103
13.1	Alle tjenester	103
13.2	Bedriftsnettverk	104
13.3	Bedriftsutviklingstilskudd – distrikt	105
13.4	Bioenergiprogrammet	106
13.5	Bioøkonomiordningen	107
13.6	Bygdeutviklingsmidler – Stipend	108
13.7	Bygdeutviklingsmidler – Tilleggsnæring	109
13.8	Bygdeutviklingsmidler – Tradisjonell	110
13.9	EU-Horizon 2020	111
13.10	Etablerertilskudd (KMD)	112
13.11	Etablerertilskudd (NFD)	113
13.12	EØS midlene	114
13.13	FRAM Strategisk ledelse	115
13.14	Global Growth	116
13.15	IFU/OFU	117
13.16	IN Horizon 2020	118
13.17	IPR – rådgivning	119
13.18	Innovasjon i reiselivsnæringen	120
13.19	Internasjonal markedsrådgivning	121
13.20	Investeringsstilskudd – distrikt	122
13.21	Lavrisikolån	123
13.22	Lavrisikolån - GFL - flåte	124
13.23	Lavrisikolån - Landbrukslån	125
13.24	Mentortjenesten	126
13.25	Miljøteknologi	127
13.26	Risikolån - Distriktsrettede	128
13.27	Risikolån - Innovasjonslån	129
13.28	Tilskudd - Landsdekkende	130
13.29	Utviklingsprogram for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping	131
13.30	Verdiskapingsprogram for kulturnæringen	132
	Vedlegg 1 - Spørreskjema	133

Figurliste

Figur 1: Undersøkelsens analysemodell.....	16
Figur 2: Benyttelse av støtten.....	25
Figur 3: Benyttelse av støtten etter tjeneste	26
Figur 4: Benyttelse av støtten etter bedriftstype	27
Figur 5: Betydningen av Innovasjon Norge for finansiering.....	27
Figur 6: Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge.....	28
Figur 7: Eksterne investorer	30
Figur 8: Addisjonalitet, utvikling over tid	36
Figur 9: Addisjonalitet i Førundersøkelsen 2019	36
Figur 10: Addisjonalitet etter tjeneste.....	37
Figur 11: Addisjonalitet etter bedriftstype.....	38
Figur 12: Økt samarbeid med ulike aktører.....	41
Figur 13: Antall områder med økt samarbeid etter tjeneste	43
Figur 14: Antall områder med økt samarbeid etter bedriftstype	44
Figur 15: Innholdet i samarbeidet	45
Figur 16: Andel utviklingsprosesser som har bidratt til kompetanseheving.....	48
Figur 17: Antall områder med bidrag til økt kompetanse etter tjeneste.....	50
Figur 18: Antall områder med bidrag til økt kompetanse etter bedriftstype	51
Figur 19: Andel utviklingsprosesser som har ført til kompetansespredning utenfor virksomhet	52
Figur 20: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt kompetansespredning etter tjeneste	53
Figur 21: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt kompetansespredning etter bedriftstype.....	54
Figur 22: Bidrag til innovasjon på hovedområder	57
Figur 23: Andel utviklingsprosesser som har bidratt til endring i innovasjon.....	59
Figur 24: Antall områder med økt innovasjon i stor grad etter tjeneste	62
Figur 25: Antall områder med økt innovasjon i stor grad etter bedriftstype.....	63
Figur 26: Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen.....	64
Figur 27: Nyhetsverdi i utviklingsprosessene (n: xxxx)	67
Figur 28: Nyhetsverdi i utviklingsprosessene, utvikling over tid (n: xxxx)	67
Figur 29: Nyhetsverdi i utviklingsprosessene, etter tjeneste (n: xxxx).....	68
Figur 30: Nyhetsverdi i utviklingsprosessene, etter bedriftstype (n: xxxx).....	69
Figur 31: Bidrag til ulike økonomiske effekter	74
Figur 32: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning etter tjeneste.....	75
Figur 33: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport etter tjeneste.....	76
Figur 34: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til bedret konkurransevne etter tjeneste.....	77
Figur 35: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til bedret lønnsomhet etter tjeneste.....	78
Figur 36: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til bedret overlevelsesmulighet etter tjeneste	79
Figur 37: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt sysselsetting etter tjeneste	80
Figur 38: Økonomiske effekter etter bedriftstype	81
Figur 39: Andel utviklingsprosesser som har bidratt til samfunn- og miljøeffekter	84
Figur 40: Andel virksomheter som har eksportert før utviklingsprosessen fikk støtte fra Innovasjon Norge	90
Figur 41: Andel virksomheter som har eksportert før utviklingsprosessen fikk støtte fra Innovasjon Norge etter tjeneste ...	91
Figur 42: Andel virksomheter som har eksportert før utviklingsprosessen fikk støtte fra Innovasjon Norge etter bedriftstype	92
Figur 43: I hvilken grad bidro tjenesten fra Innovasjon Norge til at virksomheten kom i gang med sin internasjonaliseringsprosess?.....	93
Figur 44: I hvilken grad har/vil tjenesten fra Innovasjon Norge bidra til at virksomheten har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess? Fordeling etter bedriftstype.....	93
Figur 45: Andel som eksporterer til ulike markeder etter bedriftstype	94
Figur 46: Andel virksomheter som har møtt barrierer for eksport	96
Figur 47: Andel virksomheter som har møtt barrierer for eksport etter bedriftstype.....	97
Figur 48: Andel virksomheter som har fått hjelp av Innovasjon Norge til å håndtere følgende barrierer/risikofaktorer	99
Figur 49: Andel virksomheter som har fått hjelp av Innovasjon Norge til å håndtere følgende barrierer/risikofaktorer etter bedriftstype.....	100
Figur 50: Bruke Innovasjon Norges tjenester igjen (n: 1122).....	102
Figur 51: Bruke Innovasjon Norges tjenester igjen, etter bedriftstype (n: 1122).....	102

Tabelliste

Tabell 1: Gjennomføring av datainnsamling for Førundersøkelsen 2019	17
Tabell 2: Populasjon og bruttoutvalg for Førundersøkelsen 2019	19
Tabell 3: Svar og frafall i Førundersøkelsen 2019 etter tjeneste	21
Tabell 4: Gjennomføring av datainnsamling for Førundersøkelsen 2019.....	22
Tabell 5: Fordeling på bedriftstype blant kunder som har besvart Førundersøkelsen 2019.....	22
Tabell 6: Vekting etter tjeneste i Førundersøkelsen 2019	23
Tabell 7: Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter tjeneste	29
Tabell 8: Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter bedriftstype	30
Tabell 9: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike norske eksterne investorer etter tjeneste	31
Tabell 10: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike norske eksterne investorer etter bedriftstype.....	32
Tabell 11: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike utenlandske eksterne investorer etter tjeneste	33
Tabell 12: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike utenlandske eksterne investorer etter bedriftstype	34
Tabell 13: Addisjonalitetskategorier	35
Tabell 14: Samarbeidsbidrag	40
Tabell 15: Økt samarbeid med ulike aktører etter tjeneste	42
Tabell 16: Økt samarbeid med ulike aktører etter bedriftstype	44
Tabell 17: Kompetansebidrag.....	48
Tabell 18: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har ført til økt kompetanse på de ulike områdene etter tjeneste	49
Tabell 19: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har ført til økt kompetanse på de ulike områdene etter bedriftstype.....	51
Tabell 20: Innovasjonsbidrag	56
Tabell 21: Andel som har gitt bidrag til innovasjon, utvikling over tid.....	57
Tabell 22: Andel som har gitt bidrag til innovasjon, utvikling over tid etter bedriftstype.....	58
Tabell 23: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til vare-, tjeneste-, prosess- og markedsinnovasjon etter tjeneste.....	60
Tabell 24: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til organisatorisk innovasjon etter tjeneste	61
Tabell 25: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til utvikling og forbedring innenfor ulike områder etter bedriftstype.....	63
Tabell 26: Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen etter tjeneste	65
Tabell 27: Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen etter bedriftstype	66
Tabell 28: Økonomiske indikatorer, utvikling over tid	72
Tabell 29: Andel utviklingsprosesser som har ført til økte miljøeffekter etter tjeneste	85
Tabell 30: Andel utviklingsprosesser som har ført til økte miljøeffekter etter bedriftstype	86
Tabell 31: Andel utviklingsprosesser som har ført til økte samfunnseffekter etter tjeneste.....	87
Tabell 32: Andel utviklingsprosesser som har ført til økte samfunnseffekter etter bedriftstype	88

1. Summary

Oxford Research has conducted this Customer Impact Survey among companies and individual which received support from Innovation Norway in 2019. The Customer Impact Survey consists of a preliminary survey and a post-survey. The preliminary survey is carried out just after the service from Innovation Norway is delivered, while the post-survey is carried out four years later. The present survey is thus a preliminary survey of the companies that received support from Innovation Norway in 2019. The preliminary survey measures the customers' expectations of the benefits of the service(s) they have received, while the post-survey covers what benefits they themselves believe they have achieved. This preliminary study encompasses a substantial part of Innovation Norway's activity, covering both financial services, programs and a variety of advisory services.

Customer impact surveys have been conducted since 1994. This year's survey is based on the same methodological basis as previous preliminary surveys. The customer impact study will, in relation to the evaluation of Innovation Norway's results, partly represent an analysis that “stands on its own”, and at the same time this study will be included as one of several documentation forms in more comprehensive evaluations.

The Customer Impact preliminary survey of 2019 shows that all the so-called soft indicators which measure collaboration, competence and innovation are at almost unchanged levels or have slightly decreased compared to the 2018 survey. For the indicators that measure the financial contribution of the development processes which receive support from Innovation Norway, the picture is more positive. There has been an increase of one to four percentage points for all indicators. The increase is greatest for the contribution to increased turnover (four percentage points), improved competitiveness (three percentage points) and improved profitability (four percentage points). It is also interesting to note that the percentage of businesses which emphasize that Innovation Norway has had a significant impact on the way they started their internationalization process has increased by three percentage points.

Compared with the Preliminary Survey for 2018, we find that the values for all environmental indicators have increased between one and six percentage points. Reductions in greenhouse gas emissions have increased (six percentage points), while better utilization of biological resources has improved by five percentage points. If this is compared with the financial results, it means that Innovation Norway has supported development processes which contribute to a more sustainable and greener value creation.

2. Oppsummering

2.1 Utviklingstrekk

Førundersøkelsen 2019 viser at alle de såkalte myke indikatorene som måler samarbeid, kompetanse og innovasjon, er på omtrent uendret nivå eller har gått svakt ned sammenlignet med 2018-undersøkelsen. For indikatorene som måler utviklingsprosessenes økonomiske bidrag, er bildet mer positivt. Det har vært en økning på en til fire prosentpoeng for alle indikatorene. Økningen er størst for bidraget til økt omsetning (fire prosentpoeng), bedret konkurranseevne (tre prosentpoeng) og bedret lønnsomhet (fire prosentpoeng). Det er også interessant å merke seg at andelen virksomheter som framhever at Innovasjon Norge i stor grad har hatt betydning for de kom i gang med sin internasjonaliseringsprosess har økt med tre prosentpoeng.

Sammenlignet med Førundersøkelsen for 2018 finner vi at verdiene for samtlige miljøindikatorer har økt mellom ett og seks prosentpoeng. Mest har reduksjon i utslipp av klimagasser økt (seks prosentpoeng), mens bedre utnyttelse av biologiske ressurser har en forbedring på fem prosentpoeng. Sammenholder en dette med de økonomiske resultatene, innebærer det at man har fått en grønnere verdiskaping.

2.2 Resultater sammenholdt med målene for Innovasjon Norge

Formålet, hovedmålet og delmålene for Innovasjon Norge er formulert på følgende måte:

Formål, hovedmål og delmål for Innovasjon Norge

Formål:

Innovasjon Norges formål er å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet.

Hovedmål:

Innovasjon Norge har til hovedmål å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling, og utløse regionenes næringsmessige muligheter

Delmål:

1. Flere gode gründere
2. Flere vekstkraftige bedrifter
3. Flere innovative næringsmiljøer

Kundeeffektundersøkelsen omfatter tjenester som dekker de to første delmålene, mens det tredje delmålet, flere innovative næringsmiljøer, omfatter tjenester som har egne MRS-systemer og derfor ikke inngår i kundeeffektundersøkelsen. I det videre benyttes noen av resultatene fra etterundersøkelsen for å indikere Innovasjon Norges måloppnåelse knyttet til de to første delmålene.

Dersom en sammenligner resultatene for gründerbedrifter og etablerte bedrifter, er det generelt slik at utviklingsprosessene har hatt større betydning for gründerbedriftene. Dette gjelder både for samarbeid, kompetanse og innovasjon samt for den økonomiske utviklingen. Det er flere mulige forklaringer på dette, men vi vil framheve to:

- Gründerbedriftene har kommet kortere i sitt bedriftsutviklingsløp, og har større behov for å utvikle seg på et bredt spekter av områder.
- For gründerbedriftene vil det i større grad være likhetstegn mellom bedriften og utviklingsprosessen som får støtte. Det innebærer at «medisinen» i gjennomsnitt vil være sterkere for disse enn for de etablerte virksomhetene.

I det videre ser vi nærmere på måloppnåelsen for Innovasjon Norges delmål 1 og 2.

2.2.1 Delmål 1: Flere gode gründere

I dette delkapittelet ser vi nærmere på indikatorer og resultater for gründere som er sentrale for å belyse i hvilken grad Innovasjon Norge bidrar til å nå delmålet å fremme flere gode gründere:

- 68 prosent av utviklingsprosessene har høy addisjonalitet, summen av middels og høy addisjonalitet er 91 prosent.
- 90 prosent av gründerne mener at utviklingsprosessen har ført til økt kompetanse på ett eller flere områder.
- 88 prosent av gründerne sier at utviklingsprosessen har ført til innovasjon på ett eller flere områder.
- For gründere registrer vi en økning for samtlige seks økonomiske indikatorer i 2019:
 - 77 prosent av gründerne rapporterer at utviklingsprosessene i stor grad har ført til økt omsetning (økning på seks prosentpoeng)
 - 74 prosent av gründerne sier at utviklingsprosessen i stor grad har ført til bedret konkurransevne (økning på fire prosentpoeng)
 - 81 prosent av utviklingsprosessene hos gründerne har bidratt i stor grad til bedret overlevelsesmulighet (økning på to prosentpoeng)
 - 73 prosent av gründerne mener at utviklingsprosessen i stor grad har ført til bedret lønnsomhet (økning på syv prosentpoeng)
 - Utviklingsprosessene har bidratt i stor grad til økt sysselsetting hos gründere i 64 prosent av tilfellen (økning på seks prosentpoeng)
 - 49 prosent av gründerne sier at utviklingsprosessen i stor grad har ført til økt eksport (økning på seks prosentpoeng).

2.2.2 Delmål 2: Flere vekstkraftige bedrifter

Under ser vi mer inngående på noen indikatorer som er sentrale for å belyse i hvilken grad Innovasjon Norge bidrar til å nå delmålet å fremme flere vekstkraftige bedrifter: Resultatene tar utgangspunkt i hvordan de mer etablerte eller vekstbedriftene har besvart undersøkelsen.

- 69 prosent av utviklingsprosessene har høy addisjonalitet, summen av middels og høy addisjonalitet er 92 prosent.
- Utviklingsprosessene har bidratt til økt kompetanse på ett eller flere områder i 78 prosent av tilfellene.
- 74 prosent av bedriftene sier at utviklingsprosessen har ført til innovasjon på ett eller flere områder.
- For etablerte bedrifter registrer vi en økning for fire av seks økonomiske indikatorer i 2019:
 - 55 prosent av bedriftene mener at utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til økt omsetning (økning på to prosentpoeng)
 - Utviklingsprosessene har i stor grad bidratt til forbedring av konkurransevnen i 52 prosent av tilfellene (økning på ett prosentpoeng)
 - 53 prosent av bedriftene sier at utviklingsprosessen i stor grad har ført til bedret lønnsomhet (uendret)

- Utviklingsprosessene har i stor grad bidratt til økt sysselsetting i 36 prosent av tilfellene (økning på ett prosentpoeng)
- 23 prosent av bedriftene mener at utviklingsprosessen i stor grad har ført til økt eksport (økning på to prosentpoeng)
- 62 prosent av bedriftene sier at utviklingsprosessen i stor grad har forbedret overlevelsesmuligheten (uendret).

2.3 Eksport

For å få mer kunnskap om Innovasjon Norges bidrag til økt eksport i virksomhetene, har vi videreført spørsmålsbatteriet som ble utviklet i Førundersøkelsen 2017. Dette er designet for å gi mer dybdekunnskap om:

- Hvorvidt virksomhetene har eksportert tidligere/i hvilken grad Innovasjon Norges tjenester er utløsende for virksomhetens første eksport: Her svarer 62 prosent av virksomhetene at de ikke har tidligere eksporterfering (65 prosent i 2018 og 60 prosent i 2017) og 16 prosent at den støttede utviklingsprosessen forventes å utløse virksomhetens første eksport (17 prosent i 2018). De etablerte bedriftene har i langt - og statistisk signifikant – større grad tidligere eksporterfering (58 prosent, 56 prosent i 2018) sammenlignet med gründerbedriftene (20 prosent, 18 prosent i 2018). Mellom tre og fire ganger så høy andel gründerbedrifter (25 prosent i 2019, samme andel i 2018) oppgir at utviklingsprosessen de fikk støtte til fra Innovasjon Norge utløste virksomhetens første eksport sammenlignet med de etablerte bedriftene (7 prosent i 2019, samme andel i 2018).
- I hvilken grad Innovasjon Norges tjenester bidrar til at virksomhetene har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess: 41 prosent av virksomhetene sier at tjenesten fra Innovasjon Norge i stor grad har bidratt til at virksomheten har kommet i gang med sin første internasjonaliseringsprosess (38 prosent i 2018, 46 prosent i 2017).
- Hvilke markeder virksomhetene forventer å eksportere til: Det er de geografisk nære markedene virksomhetene i første rekke forventer økt eksport til, det vil si våre nordiske naboland og EU/EØS for øvrig (henholdsvis 71 og 68 prosent). Andelen virksomheter som forventer eksport til de nære markedene og Nord-Amerika er like høy eller noe høyere sammenlignet med fjorårets undersøkelse. For samtlige oversjøiske markeder er eksportforventningene lavere enn i Førundersøkelsen 2018.
- Hvilke barrierer/risikofaktorer virksomhetene har støtt på i sitt eksportarbeid: 54 prosent (42 prosent i 2018) av virksomhetene oppgir å ha støtt på en eller flere eksportbarrierer i stor grad, og at de i snitt har møtt på 1,73 (1,09 i 2018) av i alt 12 mulige barrierer. Tilgang til finansiering av internasjonaliseringsarbeidet er gjennomgående den viktigste eksportbarrieren.
- Hvilke barrierer/risikofaktorer virksomhetene har fått hjelp av Innovasjon Norge til å overkomme: 38 prosent (21 prosent i 2018) av virksomhetene oppgir å ha fått hjelp av Innovasjon Norge til å håndtere eksportbarrierer i stor grad, og at de i snitt har fått hjelp til overkomme 1,02 (0,6 i 2018) av i alt 12 mulige barrierer. Tilgang til finansiering av internasjonaliseringsarbeidet er den barrieren virksomhetene i størst grad har fått hjelp av Innovasjon Norge til å imøtekomme.
- Hvorvidt virksomheten vil benytte Innovasjon Norges tjenester igjen i fremtidige internasjonaliseringsprosesser: Her er virksomhetene samstemte; 98 prosent svarer at de vil benytte Innovasjon Norges tjenester igjen (99 prosent i 2018 og 2017).

Det er flere forskjeller mellom etablerte og gründerbedrifter med hensyn til disse spørsmålene, samt flere geografiske, næringsmessige og eierskapsmessige forskjeller, og disse er diskutert i kapittel 12.

3. Innledning og bakgrunn

Oxford Research har gjennomført denne Kundeeffektundersøkelsen blant bedrifter som fikk støtte fra Innovasjon Norge i 2019. Kundeeffektundersøkelsene består av en Førundersøkelse og en Etterundersøkelse. Førundersøkelsen gjennomføres like etter at støtten fra Innovasjon Norge er gitt, mens Etterundersøkelsen gjennomføres fire år senere. Denne undersøkelsen er dermed en Førundersøkelse av de virksomhetene som fikk støtte fra Innovasjon Norge i 2019. Førundersøkelsen dekker kundenes forventninger til nytten/effektene av tjenesten, mens Etterundersøkelsen dekker hvilken nytte/effekt de selv mener de faktisk har oppnådd. Denne Førundersøkelsen omfatter store deler av Innovasjon Norges aktivitet, både finansielle tjenester, programmer og en rekke rådgivningstjenester.

3.1 Hensikten med undersøkelsen

Kundeeffektundersøkelsen av Innovasjon Norges engasjementer har to hovedformål:

- Et internt formål som gjelder forbedring og videreutvikling av Innovasjon Norges tjenester overfor kundene.
- Et eksternt formål som dreier seg om å dokumentere overfor omverdenen at man har fått noe igjen – oppnådd noen effekter – for/av de pengene som er investert i Innovasjon Norges aktiviteter.

Innovasjon Norge har et mål- og resultatstyringssystem som består både av et omfattende opplegg for rapportering av aktiviteter (ved bruk av aktivitetsindikatorer ved registrering av saker når de kommer inn) og et opplegg for måling av effekter, herunder evalueringer generelt og kundeeffektundersøkelser og samfunnseffektanalyser mer spesielt. den siste nå i regi av Samfunnsøkonomisk Analyse AS (tidligere gjennomført av Statistisk Sentralbyrå).

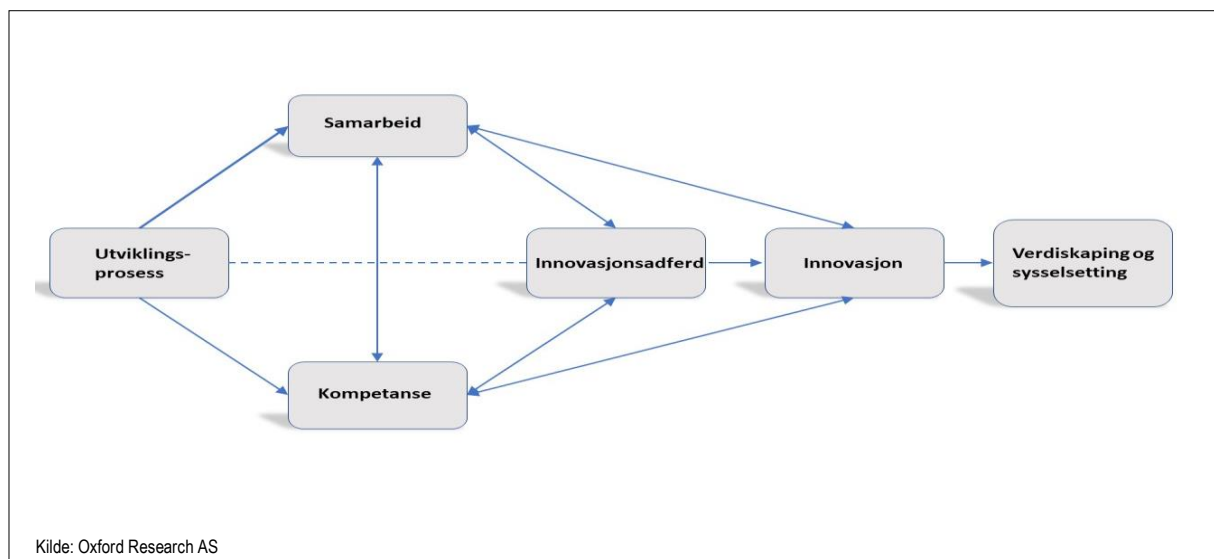
Det er gjennomført kundeeffektundersøkelser siden 1994. Årets undersøkelse bygger på det samme metodiske grunnlaget som tidligere Førundersøkelser. Kundeeffektundersøkelsen vil i forhold til evaluering av Innovasjon Norges resultater dels representere en analyse som ”står på egne ben”, samtidig vil denne undersøkelsen inngå som en av flere dokumentasjonsformer i mer omfattende evalueringer.

3.2 Analysemodell

For å strukturere vår analyse, har vi utviklet en analysemodell for kundeeffektundersøkelsen. Førundersøkelsene har tidligere vist at egenskaper og kjennetegn ved utviklingsprosessene (finansiell støtte og rådgivning) og bedriftene kan ha stor betydning for hvilke effekter man kan forvente.

Både samarbeid, kompetanse, innovasjonsadferd og innovasjon representerer mellomliggende effekter som igjen kan ha stor betydning for utviklingsprosessenes økonomiske og sysselsettingsmessige effekter. Disse forholdene kan samtidig påvirke hverandre og forsterke effektene på lengre sikt.

Figur 1: Undersøkelsens analysemodell

På tross av en relativt enkel modell, kan det ofte være vanskelig å påvise disse sammenhengene i og med at det er svært mange forhold som har betydning for utviklingsprosessenes resultater og bedriftenes utvikling. Tankegangen er imidlertid at økt fokus på kompetanse, samarbeid og innovasjon gjør bedriftene bedre rustet til å møte fremtidige utfordringer og bli i stand til videreutvikling og økt verdiskaping.

3.3 Leserveiledning

Denne rapporten inneholder store mengder informasjon. I sammendragkapittelet har vi forsøkt å lage en syntese av funnene i rapporten.

Teksten knyttet til de ulike tabellene og figurene kommer gjennomgående først i hvert kapittel, deretter kommer tabellene og figurene.

Skalaene i figurene er fremstilt slik de også er benyttet i spørreskjemaet. Høye tall betyr stor grad av enighet/oppnåelse/tilfredshet.

Innledningsvis i hvert resultatkapittel fremstilles resultatene for hvert spørsmål som frekvenser der andelen som svarer "Vet ikke/ikke relevant" er inkludert. Når resultatene brytes ned på de ulike bakgrunnsvariablene, er andelen "Vet ikke/ikke relevant" ekskludert fra analysene. I kapittel 13, hvor de enkelte tjenestene beskrives mer inngående hver for seg, er resultatene fremstilt uten "Vet ikke/ikke relevant" -andeler.

I hvert av resultatkapitlene vil enkelttjenester som har færre enn 20 svar ikke bli kommentert, da feilmarginen knyttet til disse er stor. Dette gjelder følgende tjenester:

- Verdiskapingsprogram for kulturnæringen
- Bedriftsnettverk
- Lavrisikolån

4. Populasjon, utvalg og vekting

I dette kapitlet gis en nærmere beskrivelse av populasjonen, utvalget og vekting av utvalget for Førundersøkelsen 2019.

Datainnsamlingen i Førundersøkelsene har vært gjenstand for endring de siste årgangene. Fram til og med Førundersøkelsen 2010 ble det gjennomført datainnsamling en gang per år. I perioden 2011-2013, mens Pöyry Management Norge hadde operatøransvaret, ble datainnsamlingen gjennomført månedlig, da sammen med Innovasjon Norges Serviceundersøkelse (Kundeserviceundersøkelsen – KSU/SU). Etter at Oxford Research igjen overtok undersøkelsene ble dette prinsippet opprettholdt for 2014-, 2015- og 2016-årgangene. Fra 2017, som også var kjennetegnet av store endringer relatert til spørreskjemaet, tjenester som inngår, og ikke minst datagrunnlaget som tar hensyn til Innovasjon Norges tjenestemodell som ble innført i 2017, er undersøkelsen gjennomført kvartalsvis, som vist i tabellen under. Alle de omtalte endringene vil bli beskrevet i dette kapitlet.

Tabell 1: Gjennomføring av datainnsamling for Førundersøkelsen 2019

Undersøkelse	Måneder	Startdato	Sluttdato	Rapportering til InSight
1	Januar – april	15.05.2019	17.06.2019	17.06.2019
2	Mai – august	03.09.2019	30.09.2019	30.09.2019
3	September - oktober	03.12.2019	07.01.2020	07.01.2020
4	November - desember	18.02.2020	10.03.2020	10.03.2020

Kilde: Oxford Research AS

Økt hyppighet for utsendelse fører til at den enkelte utviklingsprosess huskes bedre av kundene, og flere kan dermed svare. Kunder som mottok en tjeneste i for eksempel januar 2014 fikk tilsendt Førundersøkelsen over ett år etter leveransen. Kortere mellomrom mellom leveranse og utsendelse av Førundersøkelsen antas å ha en positiv effekt på responsen.

4.1 Tjenester som inngår i undersøkelsen

Tjenestesammensetningen i årets undersøkelse er praktisk talt uendret sammenliknet med fjorårets undersøkelse. Noen få endringer er gjennomført:

- Tjenesten EU-rådgivning er tatt ut
- Tjenestene FRAM Strategisk ledelse og Global Growth var i Førundersøkelsen 2018 slått sammen til en tjeneste. De er nå separate tjenester.

Ellers er tjenestesammensetningen identisk med Førundersøkelsen 2018 og antall tjenester er også i årets undersøkelse 29.

4.2 Gjennomføring av undersøkelsen

Undersøkelsen ble som nevnt i innledningen gjennomført som en webbasert undersøkelse i regi av Oxford Research i perioden mai 2019 til mars 2020 med i alt fire utsendelser. Alle mottakere ble sendt en e-post med informasjon om undersøkelsen samt hvilken leveranse og tjeneste undersøkelsen skulle besvares for. E-posten inneholdt også en lenke til undersøkelsen. Hver lenke er unik, noe som gjør det mulig å identifisere hvilke respondenter som har svart og hvilke som ikke har det, som igjen gjør det mulig å sende ut påminnelser.

For hver undersøkelse ble det sendt ut to påminnelser før svarfristen var gått ut. Da den siste svarfristen var gått ut i mars 2020, hadde vi mottatt 2.304 (2018: 2.316, 2017: 3.016, 2016: 2.984, 2015: 2.801, 2014: 1.957) fullstendige svar.¹

4.3 Spørreskjema

Spørreskjemaet i årets undersøkelse er omtrent uendret sammenlignet med fjorårets undersøkelse. Tre «spørsmålsbatterier» (q158, q143 og q142, se Førundersøkelsen 2018) er fjernet, ingen nye spørsmål er lagt til.

I tillegg er det viktig å merke seg at i 2016-undersøkelsen og tidligere årganger, hadde spørsmålene om økt samarbeid og økt kompetanse et «Ja/Nei»-spørsmål foran seg. Disse ble fjernet i forbindelse med Førundersøkelsen 2017. Dette medfører at resultatene i årets undersøkelse er sammenlignbare med resultatene i de to foregående undersøkelsene på disse spørsmålene, men ikke med årgangene forut for dette.

Spørreskjemaet foreligger også på engelsk, for å ta høyde for at en stadig større del av Innovasjon Norges kundemasse ikke har norsk som morsmål. Kundene kan nå selv velge om de vil besvare undersøkelsen på norsk eller engelsk. 59 kunder har benyttet den engelske versjonen av spørreskjemaet, noe som tilsvarer 2,6 prosent av alle besvarelser (68 i 2018, 2,9 prosent og 134 i 2017, 4,4 prosent). Andelene engelskspråklige svar er høyest innenfor tjenestene EU Horizon 2020, Global Growth (begge ni prosent), EØS midlene (åtte prosent) og IN Horizon 2020, Etablerertilskudd (NFD) samt Mentortjenesten (alle syv prosent). For alle andre tjenester er denne andelen seks prosent eller lavere.

4.4 Bruttoutvalg

Ønsket utvalg besto av alle leveransemottakere i populasjonen med følgende unntak:

- Mottakere der det ikke er registrert tilstrekkelig informasjon hos IN
- Mottakere i statlig, fylkeskommunal eller kommunal forvaltning.

Populasjonen i årets undersøkelse besto av 5.472 tildelinger, av disse ble 197 fjernet som følge av at de ikke oppfylte enten ett eller begge kriteriene ovenfor.

Det var også ønskelig at enkeltpersoner kun skulle motta én undersøkelse for én leveranse mottatt i 2019. Da enkelte personer har mottatt støtte til flere utviklingsprosesser og/eller mottatt støtte gjennom flere tjenester, måtte det foretas en utvelgelse av hvilken leveranse undersøkelsen skulle omhandle. Tilfeller der enkeltpersoner har mottatt to eller flere leveranser, kalles multiple leveranser. Nedenfor forklares kriteriene for å velge hvilken leveranse mottakerne av multiple leveranser skal besvare undersøkelsen for:

- Ved flere leveranser til samme utviklingsprosess innenfor samme tjeneste, ble leveransen med høyest innvilget beløp beholdt
- Ved flere leveranser til flere utviklingsprosesser innenfor samme tjeneste, ble leveransen med høyest innvilget beløp beholdt
- Ved flere leveranser til samme utviklingsprosess innenfor flere tjenester, ble leveransen innenfor tjenesten med færrest leveranser beholdt

¹ Dette er flere svar enn det som løpende ble innrapportert til Innovasjon Norge, noe som skyldes at flere kunder har svart etter at datainnsamlingsrundene var avsluttet.

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse 2019 - Førundersøkelsen

- Ved flere leveranser til flere utviklingsprosesser innenfor flere tjenester, ble leveransen innenfor tjenesten med færrest leveranser beholdt.

Det ble identifisert 705 multiple leveranser, og bruttoutvalget besto derfor av 4.570 unike respondenter som mottok Innovasjon Norges Kundeeffektundersøkelse 2019, som vist i tabellen under.

Tabell 2: Populasjon og bruttoutvalg for Førundersøkelsen 2019

Populasjon og bruttoutvalg				
	Populasjon	Ikke tilstrekkelig informasjon	Multiple leveranser	Brutto utvalg
Bedriftsnettverk	62	2	6	54
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt	416	9	63	344
Bioenergiprogrammet	186	2	3	181
Bioøkonomiordningen	91	2	9	80
Bygdeutviklingsmidler - Stipend	137	3	5	129
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring	256	21	52	183
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell	762	12	108	642
Etablerertilskudd (KMD)	132	1	8	123
Etablerertilskudd (NFD)	527	1	25	501
EU Horizon 2020	65	0	7	58
EØS midlene	123	9	6	108
FRAM Strategisk ledelse	187	0	3	184
Global Growth	118	1	4	113
IFU/OFU	133	3	5	125
IN Horizon 2020	336	10	78	248
Innovasjon i reiselivsnæringen	59	10	9	40
Internasjonal markedsrådgivning	212	5	59	148
Investeringstilskudd - distrikt	123	1	53	69
IPR-rådgivning	323	1	38	284
Lavrisikolån	64	8	9	47
Lavrisikolån - GFL-flåte	128	58	11	59
Lavrisikolån - Landbrukslån	210	6	47	157
Mentortjenesten	73	0	8	65
Miljøteknologi	153	0	8	145
Risikolån - Distriktsrettede	108	4	24	80
Risikolån - Innovasjonslån	306	6	34	266
Tilskudd - Landsdekkende	49	5	6	38
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping	110	17	17	76
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen	23	0		23
Totalsum	5472	197	705	4570

Kilde: Oxford Research AS

4.5 Justert brutto- og nettoutvalg

Undersøkelsen ble sendt til 4.570 respondenter, noe som tilsvarer hele bruttoutvalget. Av disse var det 14 personer som ga tilbakemelding om at de ikke var riktige mottakere eller at de/bedriften ikke var i målgruppen for denne undersøkelsen. Årsaken til at enkelte ikke er i målgruppen for undersøkelsen, er for eksempel at de er samarbeidspartnere med Innovasjon Norge eller at de er konsulenter som yter tjenester ovenfor mottakeren. Enkelte av disse opplyste også at de ikke hadde mottatt noen leveranse i 2019, eller at det var registrert flere kontaktpersoner for den samme utviklingsprosessen slik at undersøkelsen var sendt til flere personer. Det var også 8 personer som svarte at leveransen ikke var, og ikke kom til å bli benyttet. I tillegg var det 112 personer som av ulike tekniske årsaker (e-postadresse eksisterer ikke lengre, innboksen er full etc.) ikke mottok e-postinvitasjonen og som dermed heller ikke kunne svare på undersøkelsen. Det justerte bruttoutvalget, det vil si bruttoutvalget justert for mottakerne som var feil/ikke i målgruppen eller som ikke har/vil benytte tilbudet, eller ikke mottok e-postinvitasjonen, består av 4.436 kunder. Det ble total mottatt 2.304 svar (1.957 svar i 2014 , 2.801 svar i 2015, 2.984 svar i 2016, 3.106 i 2017 og 2.316 i 2018), noe som tilsvarer 52 prosent (55 prosent i 2014, 69 prosent i 2015, 61 prosent i 2016, 52 prosent i 2017 og 48 prosent i 2018) av det justerte bruttoutvalget.

Svarprosenten varierer i stor grad mellom de ulike tjenestene; lavest svarprosent er det for Global Growth og IPR-rådgivning (begge 33 prosent) og EØS midlene (24 prosent), mens Etablerertilskudd (KMD) (66 prosent) og Bedriftsutviklingstilskudd – distrikt (64 prosent) har høyest svarprosent. Kunder som hadde mottatt følgende tjenester ble inkludert i undersøkelsen i den fjerde og siste utsendelsen i februar 2020: EU Horizon 2020, EØS midlene, FRAM Strategisk ledelse og Global Growth. Årsaken til dette er at kundedataene for disse først var tilgjengelige mot slutten av 2019. Alle disse tjenestene har relativt lave svarprosenter, godt under gjennomsnittet. Det er mulig at en mer løpende utsendelse av undersøkelsen til disse kundene kunne ha økt responsen for disse kundene. Vi ser at samtlige rådgivnings- og kompetansetjenester har lavere svarprosenter enn de finansielle tjenestene. Alle disse tjenestene har svarprosenter under 50 prosent. Disse tjenestene trekker dermed ned den samlede svarprosenten.

Antall svar, frafall og svarprosenter for hver tjeneste er vist i tabellen under.

Tabell 3: Svar og frafall i Førundersøkelsen 2019 etter tjeneste

Mottatt svar og frafall							
	Bruttoutvalg	Feil mottaker / ikke i målgruppen	Tilbud ikke be- ryttet	Ikke mottatt e-postinvitasjon	Justert bruttoutvalg	Mottatt svar	Svarprosent
Bedriftsnettverk	54	1		4	49	19	39 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt	344		1	11	332	212	64 %
Bioenergiprogrammet	181		1	4	176	102	58 %
Bioøkonomiordningen	80				80	40	50 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend	129			1	128	78	61 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring	183	1		3	179	99	55 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell	642			16	626	340	54 %
Etablerertilskudd (KMD)	123			2	121	80	66 %
Etablerertilskudd (NFD)	501			6	495	306	62 %
EU Horizon 2020	58		1	1	56	23	41 %
EØS midlene	108	3		1	104	25	24 %
FRAM Strategisk ledelse	184			1	183	82	45 %
Global Growth	113	3		5	105	35	33 %
IFU/OFU	125			1	124	73	59 %
IN Horizon 2020	248	2	1	12	233	83	36 %
Innovasjon i reiselivsnæringen	40				40	22	55 %
Internasjonal markedsrådgivning	148	1		10	137	51	37 %
Investeringstilskudd - distrikt	69			1	68	37	54 %
IPR-rådgivning	284	1	3	12	268	89	33 %
Lavrisikolån	47				47	19	40 %
Lavrisikolån - GFL-flåte	59			7	52	22	42 %
Lavrisikolån - Landbrukslån	157			3	154	78	51 %
Mentortjenesten	65	2			63	31	49 %
Miljøteknologi	145			2	143	89	62 %
Risikolån - Distriktsrettede	80		1	2	77	47	61 %
Risikolån - Innovasjonslån	266			5	261	142	54 %
Tilskudd - Landsdekkende	38				38	24	63 %
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsba- sert vekst og verdiskaping	76			2	74	43	58 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen	23				23	13	57 %
Totalsum	4570	14	8	112	4436	2304	52 %

Kilde: Oxford Research AS

I tabellen under viser vi at svarprosenten også har variert noe mellom de fire utsendingene gjennom året. Den laveste svarprosenten ble oppnådd i den siste utsendingen (november – desember), mens den høyeste ble registret for den andre utsendingen (mai – august). Sammenlignet med fjorårets

undersøkelse – som også hadde fire utsendelser - finner vi en høyere svarprosent for samtlige utsendelser. Dette kan blant annet skyldes at spørreskjemaet er noe forkortet i 2019 kontra i 2018.

Tabell 4: Gjennomføring av datainnsamling for Førundersøkelsen 2019

Undersøkelse	Måneder	Startdato	Sluttdato	Svarprosent
1	Januar – april	15.05.2019	17.06.2019	53,1 %
2	Mai – august	03.09.2019	30.09.2019	53,6 %
3	September - oktober	03.12.2019	07.01.2020	50,5 %
4	November - desember	18.02.2020	10.03.2020	48,4 %

Kilde: Oxford Research AS

4.6 Nærmere beskrivelse av utvalget

For å få et bedre inntrykk av hvordan resultatene skal tolkes når man leser de ulike tabellene og figurene i rapporten, og da særlig krysstabeller der de ulike bakgrunnsvariablene inngår, er det nyttig å gi et raskt overblikk over hvordan fordelingen på disse variablene ser ut. Fordelingen på tjenester er vist i tabellene over. I tabellen under viser vi den andre gjennomgående bakgrunnsvariablen, bedriftstype.

Tabell 5: Fordeling på bedriftstype blant kunder som har besvart Førundersøkelsen 2019

Fordeling av bedriftstype blant kunder som har besvart Førundersøkelsen 2019 (n=2304)		
	Antall	Andel
Etablert bedrift	1245	54,1 %
Gründerbedrift	1056	45,9 %
Ukjent stiftelsesår	3	0,0 %
Total	2304	100 %

Kilde: Oxford Research AS

Fordelingen mellom etablerte bedrifter og gründerbedrifter er noe mindre jevn sammenlignet med fjorårets undersøkelse (51 prosent etablerte bedrifter, 49 prosent gründere og 0,3 prosent med ukjent stiftelsesår).

Den lave, og synkende, andelen bedrifter med ukjent stiftelsesår indikerer at kvaliteten på registerinformasjonen som ligger til grunn for undersøkelsens ulike bakgrunnsvariabler er meget god. Dette betyr blant annet at det foreligger organisasjonsnummer for flere virksomheter enn tilfellet var i tidligere års undersøkelser.

4.7 Vekting av utvalget

Når vi skal analysere dataene, må vi foreta en vekting av resultatene for å korrigere for skjevheter mellom populasjonen og de vi har fått svar fra. For å beregne vektene for den enkelte tjeneste, må en kjenne fordelingen mellom disse i populasjonen og i utvalget. For hver av tjenestene beregnes det en vekt som tilordnes alle de enhetene som tilhører den aktuelle tjenesten. De individuelle populasjonsvektene for hver tjeneste er vist i tabellen under.

Tabell 6: Vekting etter tjeneste i Førundersøkelsen 2019

Vekting					
	Populasjon	Andel av total populasjon	Antall svar	Andel av totalt antall svar	Vekt
Bedriftsnettverk	62	1,13 %	19	0,82 %	1,3740
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt	416	7,60 %	212	9,20 %	0,8262
Bioenergiprogrammet	186	3,40 %	102	4,43 %	0,7678
Bioøkonomiordningen	91	1,66 %	40	1,74 %	0,9579
Bygdeutviklingsmidler - Stipend	137	2,50 %	78	3,39 %	0,7395
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring	256	4,68 %	99	4,30 %	1,0888
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell	762	13,93 %	340	14,76 %	0,9437
Etablerertilskudd (KMD)	132	2,41 %	80	3,47 %	0,6947
Etablerertilskudd (NFD)	527	9,63 %	306	13,28 %	0,7251
EU Horizon 2020	65	1,19 %	23	1,00 %	1,1899
EØS midlene	123	2,25 %	25	1,09 %	2,0716
FRAM Strategisk ledelse	187	3,42 %	82	3,56 %	0,9602
Global Growth	118	2,16 %	35	1,52 %	1,4195
IFU/OFU	133	2,43 %	73	3,17 %	0,7671
IN Horizon 2020	336	6,14 %	83	3,60 %	1,7045
Innovasjon i reiselivsnæringen	59	1,08 %	22	0,95 %	1,1292
Internasjonal markedsrådgivning	212	3,87 %	51	2,21 %	1,7503
Investeringstilskudd - distrikt	123	2,25 %	37	1,61 %	1,3997
IPR-rådgivning	323	5,90 %	89	3,86 %	1,5281
Lavrisikolån	64	1,17 %	19	0,82 %	1,4183
Lavrisikolån - GFL-flåte	128	2,34 %	22	0,95 %	2,4498
Lavrisikolån - Landbrukslån	210	3,84 %	78	3,39 %	1,1336
Mentortjenesten	73	1,33 %	31	1,35 %	0,9915
Miljøteknologi	153	2,80 %	89	3,86 %	0,7238
Risikolån - Distriktsrettede	108	1,97 %	47	2,04 %	0,9675
Risikolån - Innovasjonslån	306	5,59 %	142	6,16 %	0,9073
Tilskudd - Landsdekkende	49	0,90 %	24	1,04 %	0,8596
Utviklingsprogrammet for landbruks- og rein-driftsbasert vekst og verdiskaping	110	2,01 %	43	1,87 %	1,0771
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen	23	0,42 %	13	0,56 %	0,7449
Totalsum	5472	100 %	2304	100 %	1,0000

Kilde: Oxford Research AS

5. Benyttelse av støtten og finansiering

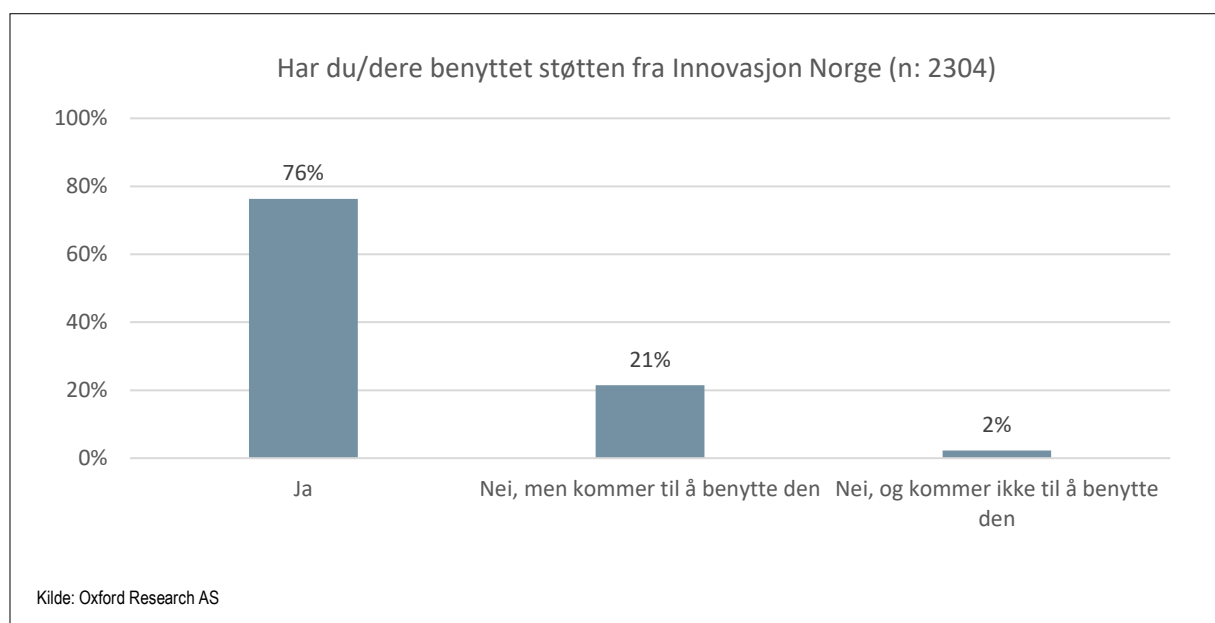
Vi begynner undersøkelsen med å spørre om respondentene har benyttet støtten de har mottatt fra Innovasjon Norge, eller ikke. Disse resultatene er presentert i kapittel 5.1. De som ikke kommer til å benytte støtten får ikke de videre spørsmålene, og går til spørsmål q139 - Rolle i virksomheten (se spørreskjemaet i Vedlegg 1). Videre undersøker vi om mottakerne har benyttet øvrige finansieringskilder til å finansiere sin utviklingsprosess utenom eventuell finansiering fra Innovasjon Norge.

98 prosent av utvalget har eller vil benytte seg av støtten mottatt fra Innovasjon Norge, av disse har 76,3 prosent allerede benyttet støtten, og 21,4 prosent vil benytte støtten. Det betyr at 2 prosent ikke vil benytte seg av støtten, som er nøyaktig samme andel som i 2018. Dersom vi ser på de ulike tjenestene, er det – som i fjorårets undersøkelse - kunder som har mottatt Bygdeutviklingsmidler – tradisjonell (52 prosent) og Investeringsstilskudd - distrikt (begge 57 prosent) som i størst grad ennå ikke har benyttet støtten, mens mottakere av EU Horizon 2020 (96 prosent) og Etablerertilskudd (NFD) (92 prosent) i størst grad allerede har benyttet støtten. Som i de foregående årgangene er det gründerne som kommer raskest i gang med sine utviklingsprosesser (80 prosent). Når det gjelder hvilke kunder som avslår å benytte støtten, skiller mottakere av EØS midlene seg ut, med en andel på hele 12 prosent.

Til sammen 88 prosent av mottakerne av Innovasjon Norge benytter også egenkapital til finansieringen av sin utviklingsprosess (samme andel som i 2018). Som i 2018 har 30 prosent mottatt en form for lån fra en finansiell institusjon som en bank, og 17 prosent har mottatt en annen form for offentlig støtte (samme andel som i 2018). 65 prosent mener at finansieringen fra Innovasjon Norge har stor betydning for at de fikk innvilget banklån (samme andel som i 2018). I vårt utvalg er det også 20 prosent som har mottatt finansiell støtte fra en ekstern investor (samme andel som i 2018), og 65 prosent av disse oppgir at finansieringen fra Innovasjon Norge var av stor betydning for at de fikk eksterne investorer (68 prosent i 2018).

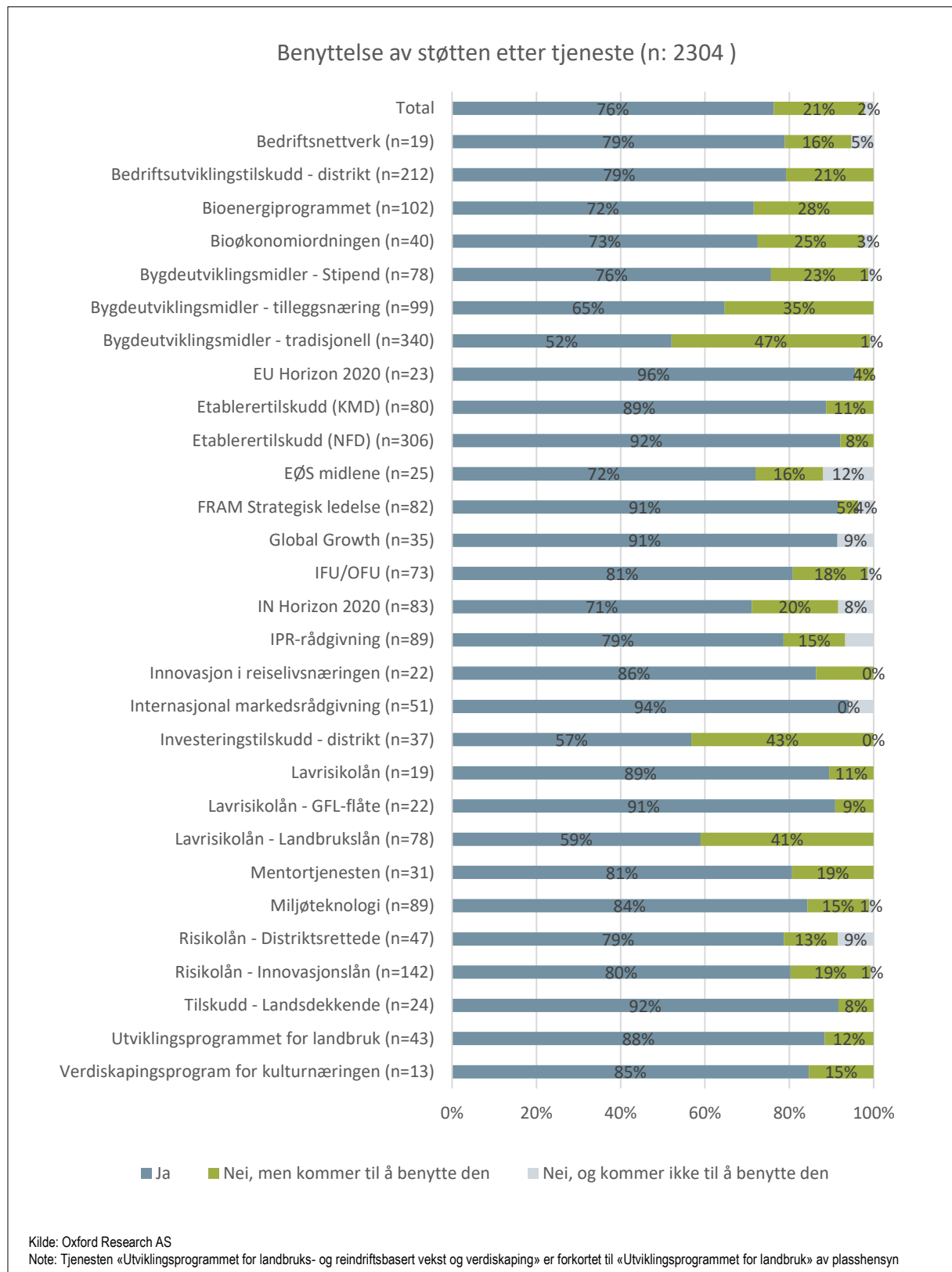
5.1 Benyttelse av støtten

Figur 2: Benyttelse av støtten

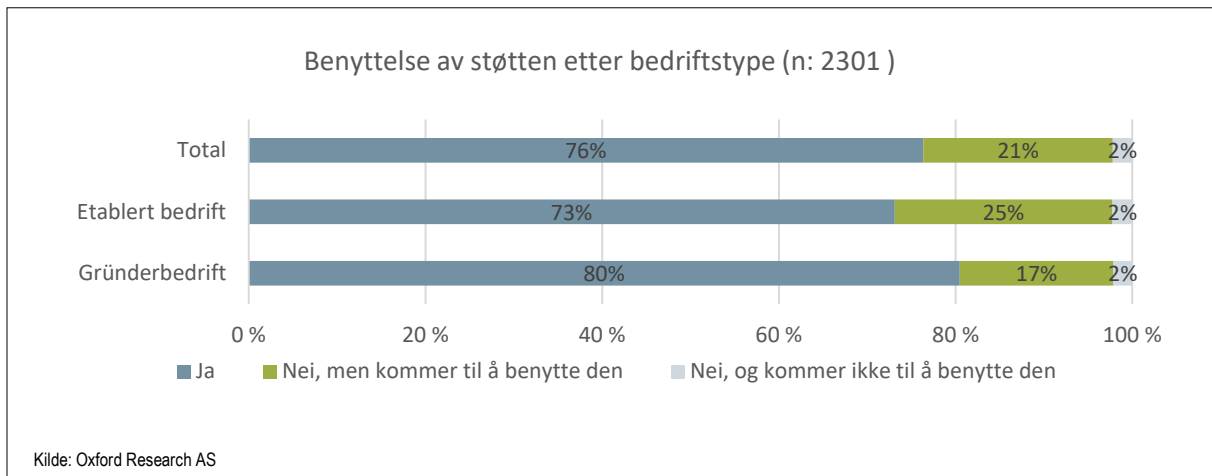
5.1.1 Benyttelse av støtten etter tjeneste

Figur 3: Benyttelse av støtten etter tjeneste

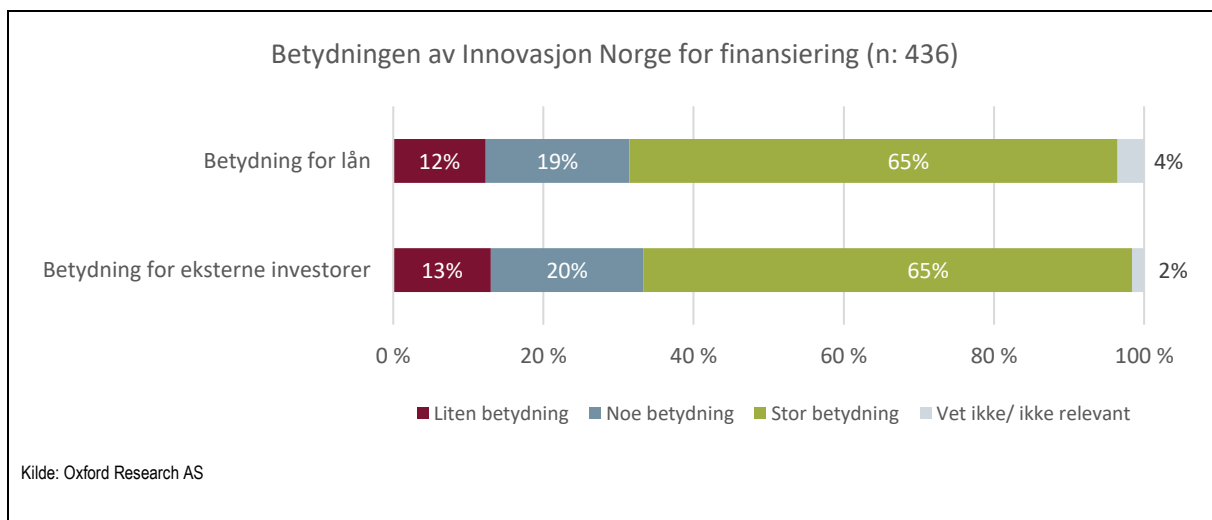
5.1.2 Benyttelse av støtten eller bedriftstype

Figur 4: Benyttelse av støtten etter bedriftstype

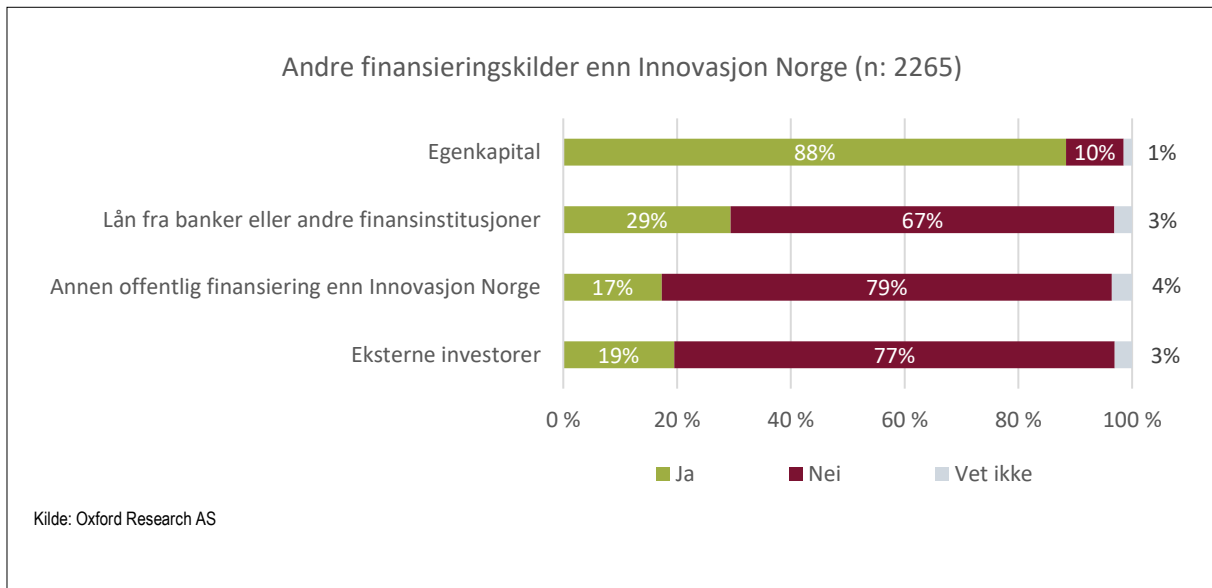
5.2 Betydningen av Innovasjon Norge for finansiering

Figur 5: Betydningen av Innovasjon Norge for finansiering

5.3 Andre finansieringskilder

Figur 6: Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge

5.3.1 Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter tjeneste

Tabell 7: Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter tjeneste

Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter tjeneste (n: 2233)				
	Egenkapital	Lån fra banker eller andre finansinstitusjoner	Amnen offentlig finansiering enn Innovasjon Norge	Eksterne investorer
Bedriftsnettverk (n=19)	94 %	6 %	24 %	6 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=212)	94 %	15 %	21 %	13 %
Bioenergiprogrammet (n=102)	95 %	68 %	5 %	4 %
Bioøkonomiordningen (n=40)	97 %	11 %	13 %	8 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=78)	99 %	16 %	5 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=99)	93 %	49 %	15 %	4 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=340)	89 %	73 %	6 %	2 %
EU Horizon 2020 (n=23)	100 %	22 %	48 %	48 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=80)	97 %	13 %	18 %	20 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=306)	90 %	6 %	18 %	29 %
EØS midlene (n=25)	76 %	0 %	32 %	25 %
FRAM Strategisk ledelse (n=82)	96 %	18 %	4 %	1 %
Global Growth (n=35)	84 %	16 %	10 %	23 %
IFU/OFU (n=73)	90 %	20 %	26 %	51 %
IN Horizon 2020 (n=83)	92 %	17 %	48 %	58 %
IPR-rådgivning (n=89)	84 %	21 %	17 %	28 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=22)	77 %	0 %	45 %	9 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=51)	75 %	4 %	25 %	21 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=37)	95 %	78 %	24 %	8 %
Lavrisikolån (n=19)	89 %	68 %	0 %	16 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=22)	91 %	32 %	9 %	5 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=78)	75 %	41 %	12 %	5 %
Mentortjenesten (n=31)	77 %	7 %	31 %	40 %
Miljøteknologi (n=89)	100 %	19 %	17 %	40 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=47)	95 %	60 %	33 %	21 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=142)	92 %	30 %	20 %	57 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=24)	83 %	0 %	29 %	29 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=43)	86 %	10 %	16 %	7 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=13)	92 %	0 %	23 %	23 %
Total	90 %	30 %	18 %	20 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

5.3.2 Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter bedriftstype

Tabell 8: Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter bedriftstype

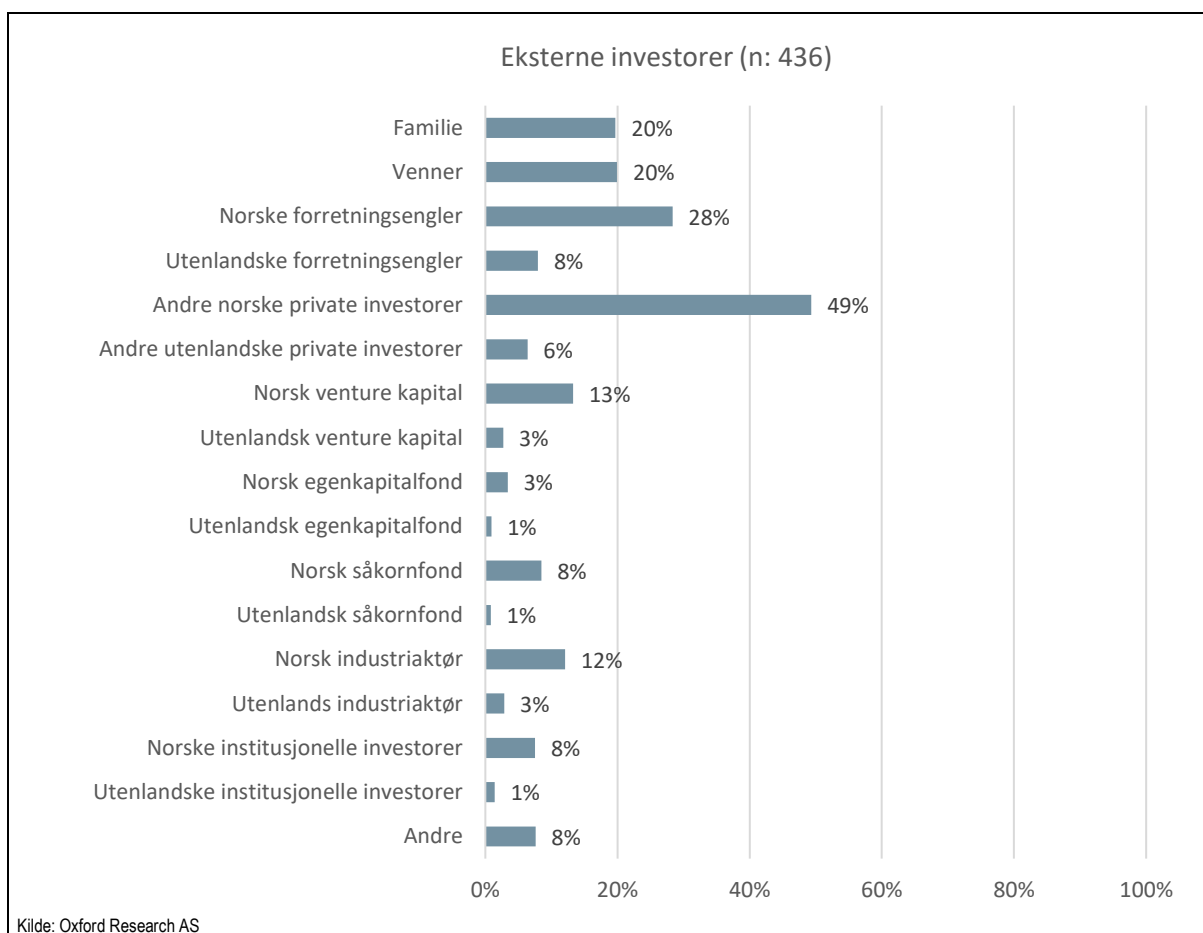
Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter bedriftstype (n: 2233)				
	Egenkapital	Lån fra banker eller andre finansinstitusjoner	Annen offentlig finansiering enn Innovasjon Norge	Eksterne investorer
Etablert bedrift	90 %	37 %	16 %	11 %
Gründerbedrift	90 %	22 %	21 %	32 %
Total	90 %	30 %	18 %	20 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

5.4 Eksterne investorer

5.4.1 Eksterne investorer

Figur 7: Eksterne investorer

5.4.2 Norske eksterne investorer etter tjeneste

Tabell 9: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike norske eksterne investorer etter tjeneste

Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike norske eksterne investorer etter tjeneste (n: 436)									
	Familie	Venner	Norske forretnings- engler	Andre norske private investorer	Norsk venture kapital	Norsk egenkapital- fond	Norsk sakkornfond	Norsk industriaktør	Norske institusjonelle investorer
Bedriftsnettverk (n=19)	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=212)	15 %	15 %	7 %	26 %	4 %	4 %	4 %	15 %	7 %
Bioenergiprogrammet (n=102)	25 %	0 %	0 %	25 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Biøkonomiordningen (n=40)	0 %	0 %	33 %	33 %	0 %	0 %	33 %	0 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=78)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=99)	50 %	25 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	25 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=340)	33 %	17 %	0 %	17 %	0 %	0 %	0 %	0 %	17 %
EU Horizon 2020 (n=23)	27 %	36 %	64 %	36 %	36 %	18 %	9 %	9 %	9 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=80)	20 %	13 %	0 %	40 %	0 %	0 %	0 %	33 %	7 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=306)	21 %	25 %	24 %	42 %	5 %	0 %	4 %	12 %	7 %
EØS midlene (n=25)	20 %	40 %	0 %	40 %	0 %	0 %	0 %	20 %	20 %
FRAM Strategisk ledelse (n=82)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Global Growth (n=35)	29 %	14 %	43 %	43 %	29 %	0 %	14 %	0 %	0 %
IFU/OFU (n=73)	17 %	14 %	60 %	26 %	11 %	9 %	14 %	9 %	3 %
IN Horizon 2020 (n=83)	20 %	25 %	45 %	63 %	30 %	3 %	17 %	3 %	10 %
IPR-rådgivning (n=89)	27 %	27 %	23 %	55 %	9 %	0 %	9 %	14 %	0 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=22)	0 %	0 %	0 %	50 %	0 %	0 %	0 %	0 %	50 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=51)	0 %	10 %	30 %	70 %	20 %	20 %	10 %	30 %	30 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=37)	33 %	0 %	0 %	0 %	0 %	33 %	0 %	0 %	0 %
Lavrisikolån (n=19)	0 %	0 %	0 %	33 %	0 %	0 %	0 %	33 %	0 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=22)	0 %	0 %	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=78)	75 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Mentortjenesten (n=31)	42 %	33 %	25 %	42 %	0 %	0 %	8 %	8 %	8 %
Miljøteknologi (n=89)	12 %	24 %	26 %	53 %	15 %	0 %	15 %	29 %	3 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=47)	11 %	0 %	0 %	56 %	11 %	0 %	0 %	11 %	0 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=142)	16 %	18 %	33 %	68 %	14 %	4 %	8 %	6 %	8 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=24)	29 %	14 %	29 %	57 %	14 %	0 %	0 %	43 %	14 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=43)	0 %	0 %	0 %	33 %	0 %	0 %	0 %	67 %	0 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=13)	0 %	0 %	0 %	67 %	0 %	0 %	0 %	33 %	0 %
Total	20 %	20 %	28 %	49 %	13 %	3 %	8 %	12 %	8 %

Kilde: Oxford Research AS

Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

5.4.3 Norske eksterne investorer etter bedriftstype

Tabell 10: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike norske eksterne investorer etter bedriftstype

Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike norske eksterne investorer etter bedriftstype (n: 436)									
	Familie	Venner	Norske forretnings- engler	Andre norske private investorer	Norsk venture kapital	Norsk egenkapital- fond	Norsk sakkorffond	Norsk industriaktør	Norske institusjonelle investorer
Etablert bedrift	21 %	15 %	21 %	44 %	18 %	6 %	4 %	13 %	5 %
Gründerbedrift	19 %	22 %	32 %	52 %	11 %	2 %	10 %	12 %	9 %
Total	20 %	20 %	28 %	49 %	13 %	3 %	8 %	12 %	8 %
Kilde: Oxford Research AS Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»									

5.4.4 Utenlandske eksterne investorer etter tjeneste

Tabell 11: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike utenlandske eksterne investorer etter tjeneste

Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike utenlandske eksterne investorer etter tjeneste (n: 436)							
	Utenlandske foret- ningsengler	Andre utenlandske private investorer	Utenlandsk venture kapital	Utenlandsk egenka- pitalfond	Utenlandsk såkorn- fond	Utenlandsk industri- aktør	Utenlandske institu- sjonelle investorer
Bedriftsnettverk (n=19)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bedriftsutviklingsstilskudd - distrikt (n=212)	0 %	4 %	0 %	0 %	0 %	7 %	0 %
Bioenergiprogrammet (n=102)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bioøkonomiordningen (n=40)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=78)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=99)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=340)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
EU Horizon 2020 (n=23)	27 %	9 %	27 %	0 %	9 %	0 %	0 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=80)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=306)	5 %	7 %	0 %	0 %	1 %	0 %	1 %
EØS midlene (n=25)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
FRAM Strategisk ledelse (n=82)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Global Growth (n=35)	14 %	29 %	14 %	14 %	0 %	0 %	0 %
IFU/OFU (n=73)	0 %	0 %	3 %	0 %	3 %	9 %	0 %
IN Horizon 2020 (n=83)	10 %	5 %	5 %	3 %	0 %	0 %	0 %
IPR-rådgivning (n=89)	5 %	0 %	0 %	0 %	0 %	5 %	0 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=22)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=51)	20 %	10 %	0 %	0 %	0 %	0 %	10 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=37)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Lavrisikolån (n=19)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=22)	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=78)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Mentortjenesten (n=31)	8 %	8 %	0 %	0 %	0 %	8 %	8 %
Miljøteknologi (n=89)	3 %	9 %	0 %	0 %	0 %	18 %	0 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=47)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	11 %	0 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=142)	15 %	8 %	4 %	1 %	1 %	0 %	3 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=24)	43 %	43 %	0 %	0 %	0 %	0 %	14 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=43)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=13)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	33 %	0 %
Total	8 %	6 %	3 %	1 %	1 %	3 %	1 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

5.4.5 Utenlandske eksterne investorer etter bedriftstype

Tabell 12: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike utenlandske eksterne investorer etter bedriftstype

Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike utenlandske eksterne investorer etter bedriftstype (n: 436)							
	Utenlandske forretningsengler	Andre utenlandske private investorer	Utenlandsk venture kapital	Utenlandsk egenkapitalfond	Utenlandsk sårkornfond	Utenlandske industrielle investorer	Utenlandske institusjonelle investorer
Etablert bedrift	10 %	6 %	5 %	1 %	2 %	3 %	1 %
Gründerbedrift	7 %	6 %	2 %	1 %	0 %	3 %	1 %
Total	8 %	6 %	3 %	1 %	1 %	3 %	1 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

6. Addisjonalitet

- Andelen utviklingsprosesser med høy addisjonalitet er 68 prosent (66 dersom man tar med «Vet ikke»), mens summen av middels og høy addisjonalitet er 91 prosent (88 prosent dersom man tar med «Vet ikke»).
- Andelen utviklingsprosesser med høy addisjonalitet ligger på samme nivå som i 2017 og 2018.

Addisjonalitet er en svært sentral indikator i Førundersøkelsen. Addisjonalitetsbegrepet brukes til å si noe om hvor nødvendig bruken av offentlige virkemidler er, det vil si hvilken forskjell har midlene utgjort? I Førundersøkelsen er addisjonalitet kartlagt gjennom følgende spørsmål: ”Hva ville skjedd med utviklingsprosessen/aktiviteten dersom IN ikke hadde gitt deg/bedriften dette tilbudet/støtten?” I tabellen under vises det hvilke av svaralternativene som er benyttet. I tabellen kategoriseres svar 1 som lav addisjonalitet, svar 2 og 3 som middels addisjonalitet og svar 4 og 5 som høy addisjonalitet.

Tabell 13: Addisjonalitetskategorier

Addisjonalitet	
Hva ville skjedd med utviklingsprosessen dersom IN ikke hadde gitt støtte?	
Lav	1. Gjennomført utviklingsprosessen/aktiviteten uten endringer, samme skala og tidsskjema
Middels	2. Gjennomført utviklingsprosessen/aktiviteten i samme skala, men på et senere tidspunkt
Middels	3. Gjennomført utviklingsprosessen/aktiviteten i en mer begrenset skala, men med samme tidsskjema
Høy	4. Gjennomført utviklingsprosessen/aktiviteten på et senere tidspunkt og i en mer begrenset skala
Høy	5. Utviklingsprosessen/aktiviteten ville ikke bli gjennomført
	Vet ikke
Kilde: Oxford Research AS	

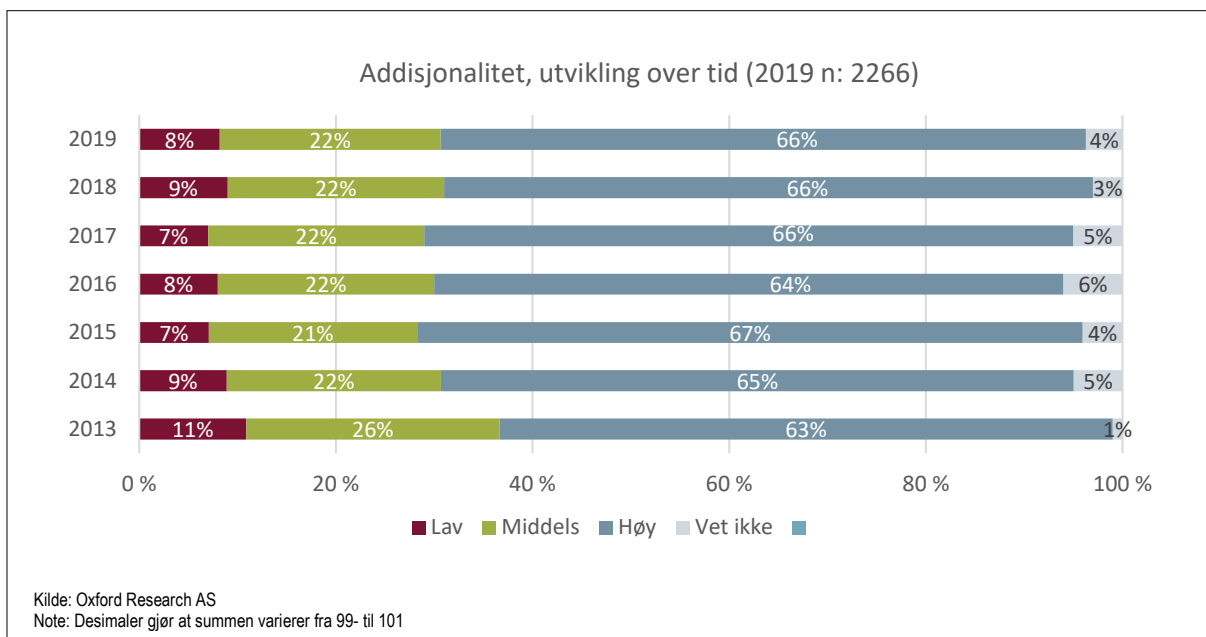
Addisjonaliteten er generelt høy for Innovasjon Norges kunder. I Førundersøkelsen for 2019-årgangen ligger andelen utviklingsprosesser med høy addisjonalitet på 66 prosent, andelen med middels addisjonalitet på 22 prosent og andelen med lav addisjonalitet på 8 prosent. Andelen med høy addisjonalitet ligger på samme nivå som i 2017 og 2018, men har ikke helt nådd opp til toppnivået fra 2015. Andelen utviklingsprosesser med høy addisjonalitet er høyest blant flere av tilskuddsordningene som Innovasjon i reiselivsnæringen (86 prosent), Bioøkonomiordningen (84 prosent) og Miljøteknologi (82 prosent). Som i fjorårets undersøkelse, er addisjonaliteten er lavest blant de som har mottatt Internasjonal markedsrådgivning (34 prosent) og Lavrisikolån – GFL flåte (42 prosent). At addisjonaliteten er så lav for disse tjenestene betyr sannsynligvis at de har andre alternativer enn Innovasjon Norge.

Addisjonaliteten varierer lite mellom gründerbedrifter og etablerte bedrifter. Andelen utviklingsprosesser med høy addisjonalitet ligger på 68 prosent for gründerbedriftene (summen av middels og høy er 91 prosent), mens den er på 69 prosent for de etablerte bedriftene (summen av middels og høy er 92 prosent).

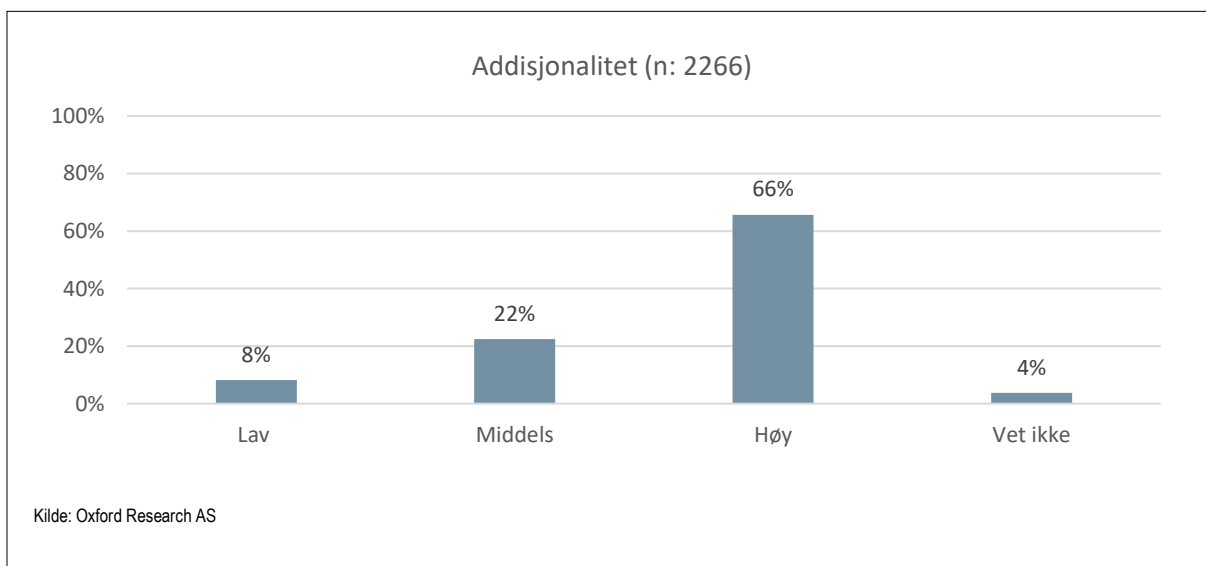
6.1 Samlet addisjonalitet

I figuren under vises utviklingen i addisjonalitet fra 2013 til 2019. Addisjonalitetsskåren er svært lik mellom de ulike årgangene. Sammenlignet med 2018 er andelen utviklingsprosesser med høy og middels addisjonalitet den samme i 2019, mens andelen utviklingsprosesser med lav addisjonalitet er ett prosentpoeng lavere i 2019 sammenlignet med 2018.

Figur 8: Addisjonalitet, utvikling over tid

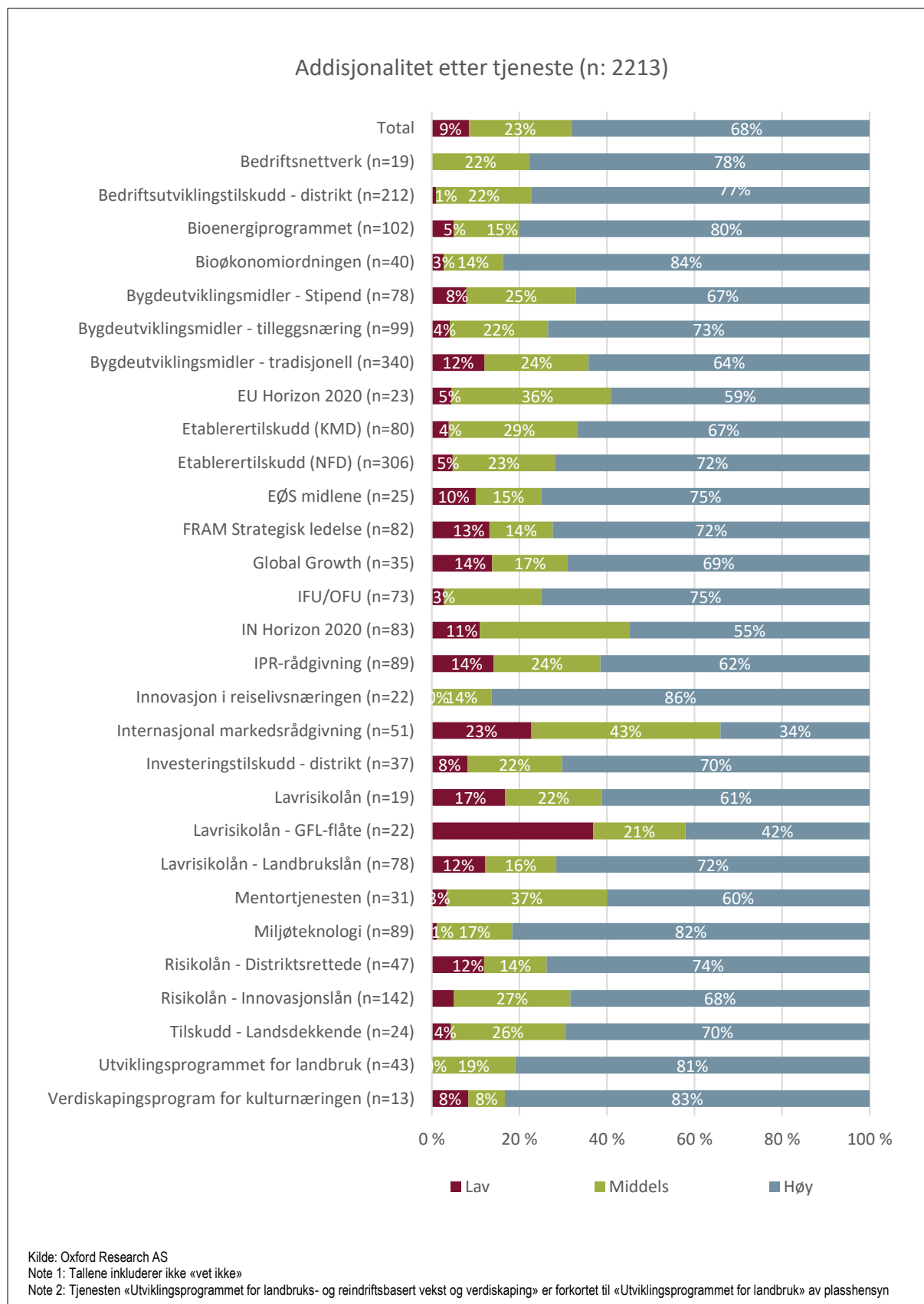

Figur 9: Addisjonalitet i Førundersøkelsen 2019

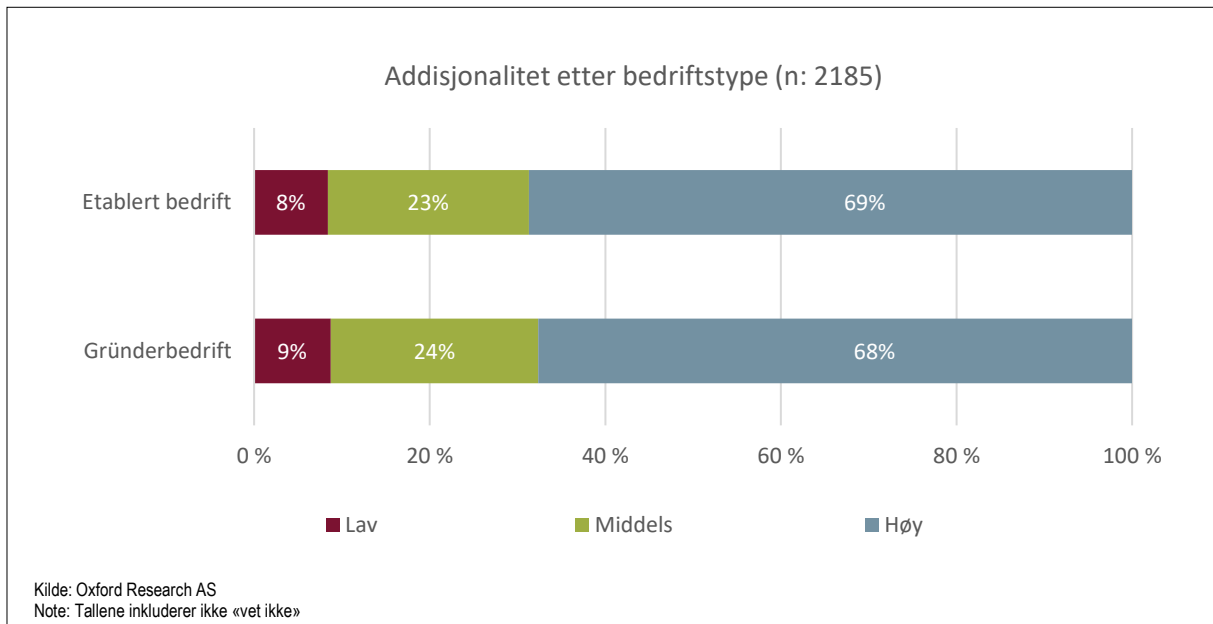
6.2 Addisjonalitet etter tjeneste

Figur 10: Addisjonalitet etter tjeneste

6.3 Addisjonalitet etter bedriftstype

Figur 11: Addisjonalitet etter bedriftstype

7. Bidrag til økt samarbeid

- Utviklingsprosessene har først og fremst ført til, eller vil føre til, økt samarbeid med kunder (75 prosent) og leverandører (74 prosent). Dette er de samme aktørene som også skåret høyest i de tre foregående Førundersøkelsene.
- I gjennomsnitt har utviklingsprosessene bidratt til eller forventes å bidra til økt samarbeid med 4,1 aktører.
- Gründerbedriftene vil eller har fått større samarbeidsbidrag enn de etablerte bedriftene. Dette er naturlig i og med at gründerbedriftene er i en oppbyggingsfase.

Samarbeid med andre aktører er viktig av flere grunner. Samarbeid kan bidra til at bedriftene får tilgang på nye eller påfyll av de mest sentrale ressursene, og gjennom det blir mer konkurransedyktige. Dette er blant annet knyttet til flere forhold:

- Samarbeid vil gi muligheter for å utvikle stordriftsfordeler (economies of scale) og utvikle samdriftsfordeler (economies of scope).²
- Samarbeid er med på å gi mindre bedrifter større løfteevne for å kunne investere i kunnskap og innovasjonsprosesser.
- Gjennom samarbeid vil en kunne tilby mer helhetlige og integrerte varer og tjenester. Dette vil gi muligheter for å dekke større leveranser/kontrakter, å komme inn på nye markeder eller dekke markeder som har en større geografisk utstrekning.
- Samarbeid vil kunne bidra til å gi større grad av legitimitet og leveringssikkerhet for kjøperne.
- Samarbeid kan gi mer tilgang til markedsinformasjon samt erfaringsutveksling som kan bidra til at en får nye impulser som kan bidra til videreutvikling.

Med alle disse forholdene i mente er det grunn til å se nærmere på om utviklingsprosessene fører til økt samarbeid som følge av Innovasjon Norges engasjement.

Resultatene fra Førundersøkelsen for 2019-årgangen (se kapittel 7.1) viser at utviklingsprosessene først og fremst har ført til eller vil føre til økt samarbeid med kunder (75 prosent) og leverandører (74 prosent). Disse resultatene er identiske med Førundersøkelsen for 2018-årgangen. Utviklingsprosessene har minst betydning for samarbeid med frivillige organisasjoner (14 prosent), konkurrenter (25 prosent), forskningsinstitutter (29 prosent) og universiteter og høyskoler (30 prosent). Dette er de samme aktørene som har skåret høyest og lavest i de foregående Førundersøkelsene.

I Førundersøkelsen skilles det mellom samarbeid med norske og utenlandske aktører. Når det gjelder utenlandske aktører, er mest utbredt å samarbeide med kunder (34 prosent) og leverandører (30 prosent). Det er også interessant å merke seg at 11 prosent av utviklingsprosessene har ført til økt samarbeid med utenlandske investorer/finansieringsmiljøer. Dette er en indikasjon på at disse utviklingsprosessene har et godt verdiskapingspotensial.

For få et innblikk i utviklingsprosessenes totale bidrag til samarbeid, har vi også kartlagt hvor mange aktører utviklingsprosessene i gjennomsnitt vil eller har ført til økt samarbeid med (se kapittel 7.2.2). I gjennomsnitt har utviklingsprosessene bidratt til eller forventes å bidra til økt samarbeid

² Tom Johnstad (2008). Bedriftsnettverk, regional utvikling og aksjonsforskning. Østlandsforskning. Regionale trender.

med 4,1 aktører. Samarbeidsbidraget varierer sterkt ut fra hvilken type tjeneste som er mottatt. Utviklingsprosessene vil eller har i størst grad bidratt til økt samarbeid for de som har fått støtte gjennom Miljøteknologi (5,7 aktører), Innovasjon i reiselivsnæringen (5,6 aktører), Etablerertilskudd (NFD) og Tilskudd - Landsdekkende (begge 5,3 aktører). Disse legger alle vekt på å stimulere til samarbeid. De tjenestene som i minst grad vil eller har bidratt til samarbeid, er Lavrisikolån - Landbrukslån (2,3 aktører), Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (2,8 aktører) og Bioenergiprogrammet (2,9 aktører). De to sistnevnte er de samme som kom dårligst ut for både 2016- og 2017-kullet. Begge tjenestene er stort sett innrettet mot realinvesteringer i landbruket, og det er dermed som forventet at de ikke bidrar like mye til nye samarbeidsrelasjoner.

Vi har også kartlagt samarbeidsbidraget ut fra bedriftstype. Utviklingsprosessenes samarbeidsbidrag er høyere for gründerbedriftene for samtlige aktørtyper. Særlig er det en stor forskjell når det gjelder økt samarbeid med investorer og finansieringsmiljø (27 prosentpoeng), noe som også var tilfelle for både 2016-, 2017-, og 2018-kullet. Dette gir indikasjoner på at Innovasjon Norge spiller en viktig rolle med tanke på å utløse finansieringsmuligheter for gründerne og å være risikoavlastende.

Det er også en klar forskjell i det samlede samarbeidsbidraget mellom de to bedriftsgruppene. Gründerbedriftene vil eller har fått større samarbeidsbidrag (4,8 aktører) enn de etablerte bedriftene (3,7 aktører). En mulig forklaring på dette kan være at etablerte bedrifter allerede har et nettverk av samarbeidspartnere, mens gründerbedrifter er nye på markedet og har mindre erfaring generelt. Det innebærer at de trenger utvikling og tilførsel av kompetanse på mange forskjellige områder. En annen medvirkende årsak til at gründerbedriftene skårer høyere, kan være at det er en større andel tjenester blant de etablerte bedriftene som er rettet inn mot å realisere realinvesteringer. Realiseringen av slike vil i gjennomsnitt være mindre avhengig av samarbeid med mange aktører.

Vi har også sett på hvordan samarbeidsbidraget har utviklet seg over tid. Andelen bedrifter som har fått ett eller flere bidrag til samarbeid er rimelig lik (fra 86 i 2017 til 88 prosent i 2019). Vi gjør oppmerksom på at i 2017 ble det gjort metodemessige endringer i samarbeidsindikatoren, noe som gjør at det ikke er mulig med en direkte sammenligning med tidligere år.

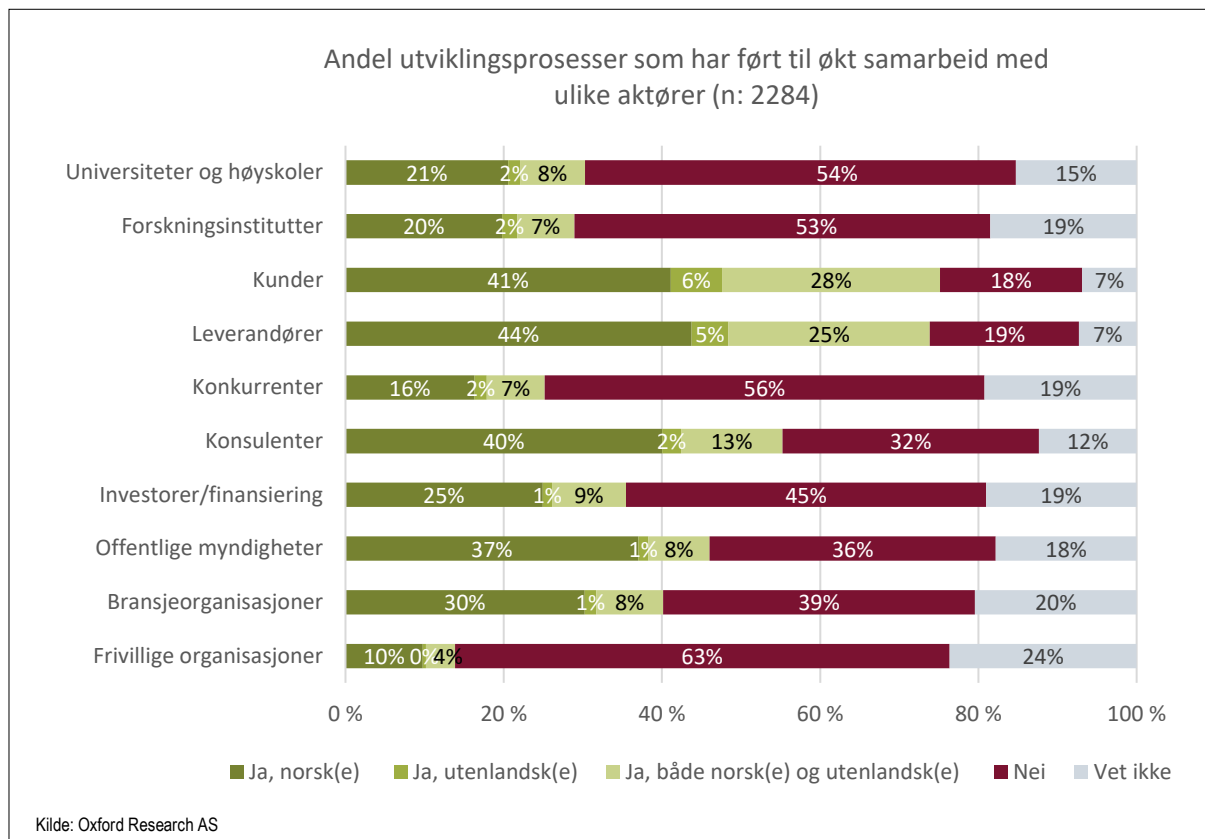
Tabell 14: Samarbeidsbidrag

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	3,3	3,5	3,5	4,1	4,3	4,1
Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	87 %	88 %	88 %	86 %	89 %	88 %

En annen dimensjon relatert til samarbeid, er hva som faktisk har vært det innholdsmessige fokuset i det. Det er fire områder som virksomhetene først og fremst har samarbeidet om: Kompetanseoverføring (49 prosent), eksport eller salg av varer og tjenester (48 prosent), teknologisamarbeid (40 prosent) og leverandøravtale (39 prosent). Dette er nøyaktig de samme områdene som har vært hyppigst nevnt i de to foregående Førundersøkelsene. På alle disse fire områdene er det slik at gründerbedrifter har et mer omfattende samarbeid, og særlig gjelder dette for teknologisamarbeid.

7.1 Samarbeid med ulike aktører

Figur 12: Økt samarbeid med ulike aktører

7.2 Samarbeid etter tjeneste

I dette delkapittelet presenteres hvor stor andel av de ulike tjenestene som samarbeider med de forskjellige aktørene samt hva som er det samlede samarbeidsbidraget for hver tjeneste for de 10 mulige aktørene.

7.2.1 Samarbeid med de ulike aktørene

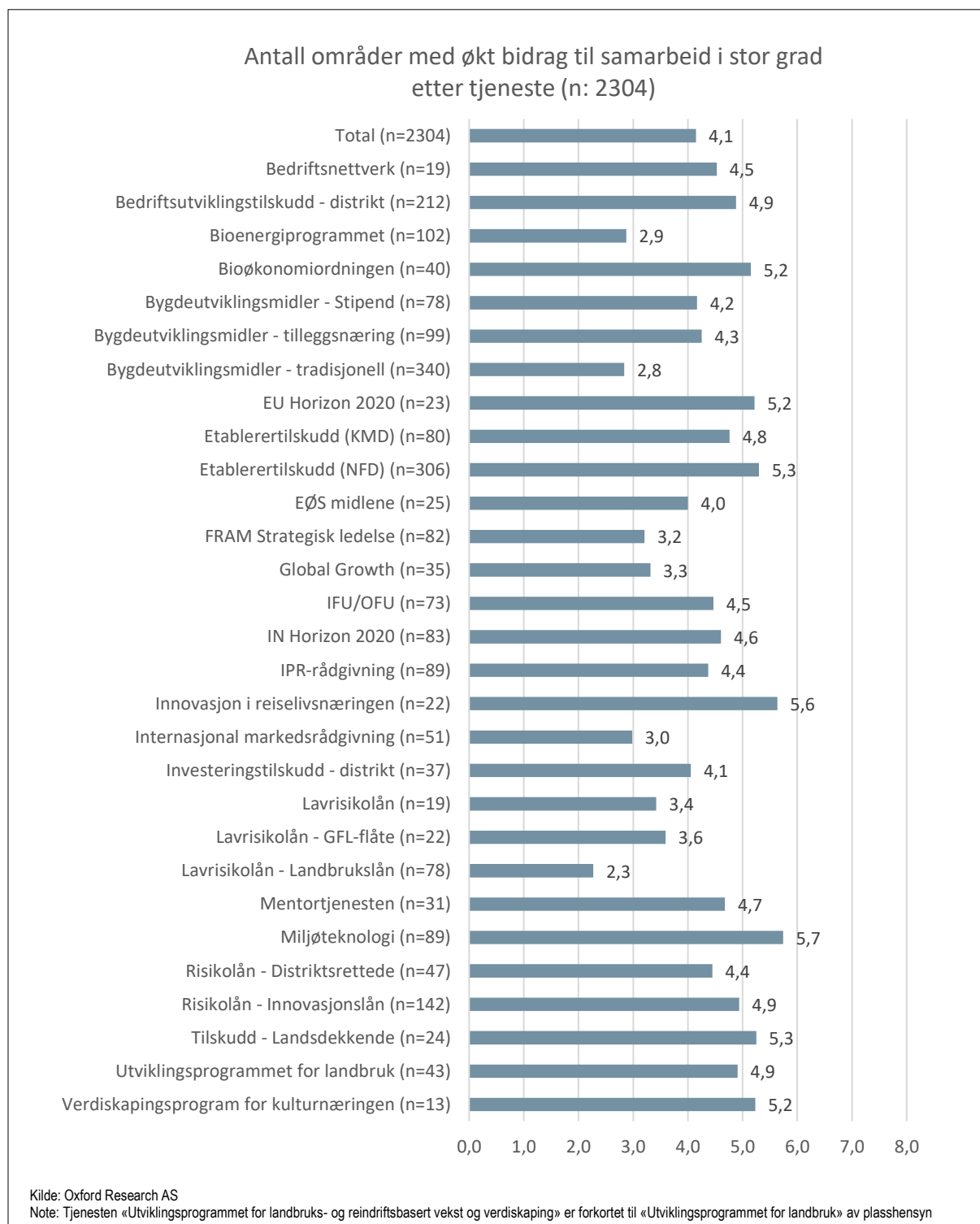
Tabell 15: Økt samarbeid med ulike aktører etter tjeneste

Andel utviklingsprosesser som har ført til økt samarbeid med ulike aktører etter tjeneste (n: 2304)										
	Universiteter og høyskoler	Forskningsinstitutter	Kunder	Leverandører	Konkurrenter	Konsulenter	Investorer/finansiering	Offentlige myndigheter	Bransjeorganisasjoner	Frivillige organisasjoner
Bedriftsnettverk (n=19)	39 %	39 %	94 %	78 %	39 %	56 %	17 %	61 %	50 %	6 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=212)	38 %	32 %	78 %	83 %	35 %	69 %	29 %	52 %	49 %	23 %
Bioenergiprogrammet (n=102)	8 %	15 %	45 %	67 %	24 %	48 %	21 %	31 %	23 %	7 %
Bioøkonomiordningen (n=40)	54 %	62 %	87 %	85 %	15 %	72 %	33 %	54 %	54 %	13 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=78)	13 %	18 %	84 %	73 %	48 %	64 %	18 %	51 %	38 %	16 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=99)	16 %	20 %	83 %	80 %	44 %	45 %	18 %	52 %	49 %	17 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=340)	7 %	9 %	47 %	65 %	17 %	45 %	21 %	36 %	34 %	5 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=80)	24 %	21 %	90 %	80 %	31 %	68 %	44 %	59 %	44 %	16 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=306)	50 %	44 %	88 %	82 %	23 %	64 %	61 %	52 %	44 %	22 %
EU Horizon 2020 (n=23)	48 %	43 %	91 %	83 %	17 %	65 %	52 %	57 %	48 %	17 %
EØS midlene (n=25)	55 %	50 %	73 %	68 %	23 %	59 %	36 %	45 %	27 %	18 %
FRAM Strategisk ledelse (n=82)	15 %	15 %	67 %	62 %	32 %	42 %	19 %	34 %	38 %	9 %
Global Growth (n=35)	19 %	25 %	75 %	53 %	25 %	44 %	28 %	44 %	44 %	6 %
IFU/OFU (n=73)	43 %	28 %	97 %	76 %	13 %	58 %	56 %	40 %	32 %	10 %
IN Horizon 2020 (n=83)	55 %	59 %	83 %	74 %	20 %	62 %	53 %	51 %	32 %	14 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=22)	41 %	18 %	82 %	82 %	59 %	73 %	23 %	68 %	68 %	50 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=51)	40 %	29 %	81 %	48 %	8 %	27 %	10 %	42 %	29 %	2 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=37)	16 %	16 %	78 %	81 %	38 %	57 %	35 %	41 %	30 %	14 %
IPR-rådgivning (n=89)	36 %	35 %	78 %	80 %	20 %	60 %	52 %	47 %	41 %	19 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=22)	14 %	27 %	68 %	77 %	32 %	50 %	27 %	32 %	23 %	9 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=78)	6 %	3 %	36 %	55 %	14 %	32 %	10 %	32 %	36 %	3 %
Lavrisikolån (n=19)	5 %	16 %	68 %	63 %	26 %	37 %	26 %	47 %	37 %	16 %
Mentortjenesten (n=31)	39 %	23 %	84 %	71 %	23 %	74 %	55 %	45 %	42 %	13 %
Miljøteknologi (n=89)	56 %	59 %	95 %	92 %	23 %	74 %	49 %	64 %	56 %	14 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=47)	21 %	35 %	91 %	81 %	35 %	60 %	49 %	60 %	49 %	5 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=142)	45 %	34 %	96 %	82 %	16 %	62 %	65 %	45 %	41 %	13 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=24)	75 %	58 %	71 %	67 %	25 %	42 %	33 %	58 %	50 %	46 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=43)	19 %	23 %	91 %	88 %	42 %	63 %	21 %	53 %	65 %	26 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=13)	54 %	15 %	92 %	77 %	54 %	77 %	23 %	54 %	54 %	23 %
Total	30 %	29 %	75 %	74 %	25 %	55 %	35 %	46 %	40 %	14 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

7.2.2 Samlet bidrag til samarbeid

Figur 13: Antall områder med økt samarbeid etter tjeneste

7.3 Samarbeid etter bedriftstype

I kapittel 7.3 gis det en oversikt over andelen gründere og etablerte bedrifter som samarbeider med de forskjellige aktørene samt det samlede samarbeidsbidraget (maksimal skår er 10 aktører).

7.3.1 Samarbeid med de ulike aktørene

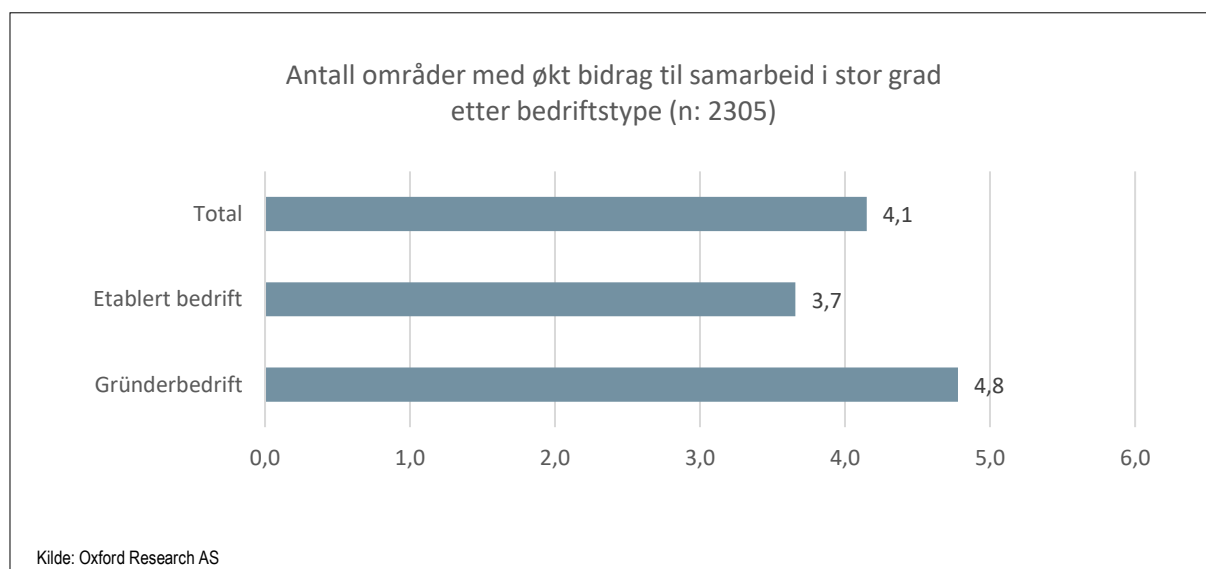
Tabell 16: Økt samarbeid med ulike aktører etter bedriftstype

Andel utviklingsprosesser som har ført til økt samarbeid med ulike aktører etter bedriftstype (n: 2305)										
	Universiteter og høyskoler	Forskningsinstitutter	Kunder	Leverandører	Konkurrenter	Konsulenter	Investorer/ finansiering	Offentlige Myndigheter	Bransjeorganisasjoner	Frivillige organisasjoner
Etablert bedrift	24 %	24 %	68 %	70 %	25 %	50 %	24 %	41 %	37 %	11 %
Gründerbedrift	38 %	35 %	84 %	78 %	26 %	62 %	51 %	53 %	44 %	17 %
Total	30 %	29 %	75 %	74 %	25 %	55 %	35 %	46 %	40 %	14 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

7.3.2 Samlet bidrag til samarbeid

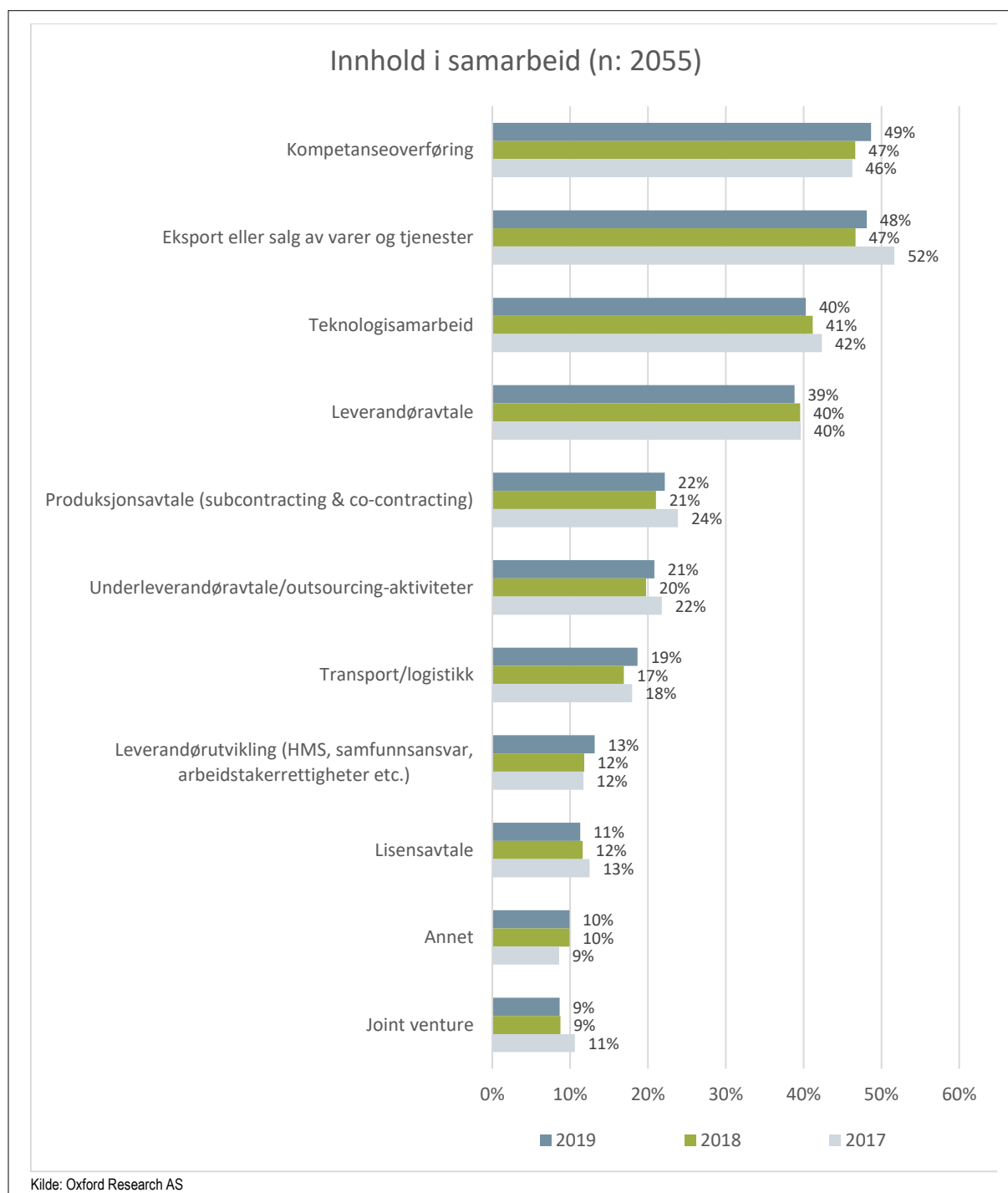
Figur 14: Antall områder med økt samarbeid etter bedriftstype

7.4 Innholdet i samarbeidet

Figuren under belyser det som har vært det innholdsmessige fokuset i samarbeidet. Sammenlignet med fjorårets undersøkelse, finner vi kun mindre endringer. Den største økningen finner vi for kompetanseoverføring og transport/logistikk, begge med en økning på to prosentpoeng. I tillegg registrerer vi en økning på ett prosentpoeng på ytterligere fire områder. Vi finner tilbakegang på to av 11 områder, mens tre har holdt seg på samme nivå som i 2018.

Figur 15: Innholdet i samarbeidet

8. Bidrag til kompetanseheving

- Utviklingsprosessene vil eller har bidratt til økt kompetanse på 4,6 områder. Kompetansebidraget er langt større for gründerbedriftene enn de etablerte bedriftene.
- Det er flest bedrifter som rapporterer økt kompetanse om «utvikling av markeder» (54 prosent), «muligheter ved samarbeid og nettverk» (52 prosent) og strategiprosesser og veivalg (48 prosent).
- 34 prosent av utviklingsprosessene forventes å bidra til kompetansespredning utenfor virksomheten i stor grad. Dette er en nedgang på to prosentpoeng sammenlignet med Førundersøkelsen 2018.

Kompetanseutvikling i bedriftene er en sentral målsetting for Innovasjon Norge. I Førundersøkelsen for 2019 har vi kartlagt kompetanseheving fra to perspektiver, kompetansen oppnådd gjennom utviklingsprosessen og spredning av den opparbeidede kompetansen til aktører utenfor egen virksomhet.

Vi har kartlagt kompetanseheving i utviklingsprosessene på 12 ulike områder. I tråd med de foregående Førundersøkelsene er det flest bedrifter som rapporterer økt kompetanse om «utvikling av markeder» (54 prosent, 55 prosent i 2018), «muligheter ved samarbeid og nettverk» (52 prosent, 54 prosent i 2018) og «strategiprosesser og veivalg» (48 prosent, 51 prosent i 2018). Kompetanseområdet som færrest rapporterer bidrag til, er «eksport» med 26 prosent. Dette var også det lavestskårerende området i Førundersøkelsen 2018, med samme andel. Dermed kan vi slå fast at det er et stort samsvar for kompetanseresultatene i de siste Førundersøkelsene.

For å få et innblikk i utviklingsprosessenes totale bidrag til kompetanseutvikling, har vi også kartlagt hvor mange områder utviklingsprosessene i gjennomsnitt vil føre til eller har ført til økt kompetanse. I gjennomsnitt vil eller har utviklingsprosessene bidratt til økt kompetanse på 4,6 områder, som representerer en nedgang på 0,1 område sammenlignet med Førundersøkelsen 2018 og 0,2 lavere enn Førundersøkelsen 2017.

Det er Risikolån - Innovasjonslån og EU Horizon 2020 som overordnet oppgir størst bidrag til kompetanseheving på flest områder. Dersom vi utelukkende ser på kompetanseheving på internasjonale områder, er det tjenester som IN Horizon 2020, EU Horizon 2020 og Risikolån - Innovasjonslån som alle har høye bidrag der. Dersom vi ser på kompetanseheving på interne bedriftsforhold som «utvikling av organisasjon og ledelse i bedriften», «strategiprosesser og veivalg», «rekruttering og opplæring av ansatte» og «økonomi, budsjetter og økonomistyring», er det Mentortjenesten og Risikolån – Innovasjonslån som har de høyeste nivåene for de fire områdene samlet. Om vi bare ser på kompetanseområdene som handler om utvikling og innovasjon er det IFU/OFU, Mentortjenesten, Miljøteknologi, Etablerertilskudd (KMD), Etablerertilskudd (NFD) samt Risikolån - Innovasjonslån som har høyest nivåer.

Tjenestene med lavest bidrag til kompetanseheving er – som i fjorårets undersøkelse - Bioenergi-programmet og Bygdeutviklingsmidler – tradisjonell samt Lavrisikolån – Landbrukslån.

Gründerbedriftene vil få eller har fått større kompetansebidrag (5,7 områder, samme som i 2018) enn de etablerte bedriftene (3,7 områder, 3,9 områder i 2018). Dette er naturlig i og med at gründerbedriftene er i en oppbyggingsfase. De vil da i større grad ha behov for kompetanseutvikling på

mange områder. Gjennom å rette søkelys på kompetanseutvikling vil de styrke sin ressursbase og legge grunnlag for videre utvikling.

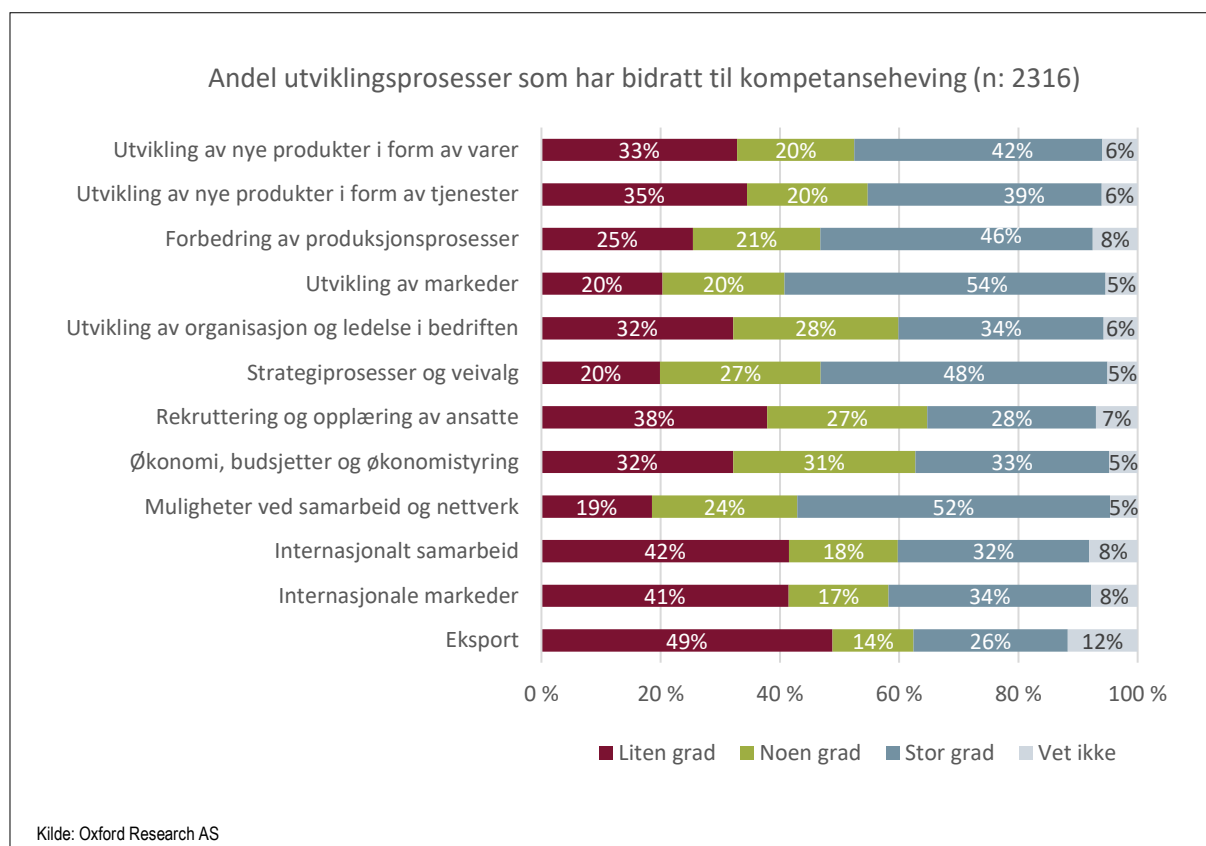
I tabellen under vises utviklingen i kompetansebidrag over tid. Når det gjelder andelen virksomheter som har fått ett eller flere kompetansebidrag gjennom prosjektet, viser tallene en nedgang på 2 prosentpoeng sammenlignet med 2018. Kompetansebidraget har gått svakt ned fra 4,8 i 2017 til 4,7 i 2018 og 4,6 i 2019. Vi gjør oppmerksom på at i 2017 ble det gjort metodemessige endringer i kompetanseindikatoren, noe som gjør at det ikke er mulig med en direkte sammenligning av resultater med tidligere år.

Tabell 17: Kompetansebidrag

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	2	3,4	3,7	3,7	4,8	4,7	4,6
Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	78 %	89 %	89 %	85 %	82 %	85 %	83 %

8.1 Kompetanseheving på ulike områder

Figur 16: Andel utviklingsprosesser som har bidratt til kompetanseheving

8.2 Kompetanseheving etter tjeneste

I dette delkapittelet presenteres det hvor stor andel av tjenestene som i stor grad har eller vil føre til kompetanseheving på de ulike områdene samt hva som er det samlede kompetansebidraget.

8.2.1 Kompetanseheving på de ulike områdene

Tabell 18: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har ført til økt kompetanse på de ulike områdene etter tjeneste

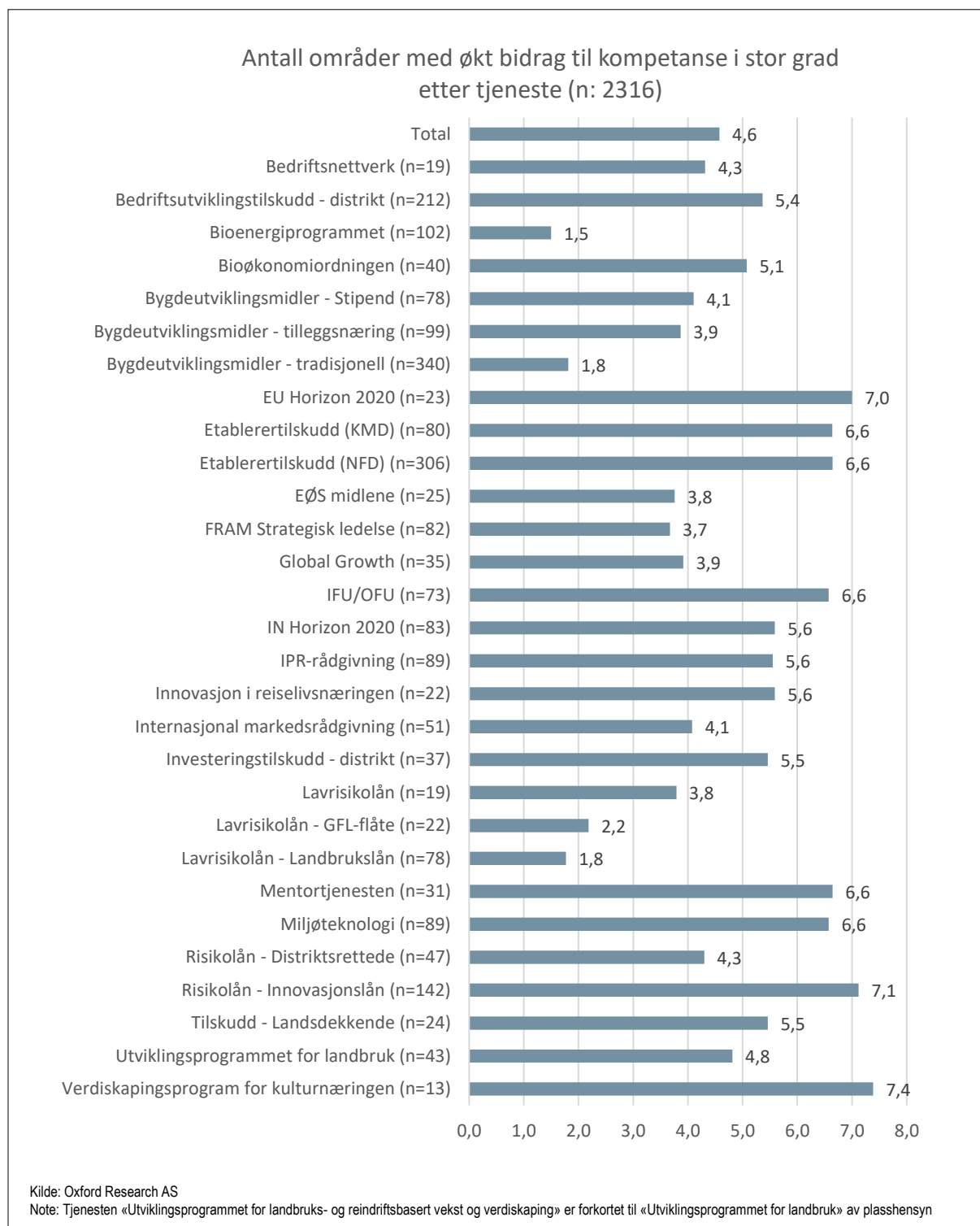
Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har ført til økt kompetanse på de ulike områdene etter tjeneste (n: 2137)												
	Utvikling av nye produkter i form av varer	Utvikling av nye produkter i form av tjenester	Forbedring av produksjonsprosesser	Utvikling av markeder	Utvikling av organisasjon og ledelse i bedriften	Strategiprosesser og valg	Rekruttering og opplæring av ansatte	Økonomi, budsjetter og økonomistyring	Muligheter ved samarbeid og nettverk	Internasjonalt samarbeid	Internasjonale markeder	Eksporert
Bedriftsnettverk (n=19)	41 %	28 %	22 %	67 %	28 %	39 %	22 %	6 %	94 %	39 %	39 %	33 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=212)	50 %	60 %	52 %	72 %	43 %	60 %	32 %	26 %	71 %	36 %	39 %	27 %
Bioenergiprogrammet (n=102)	16 %	11 %	36 %	14 %	8 %	22 %	10 %	22 %	20 %	7 %	1 %	1 %
Bioøkonomiordningen (n=40)	59 %	45 %	66 %	64 %	30 %	62 %	19 %	18 %	63 %	38 %	44 %	32 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=78)	64 %	50 %	56 %	67 %	31 %	52 %	19 %	46 %	67 %	6 %	3 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=99)	58 %	34 %	55 %	66 %	24 %	45 %	18 %	35 %	53 %	7 %	9 %	6 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=340)	14 %	6 %	57 %	11 %	16 %	27 %	15 %	30 %	19 %	2 %	1 %	1 %
EU Horizon 2020 (n=23)	78 %	48 %	45 %	78 %	32 %	65 %	41 %	45 %	61 %	77 %	74 %	76 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=80)	55 %	74 %	63 %	82 %	58 %	64 %	36 %	50 %	84 %	54 %	59 %	34 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=306)	62 %	70 %	49 %	80 %	52 %	69 %	35 %	46 %	79 %	58 %	59 %	42 %
EØS midlene (n=25)	35 %	48 %	33 %	48 %	20 %	35 %	33 %	24 %	57 %	50 %	40 %	39 %
FRAM Strategisk ledelse (n=82)	27 %	24 %	51 %	35 %	52 %	61 %	29 %	37 %	48 %	8 %	9 %	8 %
Global Growth (n=35)	33 %	20 %	17 %	67 %	19 %	39 %	10 %	10 %	63 %	57 %	60 %	67 %
IFU/OFU (n=73)	59 %	68 %	48 %	83 %	47 %	59 %	46 %	40 %	76 %	58 %	63 %	55 %
IN Horizon 2020 (n=83)	67 %	50 %	53 %	73 %	44 %	59 %	29 %	32 %	59 %	68 %	76 %	68 %
IPR-rådgivning (n=89)	66 %	54 %	53 %	71 %	45 %	56 %	35 %	38 %	60 %	50 %	56 %	51 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=22)	30 %	81 %	33 %	73 %	48 %	76 %	55 %	20 %	82 %	37 %	40 %	19 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=51)	22 %	17 %	22 %	63 %	28 %	35 %	25 %	16 %	51 %	62 %	62 %	49 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=37)	58 %	41 %	71 %	65 %	42 %	59 %	64 %	50 %	47 %	16 %	29 %	24 %
Lavrisikolån (n=19)	11 %	42 %	44 %	68 %	42 %	47 %	21 %	29 %	50 %	0 %	28 %	6 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=22)	15 %	5 %	29 %	5 %	32 %	24 %	45 %	32 %	21 %	5 %	5 %	11 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=78)	15 %	4 %	55 %	10 %	15 %	24 %	23 %	32 %	17 %	2 %	0 %	0 %
Mentortjenesten (n=31)	63 %	66 %	50 %	66 %	77 %	87 %	28 %	53 %	67 %	54 %	58 %	42 %
Miljøteknologi (n=89)	82 %	57 %	53 %	75 %	39 %	68 %	44 %	32 %	70 %	62 %	53 %	50 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=47)	39 %	45 %	45 %	62 %	40 %	47 %	48 %	31 %	49 %	24 %	32 %	20 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=142)	51 %	63 %	57 %	79 %	54 %	70 %	51 %	51 %	68 %	63 %	70 %	55 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=24)	57 %	70 %	36 %	65 %	35 %	39 %	22 %	9 %	70 %	52 %	61 %	57 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=43)	40 %	54 %	43 %	70 %	47 %	57 %	38 %	43 %	81 %	13 %	8 %	8 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=13)	23 %	69 %	38 %	100 %	54 %	69 %	38 %	23 %	100 %	83 %	92 %	73 %
Total	47 %	46 %	50 %	58 %	36 %	53 %	30 %	35 %	57 %	39 %	39 %	30 %

Kilde: Oxford Research AS

Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

8.2.2 Samlet bidrag til kompetanseheving

Figur 17: Antall områder med bidrag til økt kompetanse etter tjeneste

8.3 Kompetanseheving etter bedriftstype

I kapittel 8.3 gis det en oversikt andelen gründere og etablerte bedrifter som vil eller har fått bidrag til økt kompetanse på de ulike områdene samt det samlede kompetansebidraget.

8.3.1 Kompetanseheving på de ulike områdene

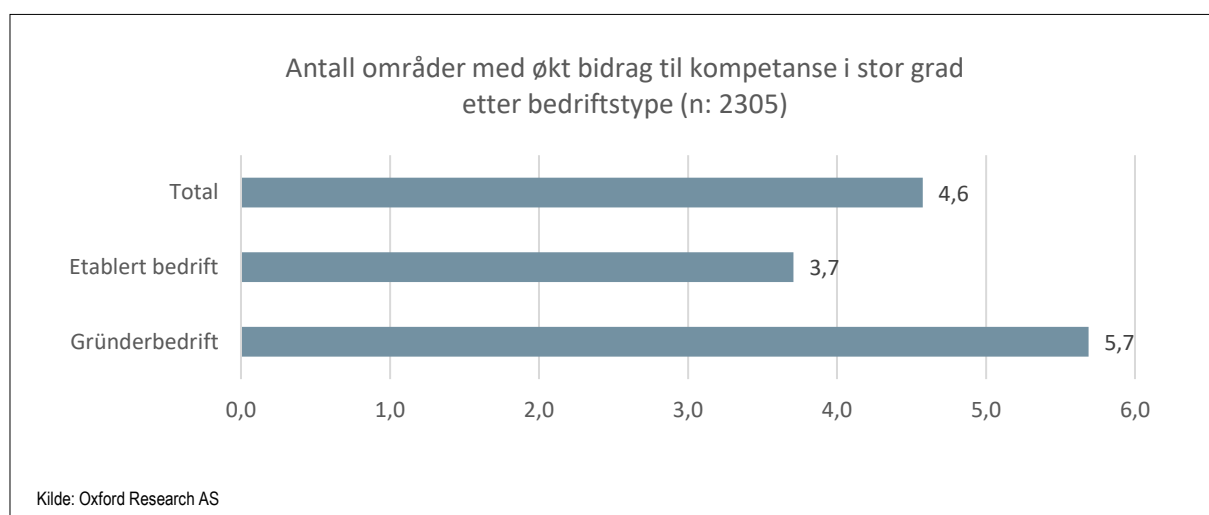
Tabell 19: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har ført til økt kompetanse på de ulike områdene etter bedriftstype

Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har ført til økt kompetanse på de ulike områdene etter bedriftstype (n: 2130)												
	Utvikling av nye produkter i form av varer	Utvikling av nye produkter i form av tjenester	Forbedring av produksjonsprosesser	Utvikling av markeder	Utvikling av organisasjon og ledelse i bedriften	Strategiprosesser og veivalg	Rekruttering og opplæring av ansatte	Økonomi, budsjetter og økonomistyring	Muligheter ved samarbeid og nettverk	Internasjonalt samarbeid	Internasjonale markeder	Ekspert
Etablert bedrift	36 %	31 %	47 %	47 %	30 %	43 %	27 %	28 %	45 %	25 %	26 %	22 %
Gründerbedrift	54 %	55 %	52 %	69 %	45 %	61 %	34 %	42 %	67 %	48 %	51 %	39 %
Total	44 %	42 %	49 %	57 %	36 %	51 %	30 %	34 %	55 %	35 %	37 %	29 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

8.3.2 Samlet bidrag til kompetanseheving

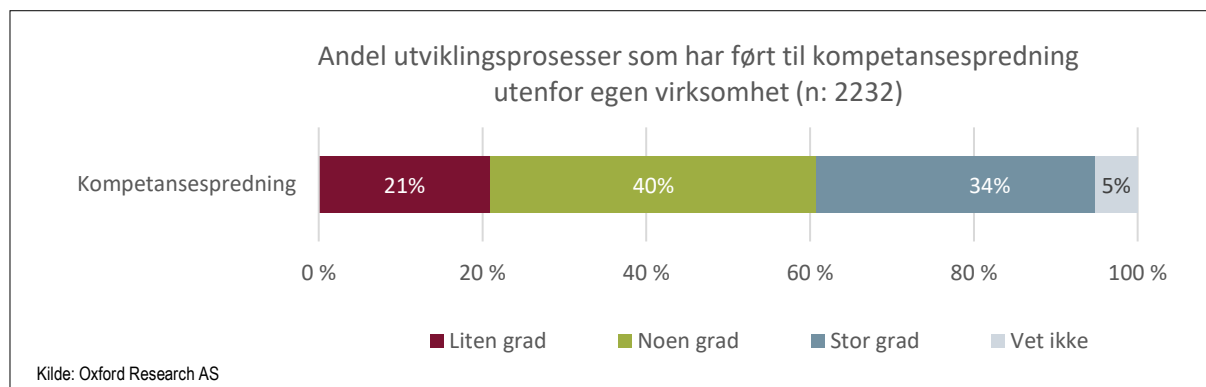
Figur 18: Antall områder med bidrag til økt kompetanse etter bedriftstype

8.4 Kompetansespredning

Utviklingsprosessene som er gjennomført med støtte fra Innovasjon Norge, kan potensielt ha positive effekter for andre aktører enn dem som gjennomfører dem. Vi har derfor undersøkt hvorvidt utviklingsprosessene forventes å bidra til kompetansespredning til andre aktører. Utviklingsprosessenes forventede effekter er vist i figuren under. Analysen avdekker at 34 prosent av utviklingsprosessene forventes å bidra til kompetansespredning utenfor egen virksomhet i stor grad. Dette er en nedgang på to prosentpoeng sammenlignet med fjorårets Førundersøkelse.

Figur 19: Andel utviklingsprosesser som har ført til kompetansespredning utenfor egen virksomhet

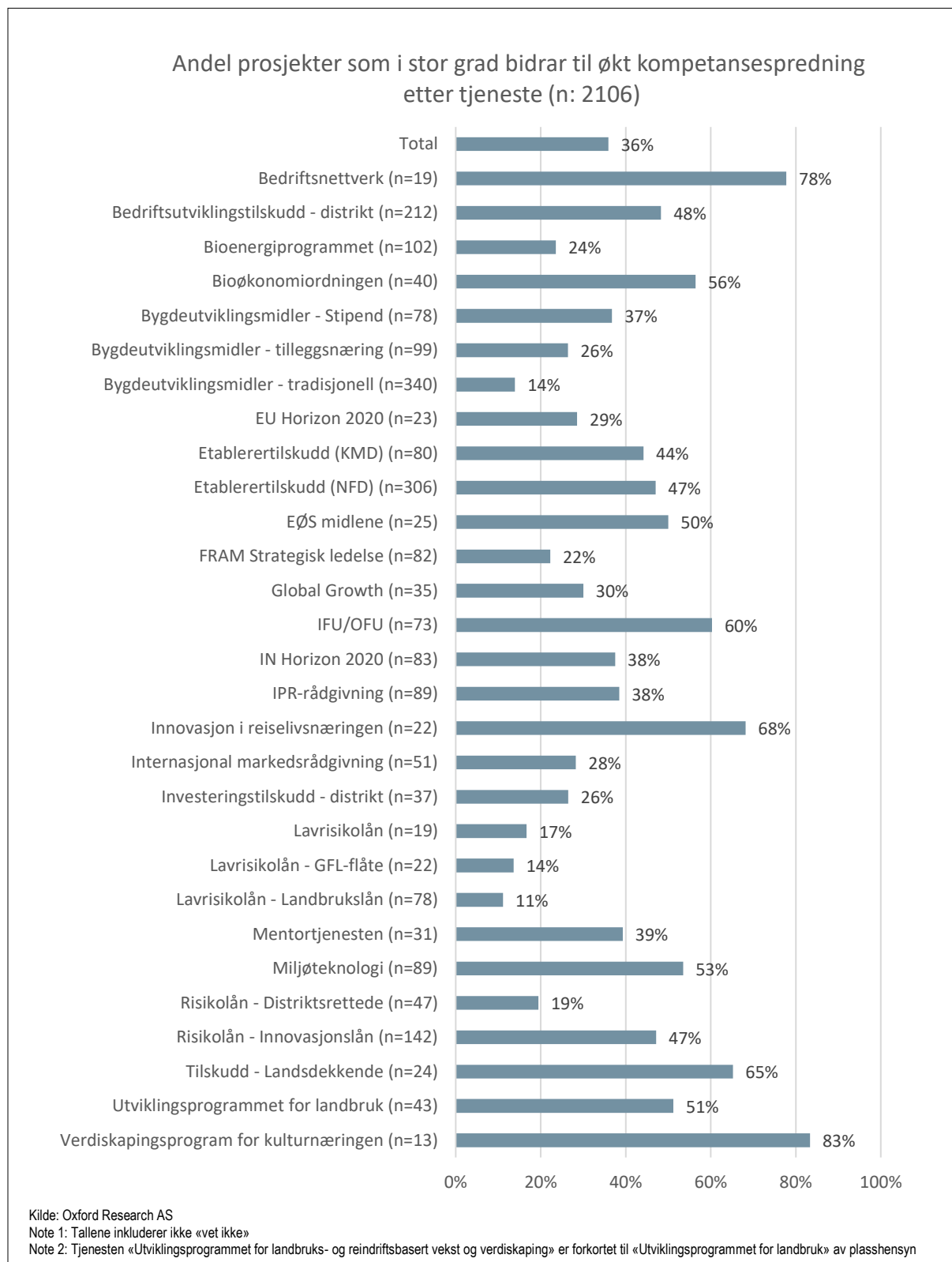
I de neste figurene viser vi resultatene etter tjeneste og bedriftstype.

Vi finner at det er virksomheter som har fått støtte gjennom Innovasjon i reiselivsnæringen (68 prosent), mottatt Tilskudd - Landsdekkende (65 prosent) og IFU/OFU (60 prosent) som skårer høyest på denne indikatoren. Dette er helt andre tjenester enn de som skåret høyest på denne indikatoren i Førundersøkelsen 2018 (Tilskudd – Landsdekkende, Bioøkonomiordningen, Bedriftsutviklings-tilskudd - distrikt samt Utviklingsprogrammet for landbruk). Alle disse skårer også over gjennomsnittet i årets undersøkelse, men er nå forbigått av typiske nettverks- og samhandlingstjenester.

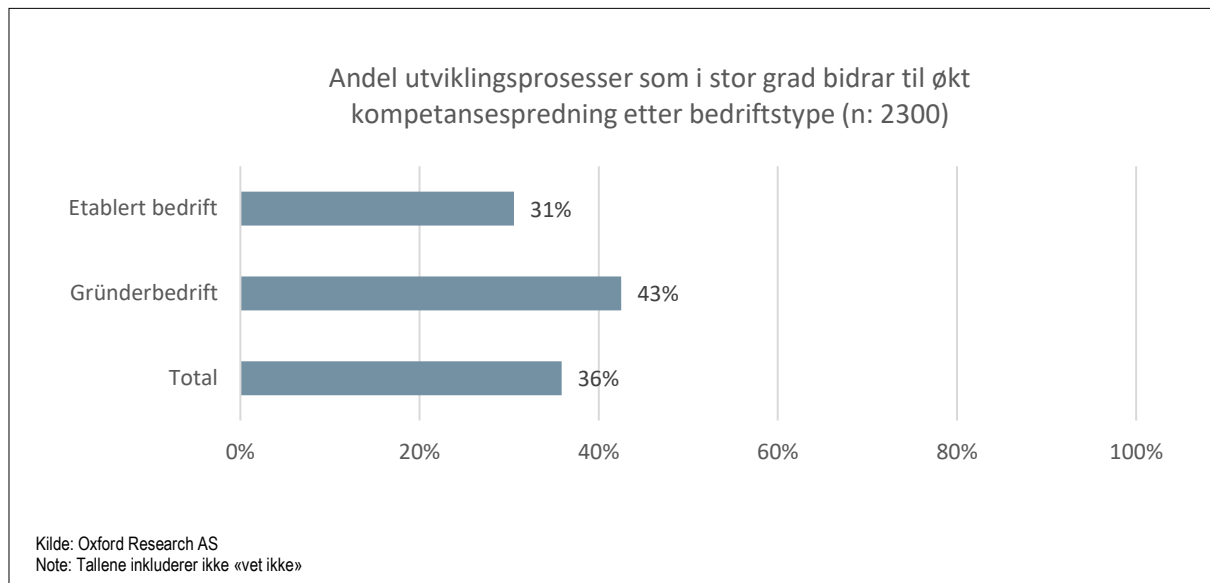
Det er som tidligere Bygdeutviklingsmidler – tradisjonell (14 prosent), Lavrisikolån – GFL-flåte (14 prosent) og Lavrisikolån – Landbrukslån (11 prosent) som har den laveste forventningen til kompetansespredning. Dette er ikke overraskende siden kompetansespredning er mindre relevant for disse tjenestene som hovedsakelig dreier seg om fysiske investeringer i faste anlegg, bygninger, maskiner, driftstilbehør, fiskefartøy, fiskeredskap mv.

Gründerbedrifter (43 prosent) har høyere forventninger til kompetansespredning enn etablerte bedrifter (31 prosent).

Figur 20: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt kompetansespredning etter tjeneste

Figur 21: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt kompetansespredning etter bedriftstype

9. Effekter på utvikling og innovasjon

- Andelen utviklingsprosesser som bidrar til innovasjon på ett eller flere hovedområder har økt med tre prosentpoeng, fra 91 prosent i 2018 til 92 prosent i 2019.
- I gjennomsnitt vil eller har utviklingsprosessene bidratt til innovasjon på 4,8 områder, noe som er en liten økning fra 4,7 områder i 2018 og 4,6 områder i 2017.
- Innovasjonsbidraget er størst for tjenestene Risikolån - Innovasjonslån og IFU/OFU.
- Utviklingsprosessene vil eller har i størst grad bidratt til utvikling av nye varer eller forbedring av eksisterende varer (71 prosent). Bidragene er også vesentlige for utvikling av nye tjenester eller forbedring av eksisterende tjenester (62 prosent) og utvikling av nye produksjonsprosesser eller effektivisering/forbedring av eksisterende produksjonsprosesser (58 prosent).
- Våre analyser viser også at det – som i fjorårets undersøkelse - er en tydelig forskjell i innovasjonsbidrag mellom gründerbedrifter og etablerte bedrifter. Gründerbedriftene har fått eller forventer å få større innovasjonsbidrag (på 6,1 områder, 5,6 områder i 2018, 5,5 områder i 2017) enn de etablerte bedriftene (3,9 områder, 3,8 områder i 2018, 3,9 områder i 2017).
- Bruken av mekanismer for å beskytte innovasjoner har gått ned fra 2018- til 2019-undersøkelsen, med unntak av Patenter, som økte med ett prosentpoeng.
- Andelen helt nye vare-, tjeneste- og prosessinnovasjoner har gått svakt tilbake fra 2018 til 2019-årgangen.

Økt grad av samarbeid, kompetanseutvikling og endringer i måten bedriftene jobber på, kan føre til at bedriftene utvikler nye varer, tjenester, produksjonsprosesser samt markeds- og organisasjonsutvikling. I dette kapitlet ser vi nærmere på hva utviklingsprosessene har ført til eller forventes å bidra til når det gjelder innovasjon.

Utviklingsprosessene vil eller har i størst grad bidratt til utvikling av nye varer eller forbedring av eksisterende varer (71 prosent, 72 prosent i 2018, 73 prosent i 2017). Utviklingsprosessene vil eller har også gitt vesentlige bidrag til utvikling av nye tjenester eller forbedring av eksisterende tjenester (62 prosent, 66 prosent i 2018, 64 prosent i 2017), utvikling av nye produksjonsprosesser eller effektivisering/forbedring av eksisterende produksjonsprosesser (58 prosent, 57 prosent i 2018, 55 prosent i 2017), samt markedsutvikling og/eller endret markedsføring (56 prosent, 55 prosent i 2018, 57 prosent i 2017). Utviklingsprosessene vil eller har i minst grad ført til at virksomheten tar i bruk nye organisatoriske løsninger eller nye arbeidsrutiner/prosesser (49 prosent, 44 prosent i 2018, 45 prosent i 2016). Sammenlignet med 2018-kullet har det altså vært en positiv utvikling på tre av hovedområdene for innovasjon; utvikling av nye produksjonsprosesser eller effektivisering/forbedring av eksisterende produksjonsprosesser, markedsutvikling og/eller endret markedsføring samt nye organisatoriske løsninger eller nye arbeidsrutiner/prosesser. På to av områdene registrer vi en liten tilbakegang.

For å få en oversikt over utviklingsprosessenes totale bidrag til innovasjon, har vi også kartlagt hvor mange områder utviklingsprosessene i gjennomsnitt vil føre til eller har ført til økt innovasjon på (se kapittel 9.4). Utgangspunktet for dette er respondentenes svargivning på de 17 detaljerte innovasjonsområdene som inngår i undersøkelsen. I gjennomsnitt har eller vil utviklingsprosessene bidra til innovasjon på 4,8 områder (4,7 områder i 2018, 4,6 områder i 2017). Innovasjonsbidraget varierer sterk ut fra hvilken type tjeneste som er mottatt. Utviklingsprosessene vil føre til eller har i størst grad ført til innovasjon for de som har mottatt Risikolån - Innovasjonslån (7,7 områder),

fått støtte gjennom IFU/OFU (7,3 områder) og Mentortjenesten (7,0 områder), mens de i minst grad vil bidra til eller har bidratt for Lavrisikolån – Landbrukslån (1,6 områder) og Bioenergiprogrammet (1,2 områder). Den lave skåren kan forklares ut fra at disse tjenestene først og fremst gir støtte til investeringer i realkapital.

Våre analyser viser også at det – som i fjorårets undersøkelse - er en tydelig forskjell i innovasjonsbidrag mellom gründerbedrifter og etablerte bedrifter. Gründerbedriftene har fått eller forventer å få større innovasjonsbidrag (på 6,1 områder, 5,6 områder i 2018, 5,5 områder i 2017) enn de etablerte bedriftene (3,9 områder, 3,8 områder i 2018, 3,9 områder i 2017). En mulig forklaring på dette kan være at de etablerte bedriftene i større grad har fått på plass en plattform for sin virksomhet, mens gründerbedriftene i større grad har et utviklingsbehov på mange områder.

Vi har også sett på hvordan innovasjonsbidraget har utviklet seg over tid. Som det vises i tabellen under, økte andelen utviklingsprosesser som bidrar til innovasjon på ett eller flere hovedområder fra 2013 til 2015, fra 87 til 93 prosent, mens den gikk noe tilbake fra 2015 til 2017, for så å øke igjen fra 88 prosent i 2017 til 91 prosent i 2018. I årets undersøkelse finner vi at andelen er steget ytterligere til 92 prosent. Det samlede bidraget til underområder for innovasjon har steget gjennom perioden fra 2013 til 2018, spesielt fra 2013 til 2015. Deretter har veksten flatet noe ut, og for 2017-kullet var bidraget på 4,6 områder, 4,7 områder for 2018-kullet og 4,8 områder for 2019-årgangen, som er den høyeste verdien som er målt i Førundersøkelsene.

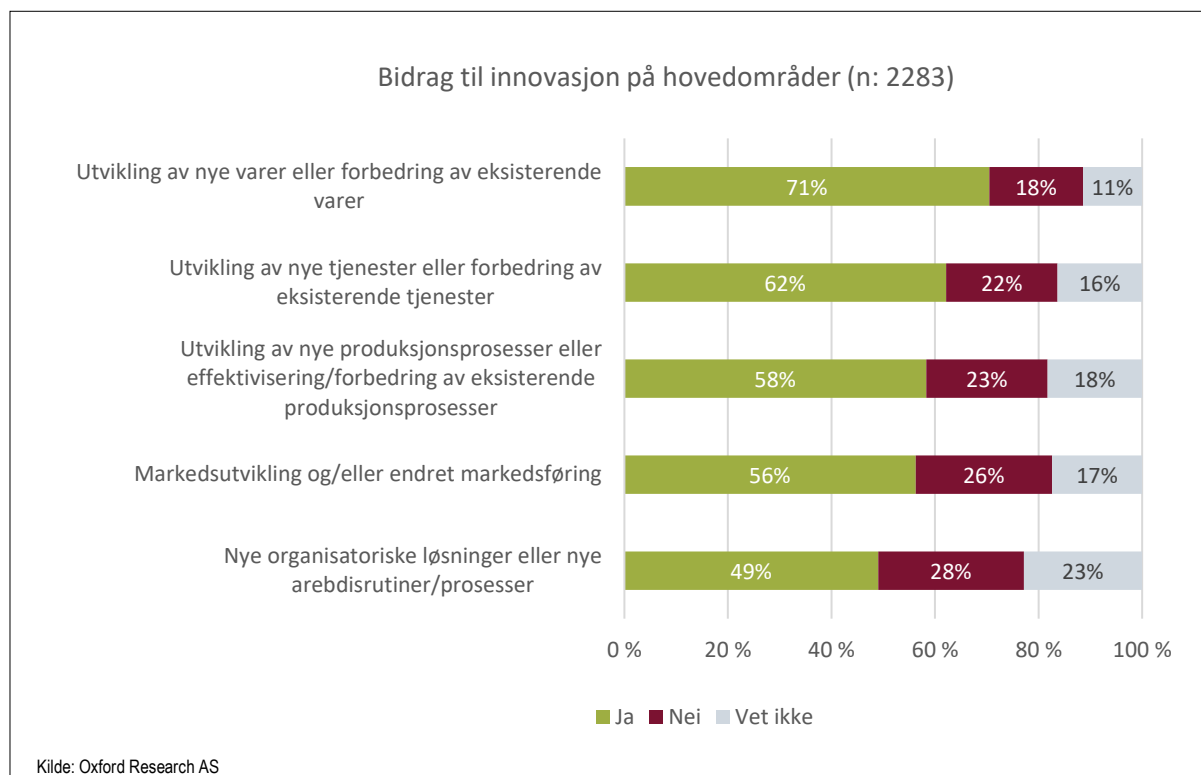
Tabell 20: Innovasjonsbidrag

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	2,8	4	4,5	4,7	4,6	4,7	4,8
Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon på hovedområder	87 %	93 %	93 %	89 %	88 %	91 %	92 %

For utviklingsprosesser der en forventer eller har utviklet en ny vare, tjeneste eller produksjonsprosess, ble det kartlagt i hvilken grad en ville bruke forskjellige metoder for å beskytte det som ble utviklet (se kapittel 9.6). De to mest anvendte eller planlagt anvendte beskyttelsesmekanismene er Fortrolighetsavtaler (47 prosent, 49 prosent i 2018, 50 prosent i 2017) og Registrert varemerke (36 prosent, 37 prosent i 2018, 39 prosent i 2017), mens Registrert design (22 prosent, 23 prosent i 2018, 25 prosent i 2017) og Patent (23 prosent, 22 prosent i 2018, 26 prosent i 2017) er de minst utbredte.

9.1 Bidrag til innovasjon på hovedområder

Figur 22: Bidrag til innovasjon på hovedområder

Skåren har økt på tre av de fem innovasjonsindikatorerne fra 2018 til 2019, nemlig prosessinnovasjon (fra 57 til 58 prosent), markedsinnovasjon (fra 55 til 56 prosent) og organisatorisk innovasjon (fra 44 til 49 prosent). De to indikatorerne vi registrerer en nedgang på, er vareinnovasjon (fra 72 til 71 prosent) og tjenesteinnovasjon (fra 66 til 62 prosent). Andelen utviklingsprosesser som ikke bidrar til innovasjon, har gått ned med ett prosentpoeng fra 9 til 8 prosent.

Tabell 21: Andel som har gitt bidrag til innovasjon på hovedområder, utvikling over tid

Andel som har gitt bidrag til innovasjon på hovedområder, utvikling over tid (2019: n: 2283)					
	2015	2016	2017	2018	2019
Vareinnovasjon	69 %	69 %	73 %	72 %	71 %
Tjenesteinnovasjon	60 %	65 %	64 %	66 %	62 %
Prosessinnovasjon	58 %	53 %	55 %	57 %	58 %
Markedsinnovasjon	58 %	63 %	57 %	55 %	56 %
Organisatorisk innovasjon	29 %	33 %	45 %	44 %	49 %
Andel som ikke gir innovasjon	7 %	11 %	12 %	9 %	8 %

Kilde: Oxford Research AS
Note: Tallene inkluderer «vet ikke»

I tabellen under vises det hvordan bidraget til innovasjon har vært på de ulike hovedområdene for gründerbedrifter og etablerte bedrifter i 2017 og 2018. Vi gjør oppmerksom på at de som har svart «vet ikke» ikke er med i beregningen, noe som gjør at tallene er forskjellig fra tabellen over. Jo større «Vet ikke»-andelene i tabellen over er, jo større blir forskjellene sammenlignet med andelen i tabellen under.

Med unntak av prosessinnovasjoner er bidraget i både 2017, 2018 og 2019 høyest for gründerbedriftene for samtlige innovasjonstyper. Utviklingen fra 2018 til 2019 representerer imidlertid et

blandet bilde. For etablerte bedrifter finner vi en økning på to av de fem indikatorene – markedsinnovasjon og organisatorisk innovasjon. Vi finner nedgang på fire prosentpoeng for tjenesteinnovasjon, mens vareinnovasjon og prosessinnovasjon er på samme nivå som i 2018. For gründerbedriftene er det fremgang for samtlige indikatorer, og økningen er størst for organisatorisk innovasjon på hele 10 prosentpoeng, mens markedsinnovasjon har økt med 4 prosentpoeng.

Tabell 22: Andel som har gitt bidrag til innovasjon, utvikling over tid etter bedriftstype

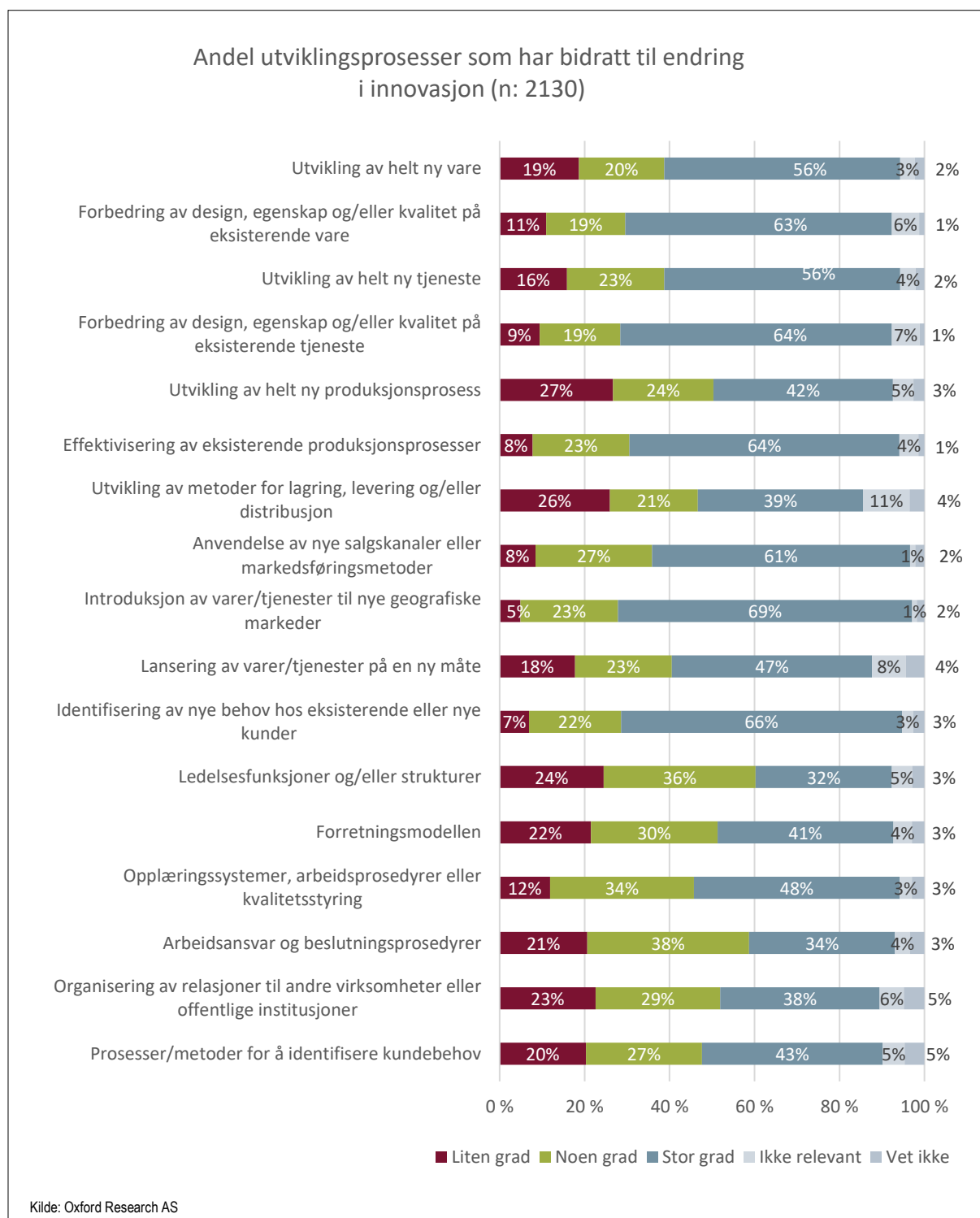
Andel som har gitt bidrag til innovasjon, utvikling over tid etter bedriftstype (2019 n: 2283)						
	Gründerbedrifter			Etablerte bedrifter		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Vareinnovasjon	86 %	83 %	84 %	78 %	76 %	76 %
Tjenesteinnovasjon	81 %	82 %	84 %	69 %	70 %	66 %
Prosessinnovasjon	64 %	68 %	71 %	70 %	71 %	71 %
Markedsinnovasjon	79 %	78 %	82 %	58 %	52 %	58 %
Organisatorisk innovasjon	56 %	56 %	66 %	57 %	54 %	62 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

9.2 Bidrag til innovasjon på underkategorier

For hvert av de fem hovedområdene for innovasjon er det stilt mer detaljerte spørsmål knyttet til ulike underkategorier. Resultatene på disse vises i neste figur.

Figur 23: Andel utviklingsprosesser som har bidratt til endring i innovasjon

9.3 Innovasjonsbidrag etter tjeneste

I de to neste tabellene vises det hvor stor andel av utviklingsprosessene som i stor grad vil eller har bidratt til utvikling og forbedring innenfor ulike områder. Resultatene viser at det er stor variasjon mellom tjenestene.

Tabell 23: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til vare-, tjeneste-, prosess- og markedsinnovasjon etter tjeneste

Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til vare-, tjeneste-, prosess- og markedsinnovasjon etter tjeneste (n: 1547)											
	Utvikling av helt ny vare	Forbedring av design, egenskap og/eller kvalitet på eksisterende vare	Utvikling av helt ny tjeneste	Forbedring av design, egenskap og/eller kvalitet på eksisterende tjeneste	Utvikling av helt ny produksjonsprosess	Effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser	Utvikling av metoder for lagring, levering og/eller distribusjon	Anvendelse av nye salgskanaler eller markedsføringsmetoder	Introduksjon av varer-/tjenester til nye geografiske markeder	Lansering av varer-/tjenester på en ny måte (f.eks. ny design eller innpakning)	Identifisering av nye behov hos eksisterende eller nye kunder
Bedriftsnettverk (n=19)	36 %	90 %	36 %	64 %	38 %	50 %	50 %	23 %	62 %	17 %	67 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=212)	55 %	76 %	63 %	78 %	43 %	65 %	48 %	62 %	68 %	59 %	70 %
Bioenergiprogrammet (n=102)	22 %	37 %	22 %	41 %	19 %	44 %	28 %	40 %	33 %	10 %	11 %
Bioøkonomiordningen (n=40)	69 %	71 %	74 %	71 %	63 %	68 %	46 %	60 %	80 %	52 %	76 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=78)	73 %	65 %	60 %	62 %	50 %	52 %	62 %	74 %	74 %	54 %	67 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=99)	59 %	64 %	46 %	61 %	54 %	63 %	50 %	60 %	56 %	57 %	57 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=340)	10 %	47 %	8 %	43 %	18 %	67 %	29 %	43 %	20 %	22 %	54 %
EU Horizon 2020 (n=23)	81 %	80 %	64 %	64 %	100%	63 %	38 %	70 %	95 %	44 %	90 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=80)	71 %	75 %	66 %	82 %	62 %	81 %	59 %	77 %	83 %	62 %	76 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=306)	83 %	74 %	81 %	72 %	61 %	70 %	53 %	64 %	80 %	65 %	82 %
EØS midlene (n=25)	64 %	80 %	60 %	86 %	60 %	64 %	25 %	60 %	53 %	69 %	73 %
FRAM Strategisk ledelse (n=82)	40 %	53 %	26 %	58 %	20 %	60 %	28 %	58 %	55 %	54 %	54 %
Global Growth (n=35)	36 %	69 %	44 %	53 %	67 %	78 %	50 %	43 %	58 %	24 %	36 %
IFU/OFU (n=73)	87 %	74 %	75 %	84 %	69 %	66 %	70 %	68 %	91 %	58 %	91 %
IN Horizon 2020 (n=83)	77 %	72 %	71 %	67 %	63 %	75 %	55 %	67 %	79 %	54 %	77 %
IPR-rådgivning (n=89)	87 %	74 %	78 %	70 %	69 %	64 %	64 %	66 %	82 %	56 %	73 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=22)	56 %	89 %	65 %	95 %	22 %	70 %	38 %	81 %	63 %	64 %	69 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=51)	52 %	58 %	42 %	58 %	46 %	69 %	67 %	61 %	56 %	30 %	64 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=37)	48 %	86 %	48 %	92 %	48 %	86 %	40 %	69 %	64 %	44 %	76 %
Lavrisikolån (n=19)	50 %	58 %	46 %	57 %	27 %	64 %	38 %	50 %	50 %	50 %	25 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=22)	27 %	45 %	0 %	17 %	0 %	50 %	11 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=78)	18 %	57 %	30 %	58 %	23 %	78 %	28 %	20 %	20 %	0 %	20 %
Mentortjenesten (n=31)	67 %	76 %	73 %	82 %	86 %	92 %	75 %	82 %	87 %	81 %	73 %
Miljøteknologi (n=89)	88 %	76 %	84 %	71 %	67 %	65 %	56 %	56 %	72 %	48 %	68 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=47)	67 %	79 %	65 %	78 %	39 %	67 %	33 %	58 %	48 %	35 %	54 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=142)	66 %	77 %	72 %	80 %	55 %	75 %	63 %	72 %	87 %	61 %	76 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=24)	68 %	75 %	58 %	56 %	56 %	75 %	44 %	67 %	75 %	63 %	53 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=43)	55 %	71 %	50 %	77 %	53 %	68 %	61 %	54 %	48 %	58 %	60 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=13)	83 %	100%	42 %	83 %	63 %	86 %	71 %	45 %	64 %	55 %	50 %
Total	59 %	68 %	59 %	69 %	46 %	68 %	45 %	63 %	71 %	54 %	70 %

Kilde: Oxford Research AS.

Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

Tabell 24: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til organisatorisk innovasjon etter tjeneste

Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til organisatorisk innovasjon etter tjeneste (n: 1547)						
	Ledelsesfunksjoner og/eller strukturer	Forretningsmodellen	Opplæringsystemer, arbeidsprosedyrer eller kvalitetsstyring	Arbeidsansvar og beslutningsprosedyrer	Organisering av relasjoner til andre virksomheter eller offentlige institusjoner	Prosesser/metoder for å identifisere kundebehov
Bedriftsnettverk (n=19)	25 %	13 %	38 %	13 %	50 %	50 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=212)	34 %	57 %	49 %	38 %	49 %	56 %
Bioenergiprogrammet (n=102)	8 %	15 %	19 %	11 %	15 %	12 %
Bioøkonomiordningen (n=40)	25 %	33 %	58 %	33 %	50 %	25 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=78)	36 %	52 %	53 %	25 %	50 %	69 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=99)	25 %	39 %	47 %	36 %	32 %	36 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=340)	12 %	12 %	32 %	18 %	5 %	5 %
EU Horizon 2020 (n=23)	58 %	50 %	58 %	33 %	45 %	55 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=80)	29 %	53 %	45 %	32 %	49 %	65 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=306)	47 %	65 %	61 %	51 %	63 %	67 %
EØS midlene (n=25)	50 %	56 %	67 %	33 %	63 %	70 %
FRAM Strategisk ledelse (n=82)	31 %	32 %	41 %	55 %	33 %	41 %
Global Growth (n=35)	33 %	33 %	33 %	22 %	33 %	63 %
IFU/OFU (n=73)	46 %	65 %	72 %	43 %	51 %	59 %
IN Horizon 2020 (n=83)	60 %	63 %	56 %	40 %	47 %	57 %
IPR-rådgivning (n=89)	53 %	53 %	63 %	49 %	59 %	76 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=22)	36 %	31 %	54 %	33 %	58 %	46 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=51)	55 %	55 %	40 %	45 %	45 %	64 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=37)	26 %	43 %	72 %	38 %	31 %	39 %
Lavrisikolån (n=19)	13 %	38 %	75 %	50 %	43 %	29 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=22)	27 %	9 %	64 %	45 %	40 %	13 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=78)	11 %	19 %	27 %	14 %	13 %	8 %
Mentortjenesten (n=31)	62 %	71 %	77 %	46 %	46 %	85 %
Miljøteknologi (n=89)	28 %	60 %	46 %	31 %	53 %	46 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=47)	36 %	54 %	67 %	44 %	48 %	44 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=142)	54 %	63 %	63 %	49 %	59 %	61 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=24)	22 %	40 %	50 %	33 %	30 %	44 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=43)	47 %	60 %	81 %	56 %	75 %	71 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=13)	43 %	71 %	29 %	29 %	71 %	86 %
Total	35 %	45 %	51 %	37 %	42 %	47 %

Kilde: Oxford Research AS.

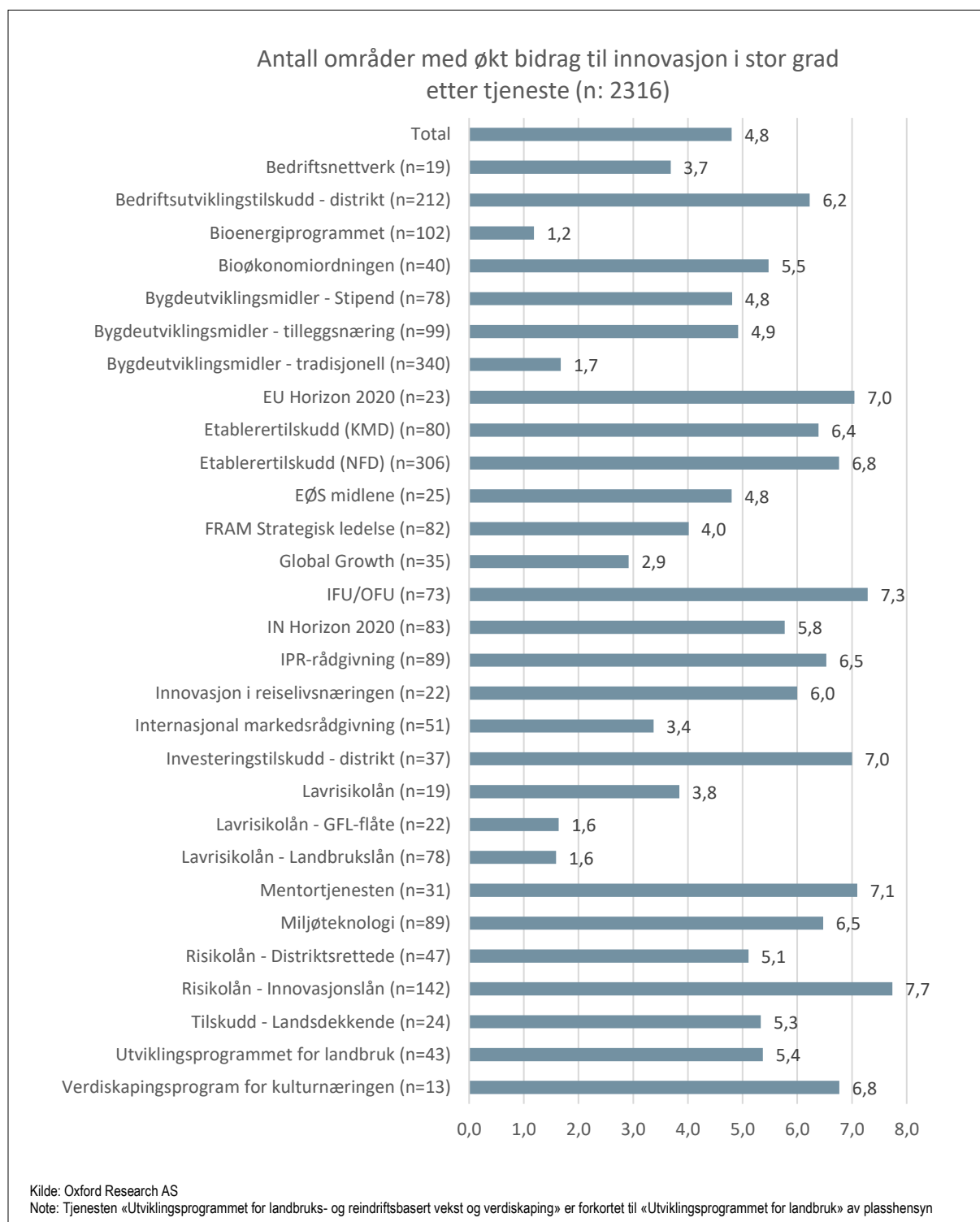
Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

9.4 Samlet bidrag til innovasjon

I de tre neste figurene vises utviklingsprosessenes samlede bidrag til innovasjon på de ulike indikatorene. Vi ser både på bidraget etter tjeneste og bedriftstype.

9.4.1 Samlet bidrag til innovasjon etter tjeneste

Figur 24: Antall områder med økt innovasjon i stor grad etter tjeneste

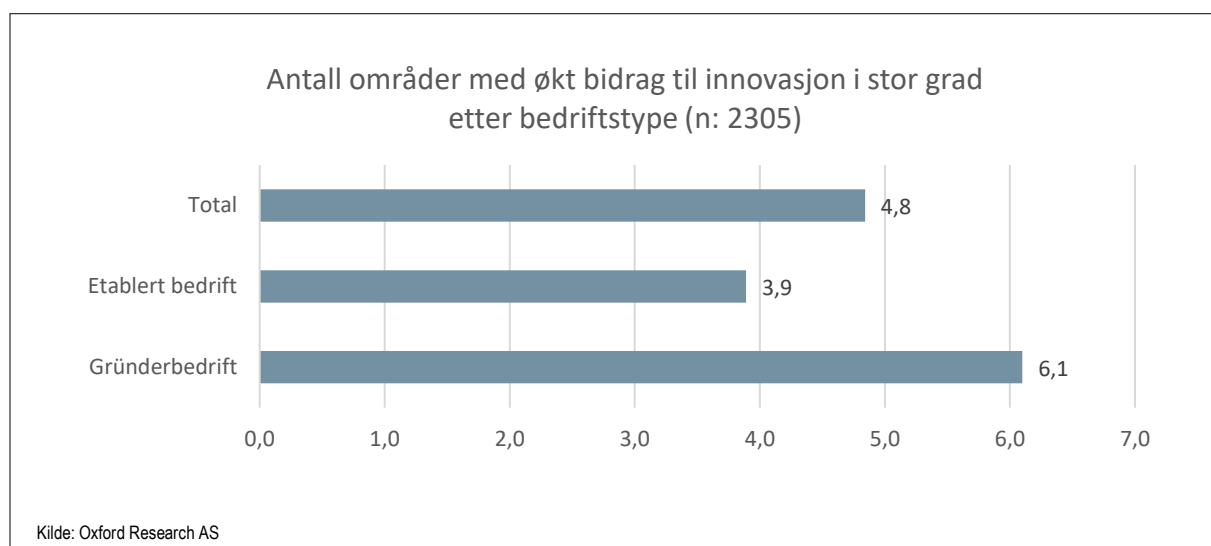
9.4.2 Samlet bidrag til innovasjon etter bedriftstype

Tabell 25: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til utvikling og forbedring innenfor ulike områder etter bedriftstype

Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til utvikling og forbedring innenfor ulike områder etter bedriftstype (n: 1540)			
	Etablerte bedrifter	Gründerbedrifter	Total
Utvikling av helt ny vare	46 %	73 %	59 %
Forbedring av design, egenskap og/eller kvalitet på eksisterende vare	65 %	71 %	68 %
Utvikling av helt ny tjeneste	46 %	70 %	59 %
Forbedring av design, egenskap og/eller kvalitet på eksisterende tjeneste	64 %	74 %	69 %
Utvikling av helt ny produksjonsprosess	37 %	56 %	46 %
Effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser	66 %	70 %	68 %
Utvikling av metoder for lagring, levering og/eller distribusjon	38 %	55 %	45 %
Anvendelse av nye salgskanaler eller markedsføringsmetoder	58 %	67 %	63 %
Introduksjon av varer/tjenester til nye geografiske markeder	62 %	80 %	71 %
Lansering av varer/tjenester på en ny måte (f.eks. ny design eller innpakning)	47 %	60 %	54 %
Identifisering av nye behov hos eksisterende eller nye kunder	61 %	78 %	70 %
Ledelsesfunksjoner og/eller strukturer	29 %	42 %	35 %
Forretningsmodellen	35 %	56 %	45 %
Opplæringsystemer, arbeidsprosedyrer eller kvalitetsstyring	46 %	58 %	51 %
Arbeidsansvar og beslutningsprosedyrer	31 %	44 %	37 %
Organisering av relasjoner til andre virksomheter eller offentlige institusjoner	35 %	51 %	42 %
Prosesser/metoder for å identifisere kundebehov	38 %	58 %	47 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

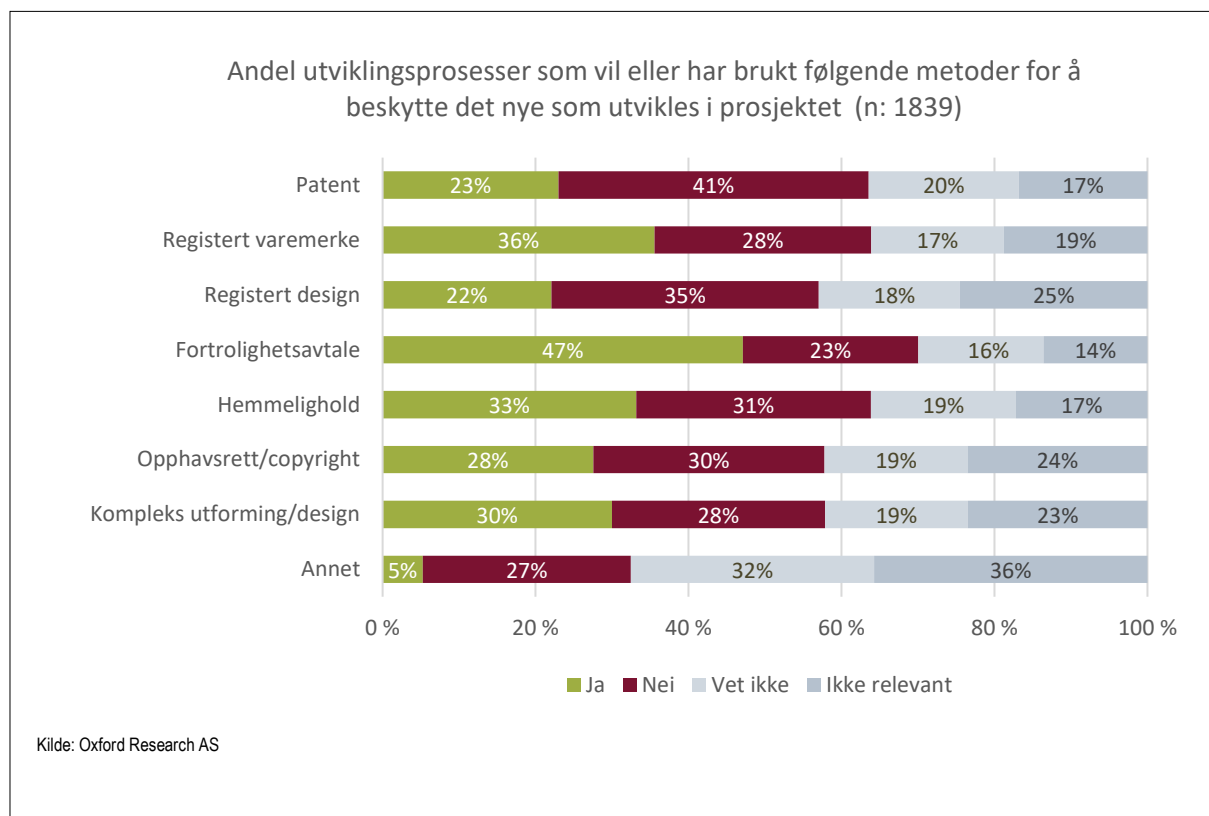
Figur 25: Antall områder med økt innovasjon i stor grad etter bedriftstype

9.5 Beskyttelse av det nye som utvikles i utviklingsprosessen

Vi har videre sett på bedriftenes bruk av ulike typer metoder for å beskytte sine innovasjoner. Vi ser – som i fjorårets undersøkelse - at Fortrolighetsavtaler og Registrert varemerke er de mest utbredte mekanismene, mens Registrering av design og Patenter i mindre grad tas i bruk. Det er interessant å merke seg at gründerbedriftene gjennomgående og i mange tilfeller i langt høyere utstrekning benytter de ulike mekanismene i større grad enn de etablerte bedriftene (sterkt statistisk signifikante forskjeller for alle mekanismer).

Figur 26: Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen

Tabell 26: Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen etter tjeneste

Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen etter tjeneste (n: 1839)								
	Patent	Registrert varemerke	Registrert design	Fortrolighetsavtaler	Hemmelighold	Opphavsrett/copyright	Kompleks utforming/design	Annet
Bedriftsnettverk (n=19)	0 %	38 %	43 %	100 %	25 %	67 %	43 %	0 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=212)	18 %	50 %	41 %	58 %	37 %	39 %	45 %	10 %
Bioenergiprogrammet (n=102)	0 %	5 %	3 %	6 %	3 %	3 %	5 %	6 %
Bioøkonomiordningen (n=40)	32 %	37 %	24 %	75 %	56 %	33 %	60 %	17 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=78)	0 %	48 %	41 %	36 %	13 %	12 %	29 %	15 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=99)	7 %	46 %	35 %	25 %	21 %	16 %	28 %	12 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=340)	2 %	12 %	10 %	4 %	1 %	1 %	1 %	3 %
EU Horizon 2020 (n=23)	79 %	63 %	60 %	75 %	75 %	71 %	80 %	0 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=80)	40 %	72 %	51 %	75 %	44 %	60 %	61 %	18 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=306)	53 %	73 %	61 %	92 %	77 %	75 %	74 %	22 %
EØS midlene (n=25)	58 %	36 %	36 %	82 %	69 %	57 %	58 %	40 %
FRAM Strategisk ledelse (n=82)	14 %	27 %	22 %	38 %	16 %	34 %	24 %	14 %
Global Growth (n=35)	23 %	54 %	23 %	93 %	64 %	69 %	77 %	0 %
IFU/OFU (n=73)	49 %	58 %	41 %	82 %	76 %	57 %	74 %	21 %
IN Horizon 2020 (n=83)	76 %	82 %	44 %	95 %	85 %	68 %	83 %	29 %
IPR-rådgivning (n=89)	61 %	86 %	57 %	88 %	76 %	77 %	60 %	21 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=22)	17 %	33 %	17 %	25 %	20 %	20 %	40 %	0 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=51)	65 %	76 %	59 %	81 %	79 %	71 %	67 %	30 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=37)	8 %	35 %	18 %	29 %	9 %	17 %	33 %	21 %
Lavrisikolån (n=19)	0 %	0 %	0 %	36 %	11 %	13 %	22 %	20 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=22)	14 %	29 %	17 %	33 %	25 %	20 %	33 %	50 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=78)	6 %	26 %	0 %	7 %	7 %	13 %	0 %	0 %
Mentortjenesten (n=31)	64 %	68 %	68 %	79 %	71 %	60 %	88 %	33 %
Miljøteknologi (n=89)	69 %	70 %	39 %	84 %	71 %	57 %	60 %	11 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=47)	9 %	32 %	40 %	48 %	22 %	18 %	35 %	31 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=142)	44 %	70 %	38 %	85 %	76 %	62 %	69 %	26 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=24)	50 %	50 %	20 %	69 %	69 %	54 %	73 %	17 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=43)	4 %	52 %	50 %	44 %	19 %	24 %	42 %	0 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=13)	17 %	71 %	43 %	75 %	57 %	63 %	38 %	0 %
Total	36 %	56 %	39 %	67 %	52 %	48 %	52 %	16 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

Tabell 27: Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen etter bedriftstype

Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen etter bedriftstype (n: 1839)								
	Patent	Registrert varemerke	Registrert design	Fortrolighetsavtaler	Hemmelighold	Opphavsrett/ copyright	Kompleks utforming/ design	Annet
Etablert bedrift	25 %	42 %	30 %	52 %	38 %	35 %	41 %	11 %
Gründerbedrift	47 %	67 %	47 %	80 %	65 %	60 %	61 %	21 %
Total	36 %	56 %	39 %	67 %	52 %	48 %	52 %	16 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

9.6 Utviklingsprosessenes nyhetsverdi

Utviklingen og innovasjonen som skjer i bedriftene, er av ulik karakter og har ulik ”nyhetsverdi”. Noe er bare nytt for bedriften og velkjent ellers, mens andre utviklinger/innovasjoner kan være helt nye. I årets Førundersøkelse har vi kartlagt nyhetsverdien knyttet til både vare-, tjeneste- og prosessinnovasjonene som utvikles i virksomhetene. Da denne indikatoren ikke har vært rapportert i Førundersøkelsene på en stund, vil vi også beskrive utviklingen over tid.

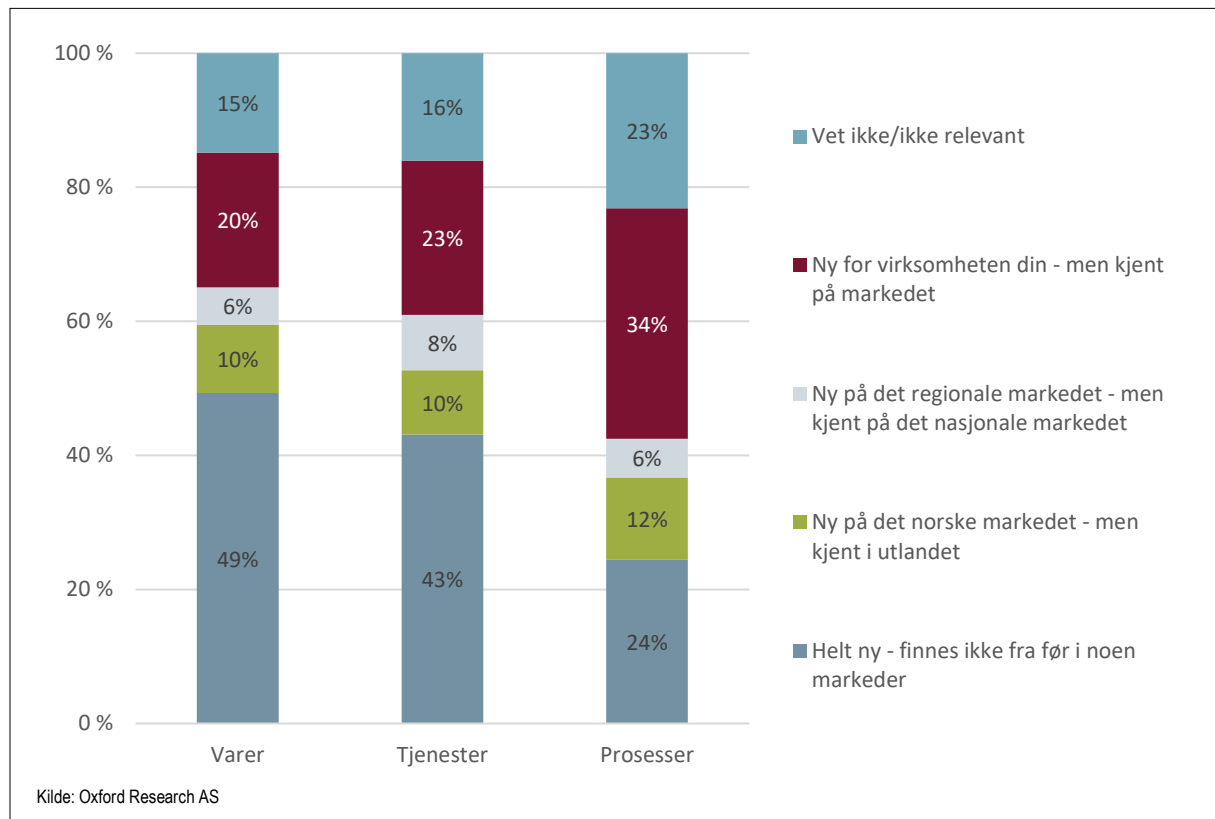
Nyhetsverdien for varer er gjennomgående høyere enn hva som er tilfelle for tjenester og prosesser. 49 prosent av prosjektene har ført til utvikling av helt nye varer (50 prosent i 2018 og 51 prosent i 2017). Også for tjenester registrerer vi høyere nyhetsverdier enn hva er tilfelle for prosesser. 43 prosent av prosjektene har bidratt til utvikling av helt nye tjenester (45 prosent i 2018) , mens 24 prosent av prosjektene har bidratt med helt nye produksjonsprosesser.

I og med at tjenestene har svært ulik innretning, er det interessant å se nærmere på nyhetsverdien ut fra denne dimensjonen. Det er stort sett de samme tjenestene som har høyest andel utviklinger som er helt nye, enten det gjelder varer, tjenester eller prosesser. Tjenestene som kommer høyest ut er Miljøteknologi, EU Horizon 2020, IN Horizon 2020 og IPR-rådgivning.

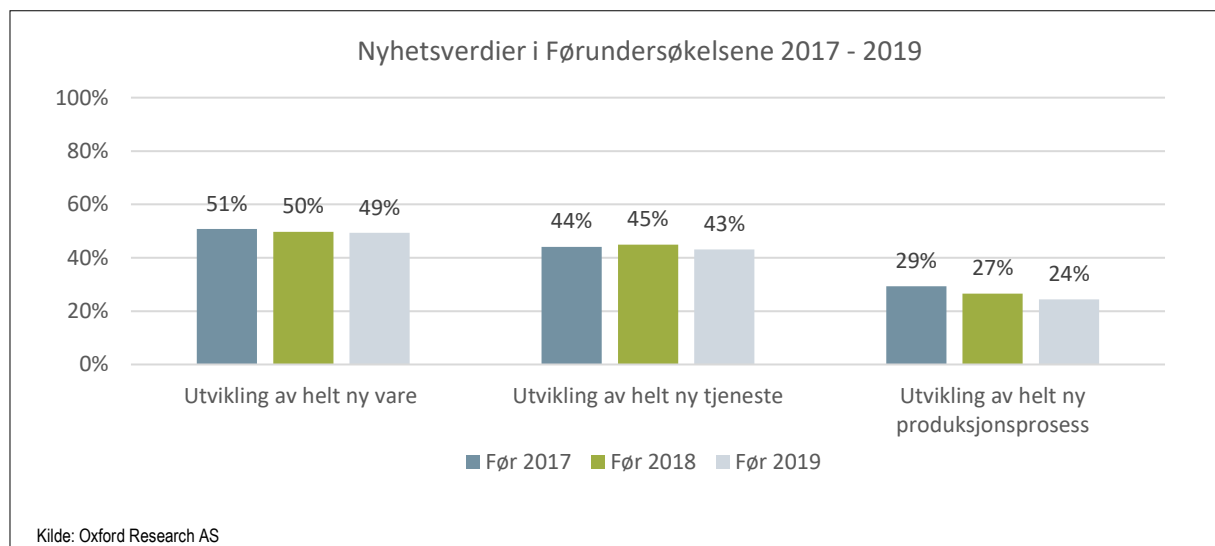
Med hensyn til utviklingsprosesser som er helt nye når vi ser nærmere på bedriftstype, ser vi gjennomgående at de i langt større grad har bidratt til noe helt nytt for gründerne, både for vare, tjeneste og prosess. Forskjellen er aller størst når det gjelder helt nye tjenester. Her ligger skåren 34 prosentpoeng høyere for gründerne. Også for helt nye varer er forskjellen betydelig (28 prosentpoeng høyere). Disse resultatene er konsistente med det vi finner i Etterundersøkelsene.

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse 2019 - Førundersøkelsen

Figur 27: Nyhetsverdi i utviklingsprosessene (n: 1059-1348)

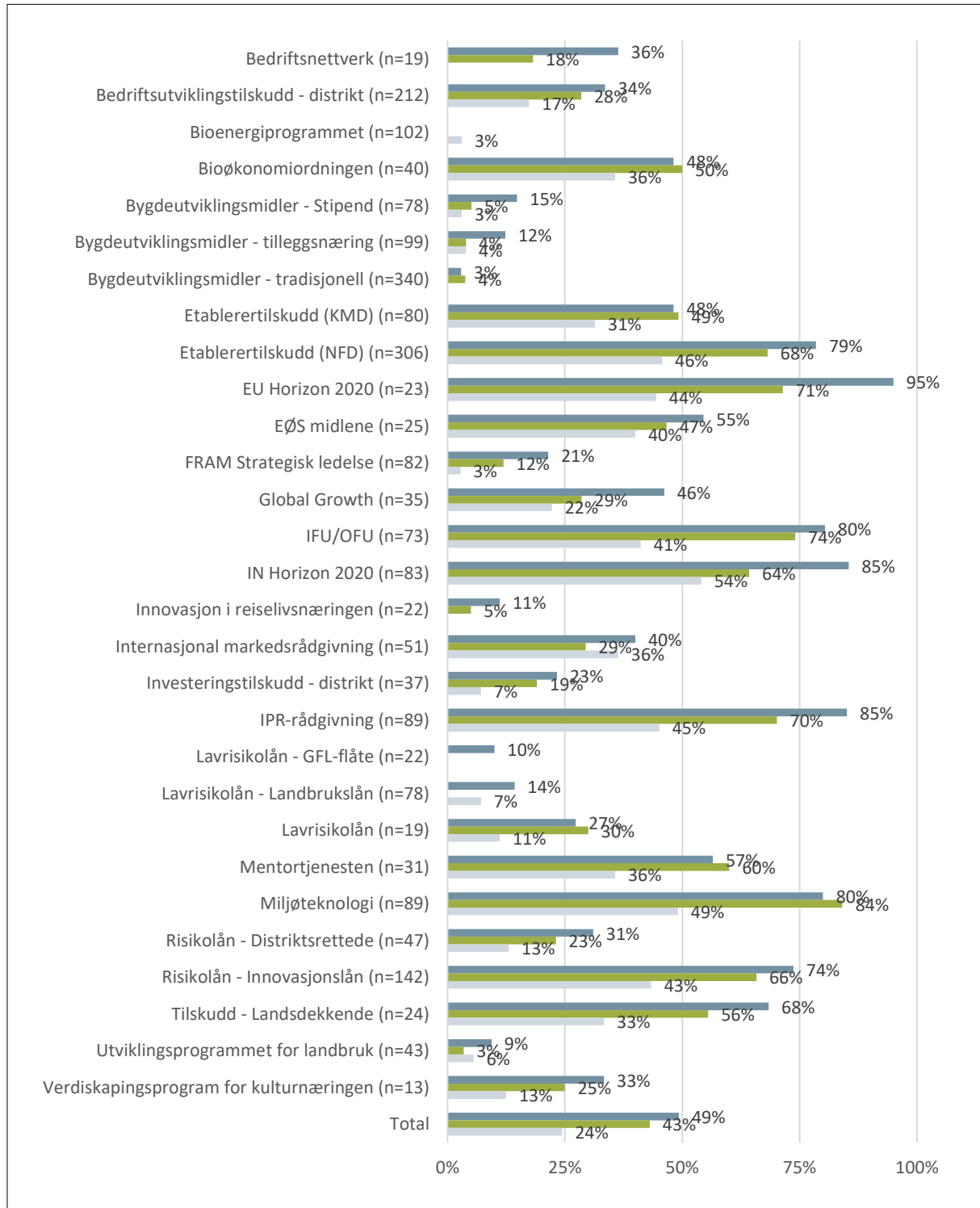

Figur 28: Nyhetsverdi i utviklingsprosessene, utvikling over tid

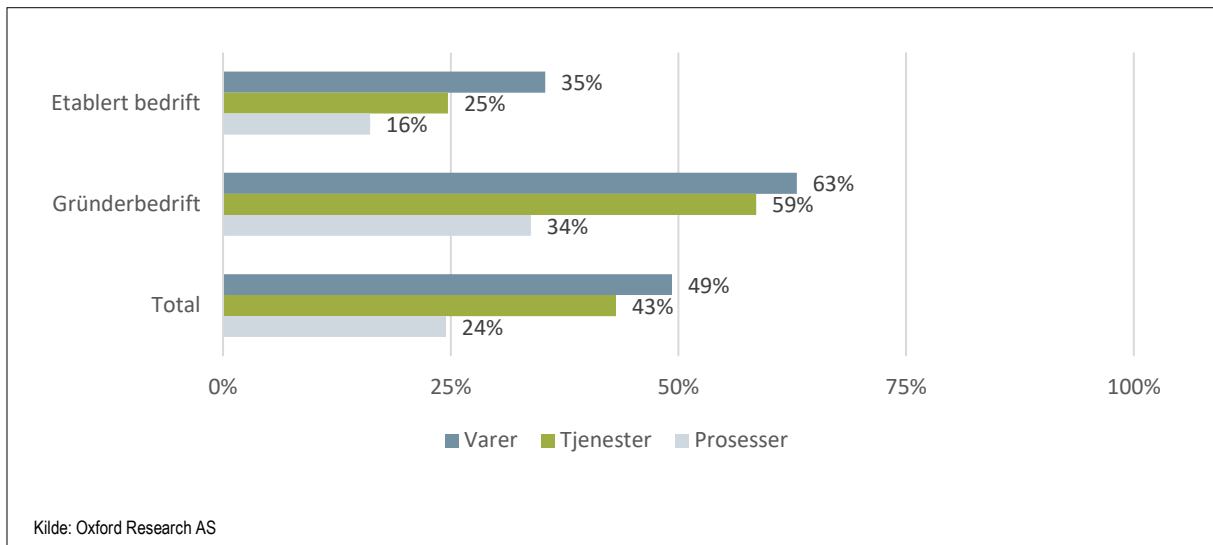

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse 2019 - Førundersøkelsen

Figur 29: Nybetsverdi i utviklingsprosessene, etter tjeneste (n: 1059-1348)

Figur 30: Nybetsverdi i utviklingsprosessene, etter bedriftstype (n: 1059-1348)

10. Forventede økonomiske effekter av utviklingsprosessen

- Vi konstaterer en økning for samtlige økonomiske indikatorer sammenlignet med 2018-undersøkelsen.
- Brorparten av virksomhetene forventer at utviklingsprosessene i stor eller svært stor grad skal bedre overlevelsesmulighetene (71 prosent), øke omsetningen (65 prosent), bedre konkurranseevnen (62 prosent) samt bedre lønnsomheten (62 prosent).
- For de etablerte bedriftene registrerer vi en økning for fire av seks økonomiske indikatorer, mens to er uendret, sammenlignet med 2018-kullet.
- Alle økonomiske indikatorer øker for gründerbedriftene.
- Likevel er det fortsatt slik at de forventede økonomiske effektene er høyere for gründerbedriftene enn de etablerte bedriftene; dette gjelder samtlige indikatorer.

Innovasjon Norge har som mål å styrke det norske næringslivet, og det er derfor interessant å undersøke utviklingsprosessens betydning for kundenes økonomiske forhold. I dette kapitlet analyseres forventede økonomiske effekter av utviklingsprosessene som gjennomføres med støtte fra Innovasjon Norge.

Som et mål på den samlede økonomiske effekten, ber vi kundene angi i hvilken grad de forventer at utviklingsprosessen vil føre til bedret konkurranseevne, bedret lønnsomhet, bedret overlevelsesmulighet og økt omsetning, eksport og sysselsetting. Utviklingsprosessenes forventede økonomiske effekter på et overordnet nivå er presentert i kapittel 10.1. Vi ser at i årets undersøkelse forventer 67 prosent (66 prosent i 2018) av kundene at utviklingsprosessen i stor eller svært stor grad skal bedre overlevelsesmuligheten, en økning på ett prosentpoeng fra 2018. 61 prosent forventer økt omsetning (57 prosent i 2018) og 58 prosent bedret konkurranseevne (55 prosent i 2018), som er en økning på henholdsvis fire og tre prosentpoeng fra 2018.

Over halvparten, nærmere bestemt 58 prosent, av kundene forventer at utviklingsprosessen i stor eller svært stor grad vil bedre lønnsomhet (økning med fire prosentpoeng sammenligner med 2018), mens utviklingsprosessene i noe mindre grad forventes å bidra til en økning i sysselsettingen (45 prosent, 43 prosent i 2018). Nominelt er indikatoren for eksport den laveste, og ligger på 29 prosent (27 prosent i 2018) som er en økning på to prosentpoeng sammenlignet med 2018-undersøkelsen. Relativt sett, finner vi den sterkeste økningen for eksport- og lønnsomhetsindikatorerne sammenlignet med fjorårets undersøkelse.

Dermed kan vi konstatere en økning for samtlige økonomiske indikatorer sammenlignet med 2018-undersøkelsen. Dette er et fenomen som ikke inntreffer ofte, sist gang var i Førundersøkelsen 2015. Det er imidlertid vanskelig å peke på en enkelt årsak til denne utviklingen. Det skyldes neppe konjunktursituasjonen eller makroøkonomiske forhold, som ikke var vesentlig annerledes i Norge i 2019 sammenlignet med 2018. Det er heller ingen store endringer i tjenesteporteføljen som inngår i undersøkelsen og det er ikke vesentlige forskjeller i gjennomsnittlige tildelingsbeløp mellom de to undersøkelsene. En mulig forklaring kan være at det skyldes endringer i seleksjonen av utviklingsprosesser som får støtte.

Tabellen under viser utviklingen i forventninger til økonomiske effekter av utviklingsprosessene for de siste seks årgangene.

Tabell 28: Økonomiske indikatorer, utvikling over tid

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Økt omsetning	63 %	69 %	68%	59 %	57 %	61 %
Økt eksport	20 %	26 %	32%	30 %	27 %	29 %
Bedret konkurransevne	53 %	60 %	62%	56 %	55 %	58 %
Bedret lønnsomhet	60 %	65 %	64%	54 %	54 %	58 %
Bedret overlevelsesmulighet	67 %	72 %	71%	64 %	66 %	67 %
Økt sysselsetting	37 %	46 %	49%	42 %	43 %	45 %

Kilde: Oxford Research AS

Det er fortsatt et stykke fram til nivåene for indikatorverdiene som ble målt i Førundersøkelsene for 2015- og 2016-årgangene. Resultatene fra årets undersøkelse ligger likevel et stykke over resultatene fra fjorårets undersøkelse og for Førundersøkelsen 2017.

Senere i kapitlet har vi undersøkt de økonomiske indikatorene per *tjeneste*. Resultatene viser at for mellom 15 og 20 av de 26 tjenestene som var med både i fjorårets og årets undersøkelse, registreres det en økning i indikatorverdiene. I fjorårets undersøkelse gikk alle indikatorene fram for omtrent halvparten av tjenestene. I årets undersøkelse er eksport et unntak fra den generelle økningen når vi ser på tjenester, i og med at det for denne indikatoren er registrert en tilbakegang for flere tjenester enn de som kan vise til en økning. Økningen sistnevnte gruppe tjenester står for, oppveier imidlertid tilbakegangen for majoriteten av tjenestene, slik at vi likevel finner en netto økning, sammenliknet med Førundersøkelsen 2018.

Dersom vi fordeler resultatene på *bedriftstype*, ser vi en økning for fire av de seks indikatorene for etablerte bedrifter sammenliknet med 2018, og økningen høyest for økt eksport og økt omsetning (begge en økning på to prosentpoeng). For indikatorene bedret overlevelsesmulighet og bedret lønnsomhet er indikatorverdiene identiske med 2018-årgangen. For gründerne registrerer vi økning for alle seks indikatorene. Bedret lønnsomhet har økt med syv prosentpoeng, mens økt omsetning, økt eksport samt økt sysselsetting har en fremgang på seks prosentpoeng hver.

Når vi ser nærmere på de ulike økonomiske indikatorene etter tjeneste (se figurer i kapittel 10.2), finner vi at det er statistiske forskjeller for samtlige indikatorer. For indikatoren *økt omsetning* finner vi de høyeste verdiene for Risikolån - Innovasjonslån (91 prosent), IFU/OFU og EU Horizon 2020 (begge 87 prosent), mens tjenestene Bioøkonomiordningen (44 prosent) og Bioenergiprogrammet (18 prosent) skårer lavest. Sammenliknet med fjorårets undersøkelse, finner vi den største tilbakegangen for Lavrisikolån - GFL-flåte og Bioøkonomiordningen (begge en nedgang på 11 prosentpoeng). Tjenester som viser til en økning i denne indikatoren er Tilskudd - Landsdekkende (økning på 21 prosentpoeng) og EØS midlene (økning på 19 prosentpoeng).

Når det gjelder *økt eksport*, ser vi at utviklingsprosesser støttet gjennom EU Horizon 2020 (86 prosent) og IFU/OFU (75 prosent) har de høyeste forventede bidragene, mens det er ingen av kundene som mottok Lavrisikolån - Landbrukslån og en prosent som mottar Bygdeutviklingsmidler – tradisjonell og Bioenergiprogrammet som svarer at utviklingsprosessen i stor grad fører til økt eksport. Sammenliknet med fjorårets undersøkelse, finner vi den største tilbakegangen for Innovasjon i reiselivsnæringen (nedgang på 17 prosentpoeng) og Etablerertilskudd (KMD) (nedgang på 10 prosentpoeng), mens tjenestene EØS midlene (økning på 27 prosentpoeng) og Tilskudd – Landsdekkende (økning på 11 prosentpoeng) viser til den største økningen i denne indikatoren.

For indikatoren *bedret konkurransevne* skiller tjenestene EU Horizon 2020 (91 prosent) samt IFU/OFU og Risikolån - Innovasjonslån (begge 87 prosent) seg ut som de med høyest verdier, mens tjenestene Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (32 prosent), Lavrisikolån – Landbrukslån (31 prosent) og Bioenergiprogrammet (18 prosent) skårer lavest. Sammenliknet med fjorårets undersøkelse, finner vi den største tilbakegangen for Lavrisikolån - GFL-flåte (nedgang på 16 prosentpoeng) og Innovasjon i reiselivsnæringen (nedgang på 14 prosentpoeng). Tjenestene Tilskudd - Landsdekkende (økning på 31 prosentpoeng) og EU Horizon 2020 (økning på 15 prosentpoeng) viser til den største økningen i denne indikatoren.

Når det gjelder *bedret lønnsomhet* er det EU Horizon 2020 (87 prosent) og Risikolån - Innovasjonslån (84 prosent) som skårer høyest. Lavest skårer Internasjonal markedsrådgivning (37 prosent) og Bioenergiprogrammet (39 prosent). Sammenliknet med fjorårets undersøkelse, finner vi den største tilbakegangen for Lavrisikolån - GFL-flåte (nedgang på 29 prosentpoeng) og Innovasjon i reiselivsnæringen (nedgang på 24 prosentpoeng), mens tjenestene EØS midlene (økning på 21 prosentpoeng) samt Risikolån - Innovasjonslån og Lavrisikolån - Landbrukslån (begge med økning på 14 prosentpoeng) viser til den største økningen i denne indikatoren.

Bedret overlevelsesmulighet er indikatoren som – i likhet alle foregående undesøkelser - har de høyeste verdiene. Det er Risikolån - Innovasjonslån og Mentortjenesten (begge 93 prosent) samt EU Horizon 2020 og IFU/OFU (begge 91 prosent) som har de høyeste forventningene. Tjenestene Bioenergiprogrammet (37 prosent) og Lavrisikolån - GFL-flåte (48 prosent) skårer lavest. Sammenliknet med fjorårets undersøkelse, finner vi den største tilbakegangen for Bygdeutviklingsmidler – Stipend og Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (begge med nedgang på 5 prosentpoeng). Den største økningen registrer vi for tjenestene EØS midlene (økning på 33 prosentpoeng) og Tilskudd – Landsdekkende (økning på 12 prosentpoeng).

Økt sysselsetting er siste indikator. For denne indikatoren er det utviklingsprosesser som har fått støtte gjennom IFU/OFU (85 prosent) og EU Horizon 2020 (83 prosent) som skårer høyest. De laveste forventningene finner vi blant utviklingsprosesser som har blitt støttet gjennom Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (18 prosent) og Bioenergiprogrammet (10 prosent). Sammenliknet med fjorårets undersøkelse, finner vi den største tilbakegangen for Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (nedgang på 21 prosentpoeng) og Bioøkonomiordningen (nedgang på 12 prosentpoeng). Den største økningen registrer vi for tjenestene EØS midlene (økning på 29 prosentpoeng) og IFU/OFU (økning på 20 prosentpoeng).

Det er statistisk signifikante forskjeller for samtlige indikatorer og det er – i likhet med fjorårets undersøkelse - gjennomgående slik at de forventede effektene er høyest for gründerbedriftene. 77 prosent (71 prosent i 2018) av gründerbedriftene forventer store bidrag til økt *omsetning*, mens 55 prosent (53 prosent i 2018) av de etablerte bedriftene gjør det samme. Vi ser dermed at begge bedriftstypene bidrar til økningen i denne indikatoren.

Ser vi på forventninger til *økt eksport*, er det slik at 49 prosent av gründerne har slike forventninger (43 prosent i 2018), og 23 prosent av de etablerte bedriftene (21 prosent i 2018). For de etablerte bedriftene er dette en økning på to prosentpoeng fra 2018, mens økningen for gründerne utgjør seks prosentpoeng fra 2018. Også på denne indikatoren bidrar begge bedriftstypene til økning i verdien sammenliknet med Førundersøkelsen 2018.

Med hensyn til *bedret konkurransevne* forventer 74 prosent av gründerbedriftene slike effekter (70 prosent i 2018), mens 52 prosent av de etablerte bedriftene gjør det (51 prosent i 2018). For denne indikatoren er det med andre ord gründerbedriftene som bidrar mest til økningen i indikatorverdien, når vi sammenligner med fjorårets undersøkelse.

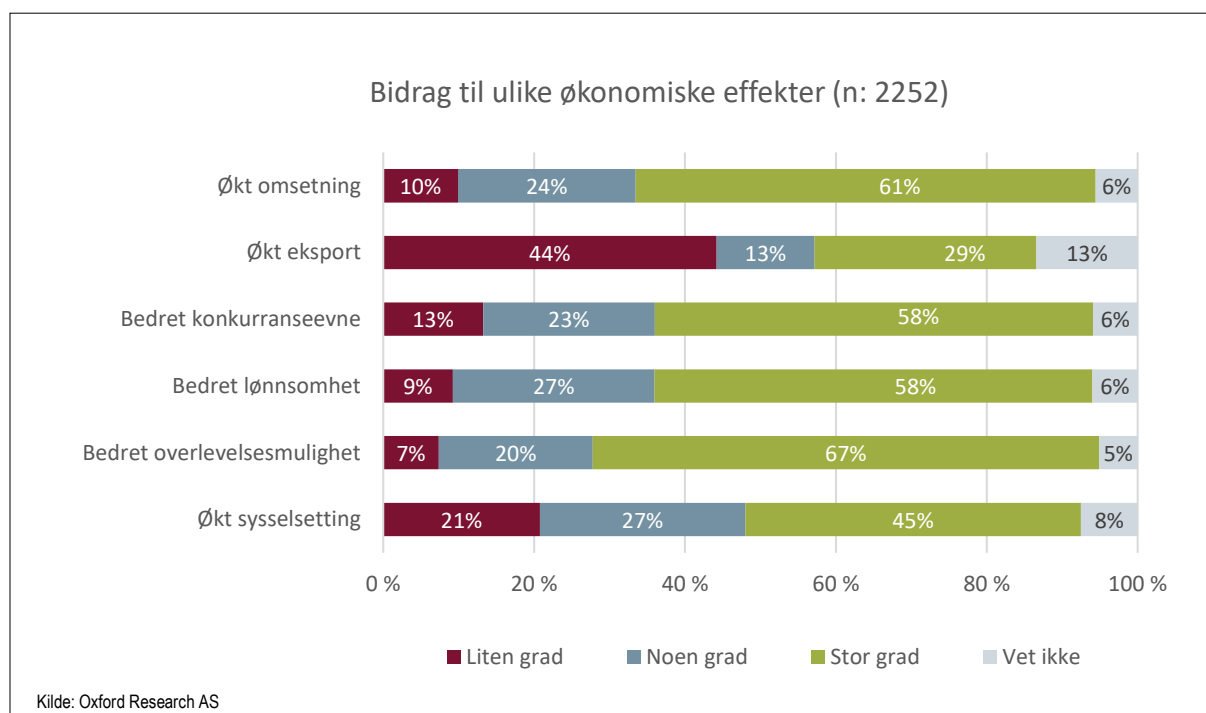
73 prosent av gründerne (66 prosent i 2018) og 53 prosent av de etablerte bedriftene (53 prosent også i 2018) forventer store bidrag til *bedret lønnsomhet*. For denne indikatoren er det altså gründerbedriftene som må tilskrives æren for økningen.

For begge typer bedrifter er forventninger til *bedret overlevelsesmulighet* indikatoren med høyest verdier. 81 prosent av gründerne har slike forventninger til sine utviklingsprosesser (79 prosent i 2018), og 62 prosent av de etablerte bedriftene (62 prosent også i 2018) har forventninger om bedret overlevelsesmulighet som følge av sine støttede utviklingsprosesser. Også for denne indikatoren er det gründerbedriftene som bidrar til økningen.

Avslutningsvis viser sysselsettingsindikatoren at 64 prosent av gründerbedriftene forventer *økt sysselsetting* som følge av sine utviklingsprosesser (58 prosent i 2018), mens 36 prosent av de etablerte bedriftene (35 prosent i 2017) gjør det. Dette er den indikatoren som har størst nominelle ulikheter i verdi for de to bedriftstypene. Igjen er det altså gründerbedriftene som drar lasset.

10.1 Ulike typer økonomiske effekter

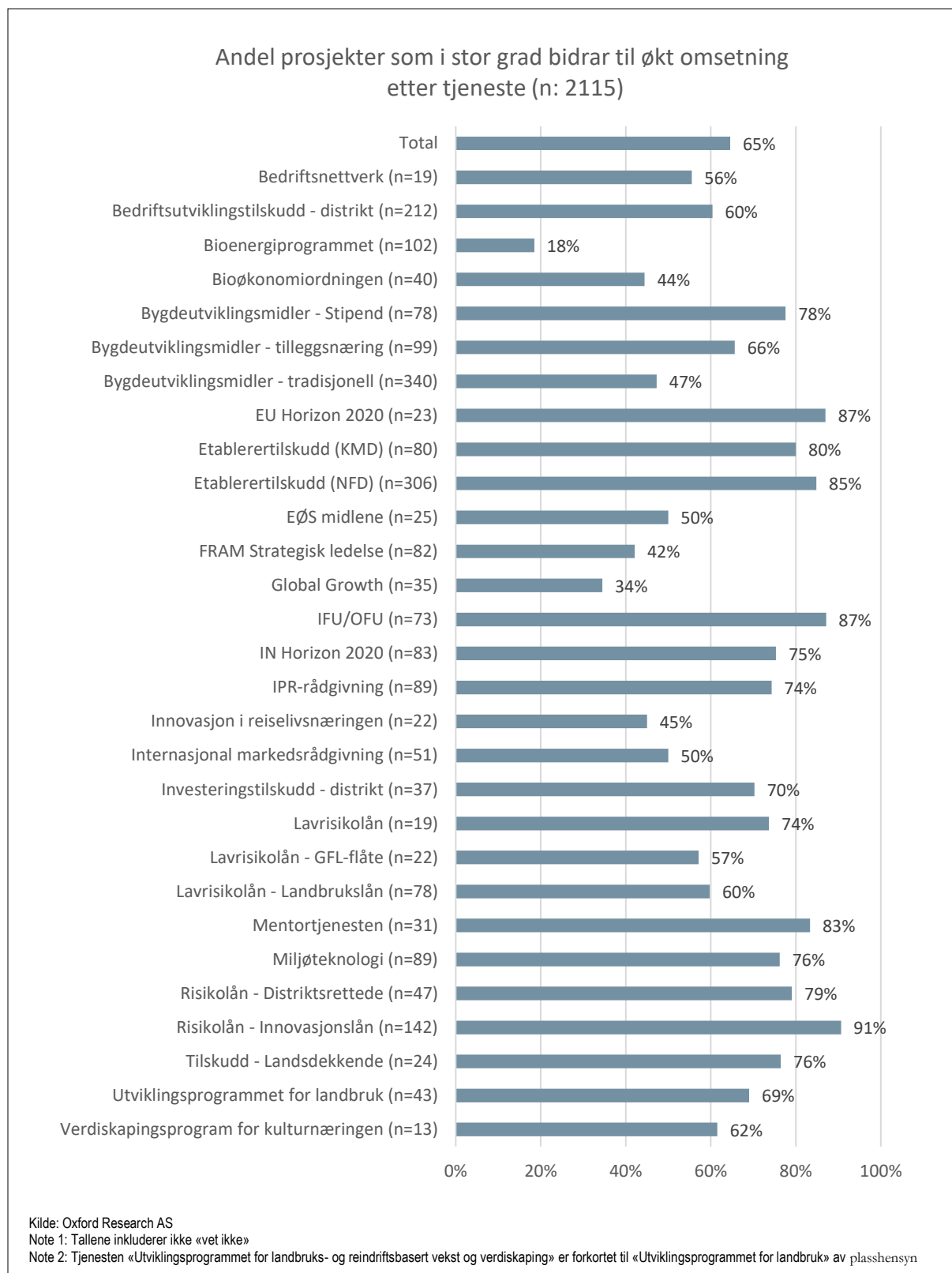
Figur 31: Bidrag til ulike økonomiske effekter

10.2 Økonomiske effekter etter tjeneste

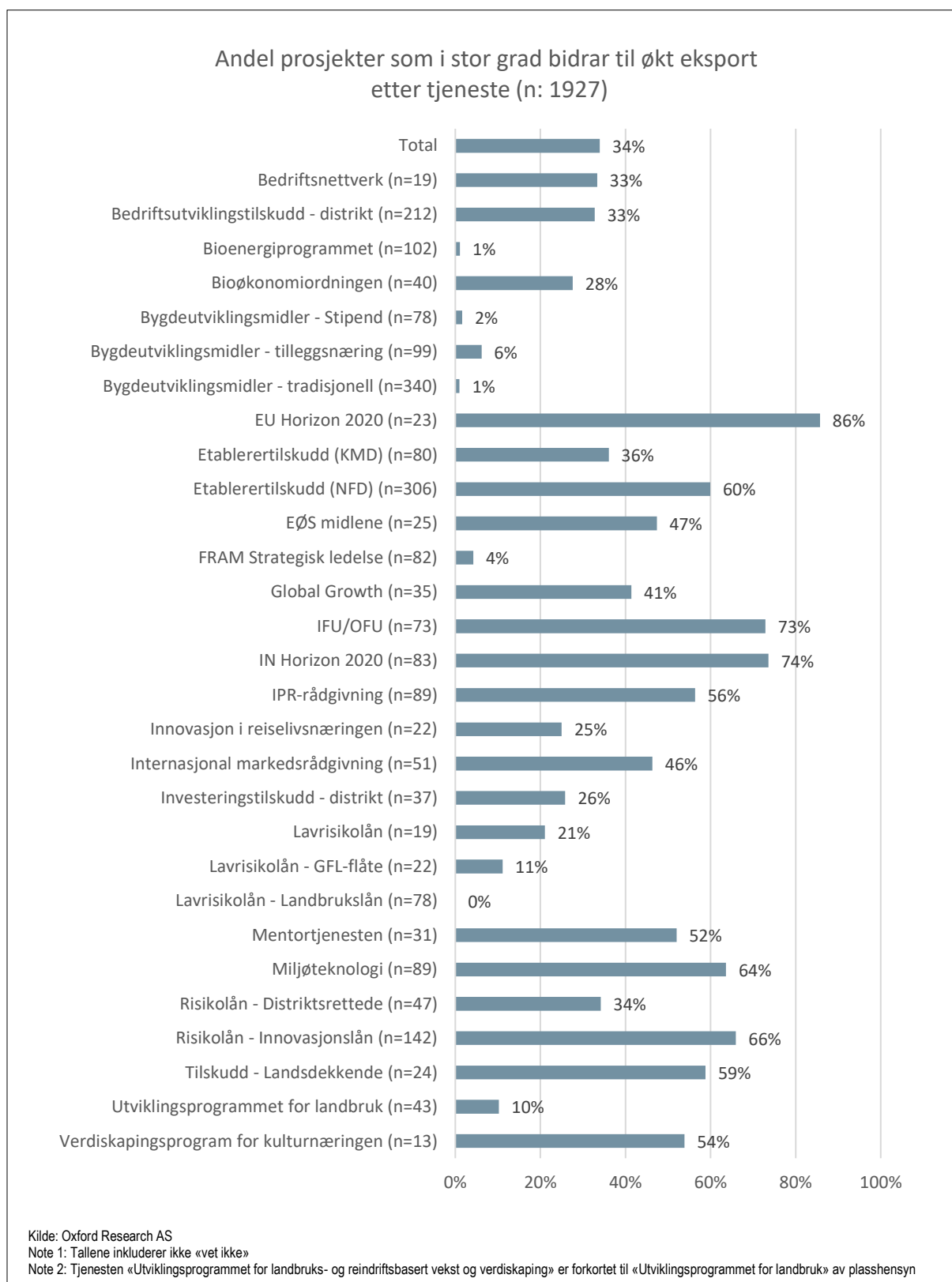
10.2.1 Økt omsetning etter tjeneste

Figur 32: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning etter tjeneste

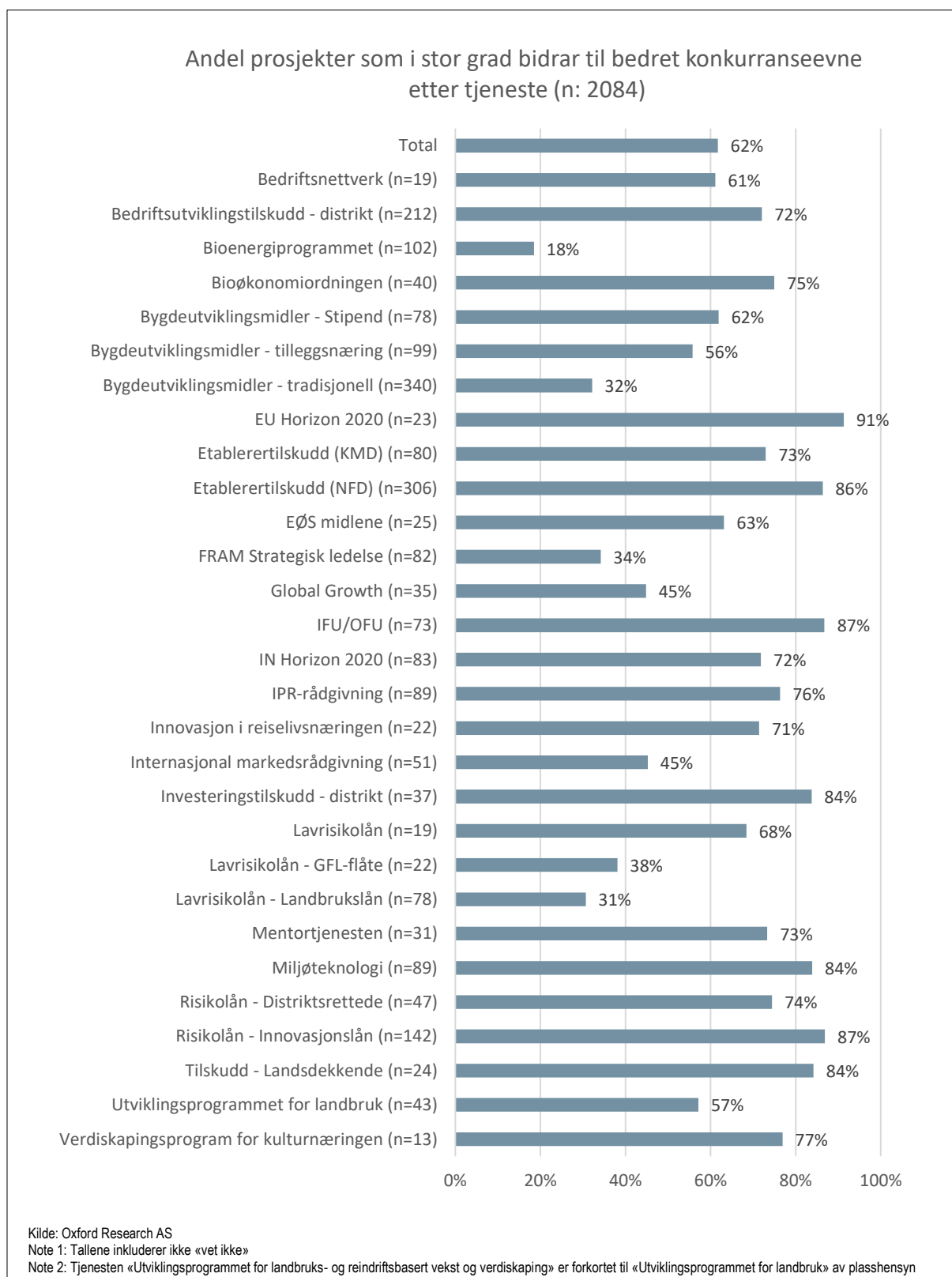
10.2.2 Økt eksport etter tjeneste

Figur 33: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport etter tjeneste

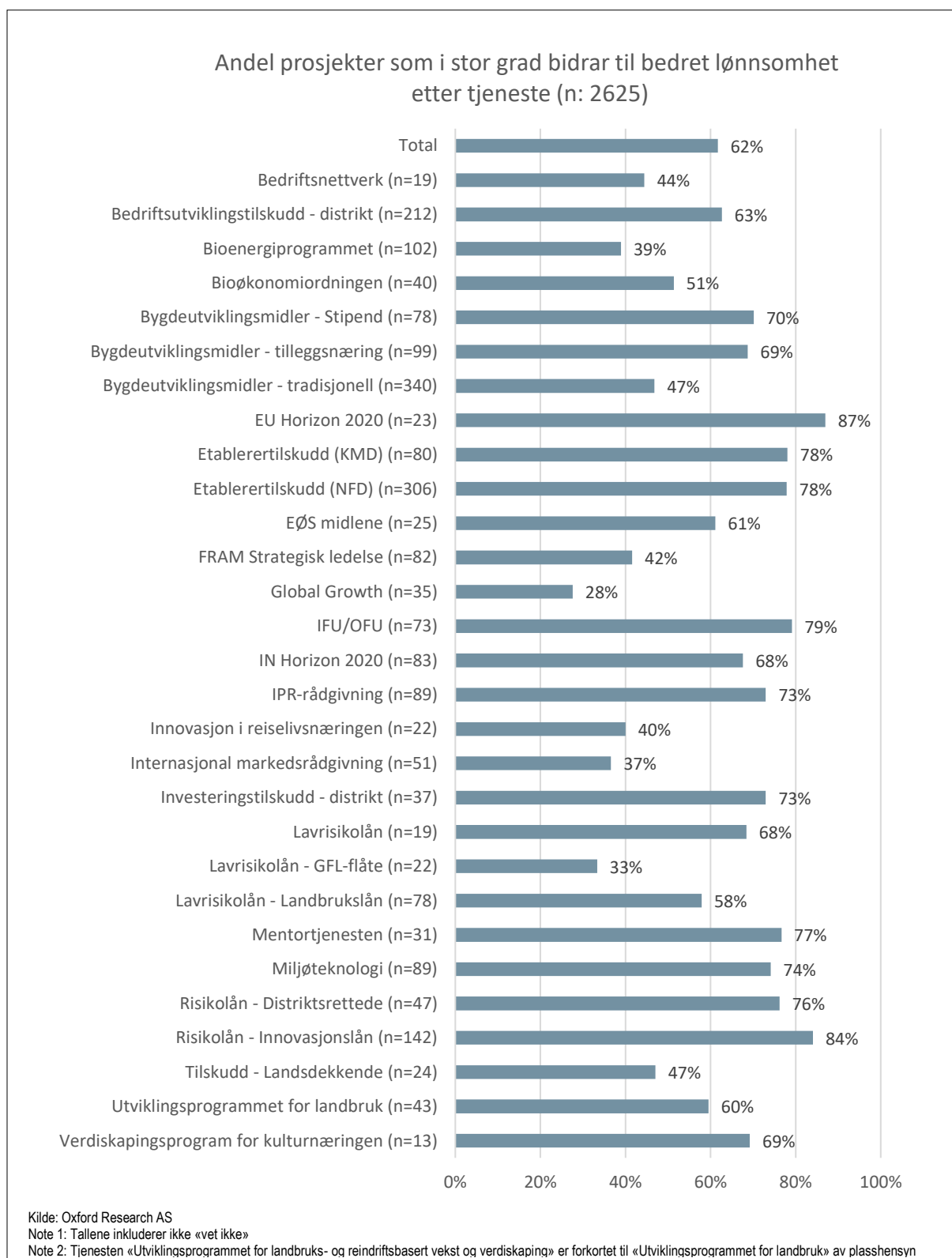
10.2.3 Bedret konkurransevne etter tjeneste

Figur 34: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til bedret konkurransevne etter tjeneste

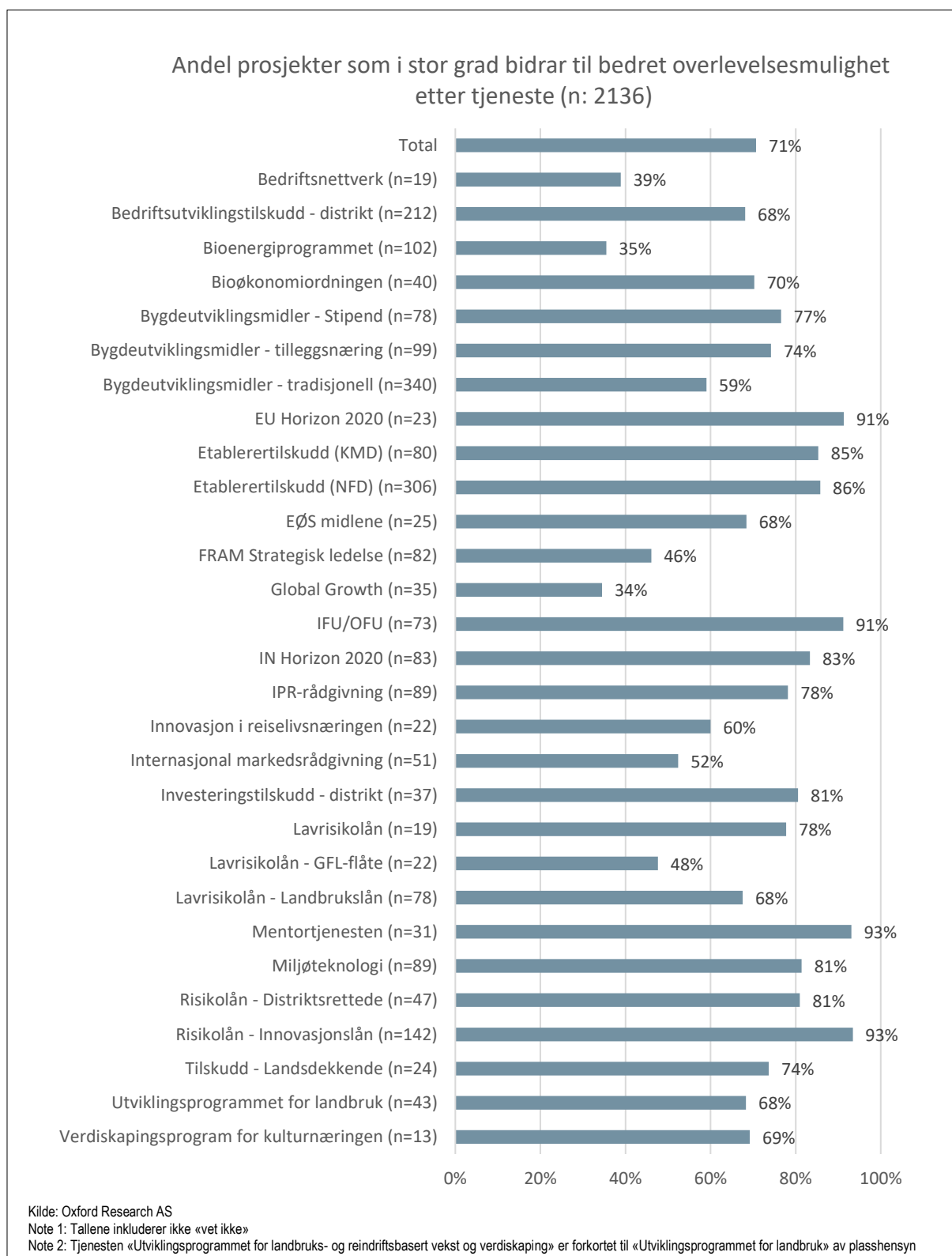
10.2.4 Bedret lønnsomhet etter tjeneste

Figur 35: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til bedret lønnsomhet etter tjeneste

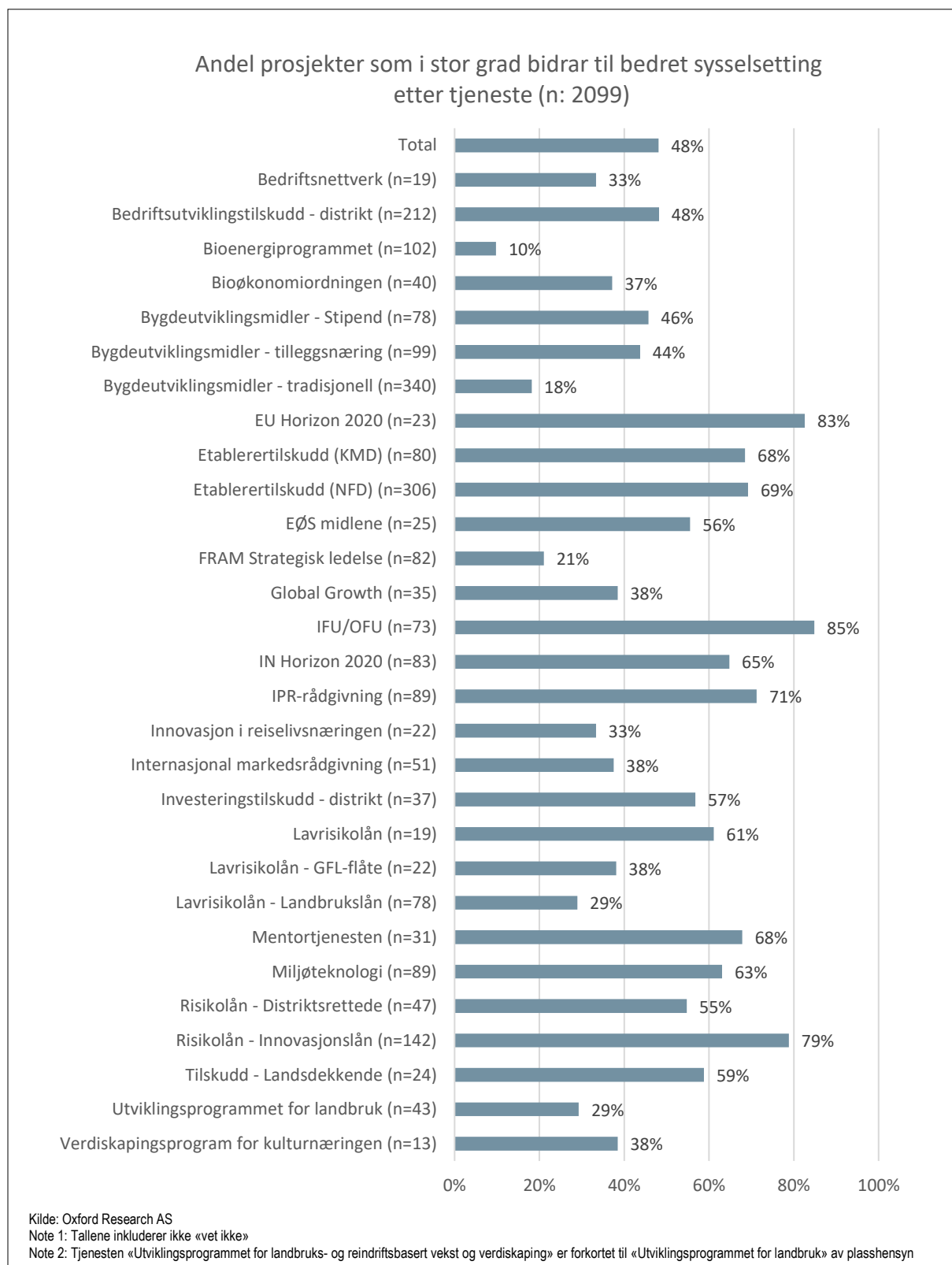
10.2.5 Bedret overlevelsesmulighet etter tjeneste

Figur 36: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til bedret overlevelsesmulighet etter tjeneste

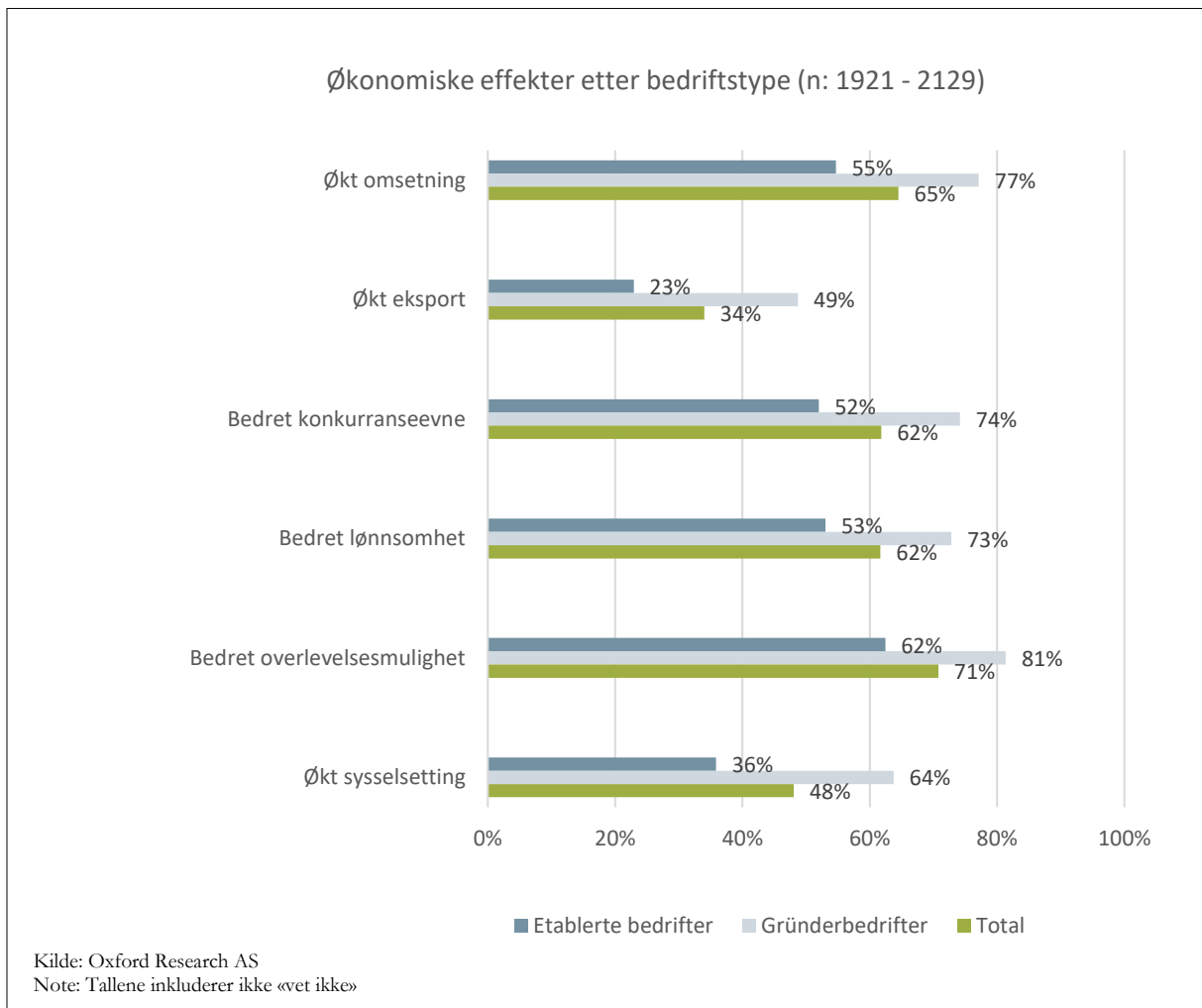
10.2.6 Økt sysselsetting etter tjeneste

Figur 37: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt sysselsetting etter tjeneste

10.3 Økonomiske effekter etter bedriftstype

Figur 38: Økonomiske effekter etter bedriftstype

11. Miljø- og samfunnseffekter

- Utviklingsprosessene forventes å i størst grad bidra til løsning på andre utfordringer i samfunnet (29 prosent), bedre utnyttelse av biologiske ressurser (27 prosent) og reduksjon i klimagassutslipp (25 prosent).
- Både Miljøteknologiordningen, Bioøkonomiordningen, Bioenergiprogrammet og EØS-midlene skårer vesentlig høyere enn de andre tjenestene når det gjelder miljøeffekter. For disse er miljøbidrag en direkte kilde til konkurransefortrinn.
- Sammenlignet med Førundersøkelsen 2018 finner vi at verdiene for samtlige indikatorer har økt mellom ett og seks prosentpoeng.

Gjennom de utviklingsprosessene som støttes, skal Innovasjon Norge ikke bare bidra til økonomiske målsetninger, men også til realisering av ønskede miljø- og samfunnsmessige resultater.

Blant de 11 miljø- og samfunnsindikatorerne, forventes utviklingsprosessene å i størst grad bidra til løsning på andre utfordringer i samfunnet (29 prosent), bedre utnyttelse av biologiske ressurser (27 prosent) og reduksjon i klimagassutslipp (15 prosent), mens de i minst grad forventes å bidra til flere lærlingeplasser (8 prosent) og økt mangfold i næringslivet (14 prosent).

Sammenlignet med Førundersøkelsen 2018 finner vi at verdiene for samtlige indikatorer har økt mellom ett og seks prosentpoeng. Dette tyder på at Innovasjon Norges støtte bidrar til utviklingsprosesser som i sin tur bidrar til en mer bærekraftig utvikling. Mest har reduksjon i utslipp av klimagasser økt (seks prosentpoeng), mens bedre utnyttelse av biologiske ressurser har en forbedring på fem prosentpoeng.

Samtidig ser vi at for alle de forskjellige indikatorerne er det fortsatt mange respondenter (25-37 prosent) som har svart ”vet ikke” eller ”ikke relevant”. Disse andelene er imidlertid også lavere enn i fjorårets undersøkelse. Likevel er inntrykket at bedriftene først og fremst er opptatt av de økonomiske aspektene ved utviklingsprosessen, mens gunstige miljø- og samfunnseffekter mer er en bi-effekt.

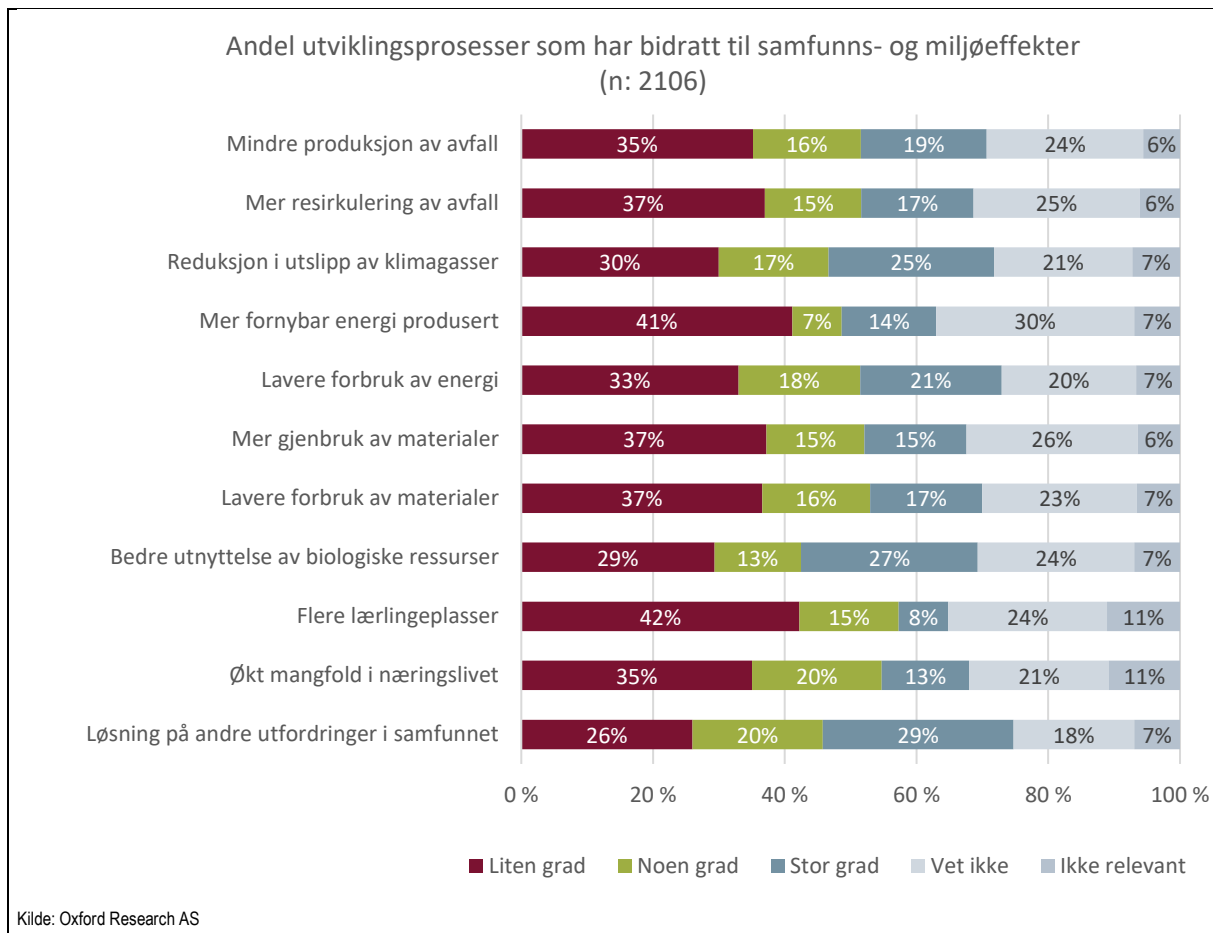
Dette gjelder ikke for de fire tjenestene som skårer vesentlig høyere enn de andre når det gjelder miljøeffekter. Dette er Miljøteknologiordningen, Bioøkonomiordningen, Bioenergiprogrammet og EØS-midlene. Felles for alle bedriftene som benytter disse tjenestene, er at deres bidrag til å realisere positive miljøeffekter er et viktig konkurransefortrinn i deres markeder. Tjenestene Bygdeutviklingsmidler – tradisjonell, FRAM Strategisk ledelse, Lavrisikolån - GFL-flåte samt Lavrisikolån - Landbrukslån kjennetegnes av gjennomgående lave skår på miljøindikatorerne.

Gründerbedriftene skårer høyere enn de etablerte bedriftene på alle miljøindikatorerne, og for de fleste indikatorerne er forskjellene relativt store, som for eksempel lavere forbruk av materialer (18 prosentpoeng forskjell).

Når det gjelder samfunnseffekter, er det først og fremst to tjenester som utmerker seg ved en høy skår. Dette er - som i Førundersøkelsen 2018 - Mentortjenesten og Etablerertilskudd (NFD) og særlig bidrar de i stor grad til løsning på andre utfordringer i samfunnet. FRAM Strategisk ledelse og Bioenergiprogrammet er de tjenestene som i minst grad bidrar til å løse samfunnsutfordringer.

Gründerbedriftene bidrar i større grad enn de etablerte bedriftene på alle de tre indikatorene knyttet til samfunnseffekter, men særlig er forskjellen stor når det gjelder bidraget til løsning på andre utfordringer i samfunnet og økt mangfold i samfunnet.

Figur 39: Andel utviklingsprosesser som har bidratt til samfunns- og miljøeffekter

11.1 Miljømessige effekter

I dette delkapittelet vises det hvordan mottakerne av de ulike tjenestene samt etablerte bedrifter og gründerbedrifter skårer på åtte forskjellige miljøindikatorer.

Tabell 29: Andel utviklingsprosesser som har ført til økte miljøeffekter etter tjeneste

Andel utviklingsprosesser som har ført til økt miljøeffekter etter tjeneste (n: 1505)								
	Mindre produksjon av avfall	Mer resirkulering av avfall	Reduksjon i utslipp av klimagasser	Mer fornybar energi produsert	Lavere forbruk av energi	Mer gjenbruk av materialer	Lavere forbruk av materialer	Bedre utnyttelse av biologiske ressurser
Bedriftsnettverk (n=19)	33 %	17 %	31 %	30 %	14 %	10 %	17 %	18 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=212)	26 %	28 %	26 %	14 %	23 %	26 %	23 %	28 %
Bioenergiprogrammet (n=102)	26 %	20 %	67 %	86 %	54 %	24 %	14 %	76 %
Bioøkonomiordningen (n=40)	55 %	50 %	66 %	43 %	41 %	61 %	45 %	82 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=78)	25 %	29 %	27 %	8 %	13 %	29 %	24 %	46 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=99)	24 %	31 %	34 %	17 %	14 %	25 %	15 %	49 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=340)	13 %	10 %	16 %	10 %	14 %	10 %	13 %	37 %
EU Horizon 2020 (n=23)	40 %	36 %	47 %	21 %	47 %	23 %	53 %	40 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=80)	35 %	35 %	39 %	18 %	31 %	30 %	33 %	47 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=306)	38 %	32 %	44 %	26 %	43 %	33 %	41 %	44 %
EØS midlene (n=25)	53 %	50 %	72 %	44 %	50 %	59 %	26 %	56 %
FRAM Strategisk ledelse (n=82)	13 %	15 %	13 %	13 %	17 %	12 %	13 %	24 %
Global Growth (n=35)	14 %	14 %	23 %	18 %	13 %	14 %	20 %	14 %
IFU/OFU (n=73)	27 %	14 %	32 %	16 %	26 %	15 %	31 %	21 %
IN Horizon 2020 (n=83)	39 %	24 %	43 %	13 %	42 %	22 %	27 %	36 %
IPR-rådgivning (n=89)	33 %	30 %	44 %	32 %	45 %	26 %	33 %	44 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=22)	31 %	38 %	31 %	20 %	15 %	8 %	17 %	33 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=51)	23 %	24 %	35 %	23 %	25 %	19 %	29 %	28 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=37)	24 %	35 %	26 %	17 %	17 %	21 %	14 %	22 %
Lavrisikolån (n=19)	18 %	27 %	17 %	27 %	33 %	18 %	31 %	30 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=22)	0 %	6 %	32 %	13 %	28 %	13 %	6 %	18 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=78)	10 %	10 %	11 %	13 %	9 %	4 %	4 %	37 %
Mentortjenesten (n=31)	32 %	13 %	32 %	7 %	19 %	35 %	44 %	33 %
Miljøteknologi (n=89)	44 %	42 %	77 %	45 %	79 %	39 %	39 %	54 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=47)	32 %	33 %	21 %	14 %	17 %	27 %	18 %	29 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=142)	39 %	30 %	41 %	19 %	34 %	27 %	35 %	31 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=24)	31 %	42 %	50 %	31 %	50 %	27 %	38 %	33 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=43)	25 %	26 %	13 %	10 %	12 %	17 %	8 %	43 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=13)	25 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	40 %	33 %
Total	27 %	25 %	35 %	23 %	29 %	23 %	24 %	39 %

Kilde: Oxford Research AS

Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

Tabell 30: Andel utviklingsprosesser som har ført til økte miljøeffekter etter bedriftstype

Andel utviklingsprosesser som har ført til økt miljøeffekter, etter bedriftstype (n: 1501)								
	Mindre produksjon av avfall	Mer resirkulering av avfall	Reduksjon i utslipp av klimagasser	Mer fornybar energi produsert	Lavere forbruk av energi	Mer gjenbruk av materialer	Lavere forbruk av materialer	Bedre utnyttelse av biologiske resurser
Etablert bedrift	21 %	20 %	29 %	22 %	24 %	18 %	16 %	36 %
Gründerbedrift	35 %	31 %	43 %	24 %	37 %	30 %	35 %	43 %
Total	27 %	25 %	35 %	23 %	29 %	23 %	24 %	39 %
Kilde: Oxford Research AS Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»								

11.2 Samfunnsmessige effekter

I dette delkapittelet vises det hvordan mottakerne av de ulike tjenestene samt etablerte bedrifter og gründerbedrifter skårer på tre ulike samfunnsindikatorer.

Tabell 31: Andel utviklingsprosesser som har ført til økte samfunns effekter etter tjeneste

Andel utviklingsprosesser som har ført til økt samfunns effekter etter tjeneste (n: 1416)			
	Fleire læringeplasser	Økt mangfold i næringslivet	Løsning på andre utfordringer i samfunnet
Bedriftsnettverk (n=19)	8 %	0 %	8 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=212)	13 %	22 %	33 %
Bioenergiprogrammet (n=102)	1 %	1 %	14 %
Bioøkonomiordningen (n=40)	11 %	32 %	59 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=78)	7 %	27 %	43 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=99)	9 %	24 %	43 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=340)	1 %	6 %	31 %
EU Horizon 2020 (n=23)	0 %	17 %	73 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=80)	26 %	30 %	36 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=306)	20 %	32 %	65 %
EØS midlene (n=25)	14 %	21 %	47 %
FRAM Strategisk ledelse (n=82)	5 %	10 %	13 %
Global Growth (n=35)	14 %	22 %	29 %
IFU/OFU (n=73)	8 %	18 %	55 %
IN Horizon 2020 (n=83)	13 %	34 %	56 %
IPR-rådgivning (n=89)	12 %	28 %	48 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=22)	8 %	15 %	17 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=51)	18 %	26 %	40 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=37)	30 %	26 %	32 %
Lavrisikolån (n=19)	14 %	0 %	7 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=22)	28 %	16 %	12 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=78)	0 %	12 %	23 %
Mentortjenesten (n=31)	21 %	46 %	40 %
Miljøteknologi (n=89)	17 %	14 %	40 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=47)	9 %	15 %	31 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=142)	16 %	21 %	41 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=24)	8 %	15 %	35 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=43)	14 %	13 %	47 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=13)	0 %	0 %	0 %
Total	12 %	20 %	39 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

Tabell 32: Andel utviklingsprosesser som har ført til økte samfunnseffekter etter bedriftstype

Andel utviklingsprosesser som har ført til økt samfunnseffekter etter bedriftstype (n: 1411)			
	Flere lærlingeplasser	Økt mangfold i næringslivet	Løsning på andre utfordringer i samfunnet
Etablert bedrift	9 %	13 %	29 %
Gründerbedrift	15 %	28 %	50 %
Total	12 %	20 %	39 %
Kilde: Oxford Research AS Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»			

12. Eksport

- 38 prosent av virksomhetene har eksporterfering fra før, mot 35 prosent i 2018.
- 16 prosent av virksomhetene oppgir at den støttede utviklingsprosessen forventes å utløse deres første eksport, mot 17 prosent i 2018.
- 41 prosent av virksomheten oppgir at tjenesten fra Innovasjon Norge i stor grad har eller vil bidra til at virksomheten har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess, mot 38 prosent i 2018.
- I årets undersøkelse ser vi at andelen virksomheter som forventer eksport til de nære markedene og Nord-Amerika er like høy eller noe høyere sammenlignet med fjorårets undersøkelse. For samtlige oversjøiske markeder er eksportforventningene lavere enn i Førundersøkelsen 2018.
- 54 prosent (42 prosent i 2018) av virksomhetene oppgir å ha støtt på en eller flere eksportbarrierer i stor grad, og at de i snitt har møtt på 1,73 (1,09 i 2018) av i alt 12 mulige barrierer. Dette tyder på at det er blitt vanskeligere for virksomhetene å eksportere.
- 38 prosent (21 prosent i 2018) av virksomhetene oppgir å ha fått hjelp av Innovasjon Norge til å håndtere eksportbarrierer i stor grad, og at de i snitt har fått hjelp til overkomme 1,02 (0,6 i 2018) av i alt 12 mulige barrierer. Dette tyder på at Innovasjon Norge har bidratt mer til å hjelpe virksomhetene i deres internasjonaliseringsprosesser siste år.
- To prosent av virksomhetene svarer at de ikke vil benytte Innovasjon Norges tjenester i internasjonale prosjekter i fremtiden (en prosent i 2018), mens 85 prosent sier at de vil benytte Innovasjon Norges tjenester i fremtiden.

For å få mer kunnskap om Innovasjon Norges bidrag til økt eksport i virksomhetene, ble det i 2017 utviklet et helt nytt spørsmålsbatteri som skal gi mer dybdekunnskap om:

- Hvorvidt virksomhetene har eksportert tidligere
- I hvilken grad Innovasjon Norges tjenester bidrar til at virksomhetene har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess
- Hvilke markeder virksomhetene har eksportert til
- I hvilken grad virksomhetene har støtt på ulike barrierer i sine internasjonaliseringsprosesser
- I hvilken grad virksomhetene har fått hjelp fra Innovasjon Norge til å overkomme de ulike barrierene de har støtt på i sine internasjonaliseringsprosesser
- Hvorvidt virksomheten vil benytte Innovasjon Norges tjenester igjen i fremtidige internasjonaliseringsprosesser

Disse spørsmålene ble benyttet første gang i Førundersøkelsen for 2017-årgangen, og ble deretter revidert og benyttet i sin nye form i Førundersøkelsen for 2018-årgangen. Det er denne versjonen som også benyttes i **Etterundersøkelsene** for 2014- og 2015-årgangene. Spørsmålene er stilt uendret i Førundersøkelsen 2019.

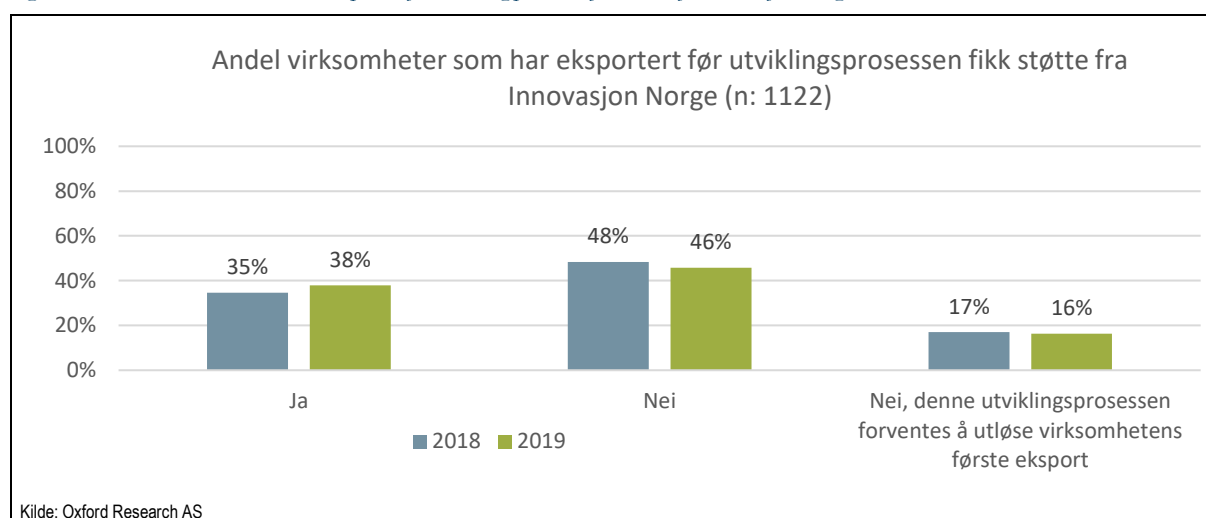
Utgangspunktet for analysen i dette kapittelet er alle kundene som har svart enten Liten grad (2), Noen grad (3), Stor grad (4) eller Svært stor grad (5) på spørsmålet om ”I hvilken grad har eller vil utviklingsprosessen føre til økt eksport (2) for virksomheten?” (q50 i spørreskjemaet, se også kapittel 10). I årets undersøkelse var det 1122 bedrifter (1054 i 2018) som fikk videre spørsmål om sin eksportvirksomhet. Analysen vil fokusere på hvorvidt det kan identifiseres noen forskjeller i de ovenstående spørsmålene med tanke på bedriftenes alder (etablerte versus gründerbedrifter), deres

geografiske og næringsmessige tilhørighet eller andre kjennetegn som kan si noe om hvorvidt støtten fra Innovasjon Norge treffer noen virksomheter mer enn andre.

12.1 Tidligere eksporterfaring

Vi starter med å se på hvorvidt virksomhetene har eksportert tidligere. Resultatene er vist i figuren under.

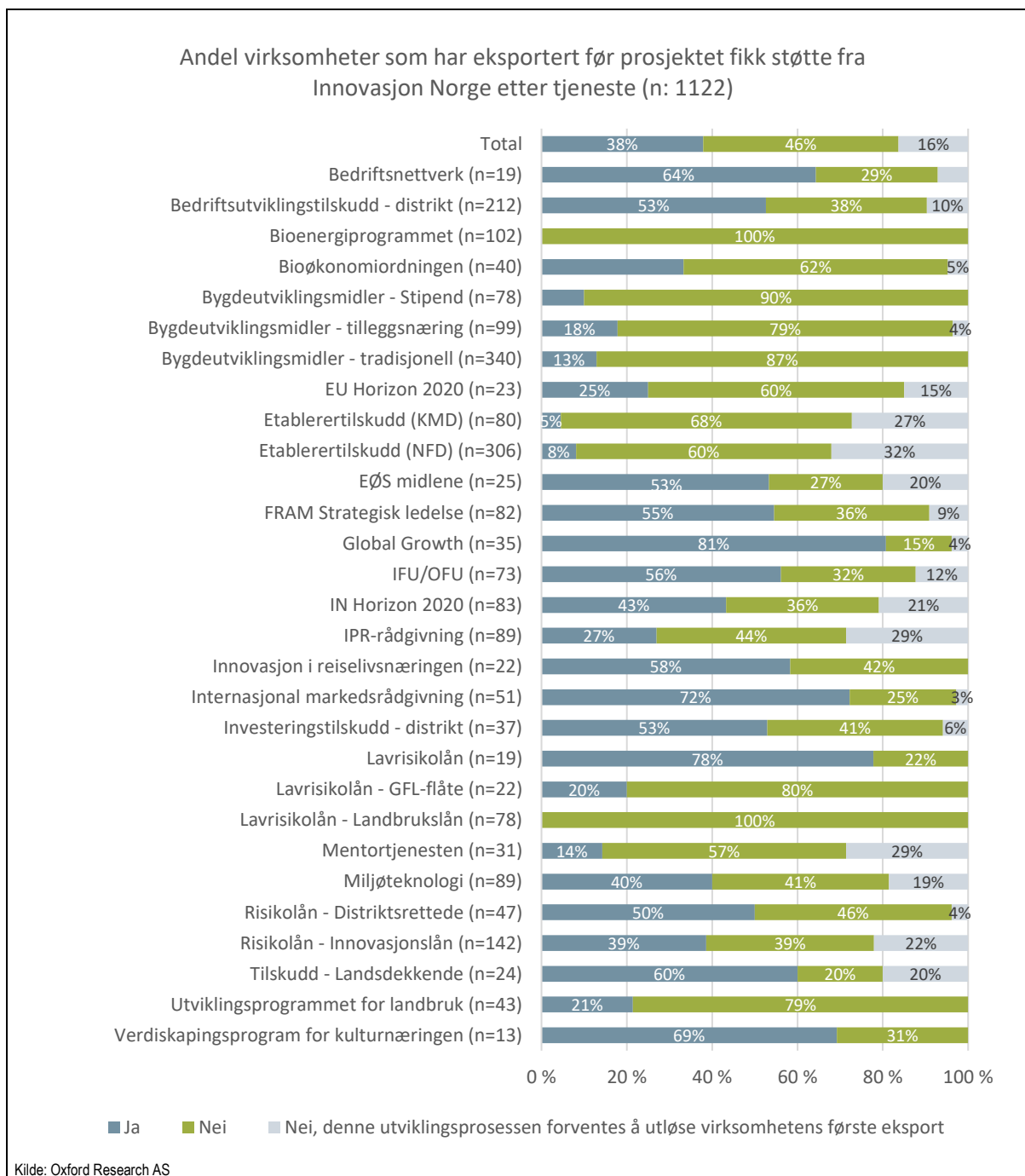
Figur 40: Andel virksomheter som har eksportert før utviklingsprosessen fikk støtte fra Innovasjon Norge

Som figuren over viser, oppgir i overkant av en tredel av virksomhetene (38 prosent, 35 prosent i 2018) som har besvart dette spørsmålet, at de har eksporterfaring fra før, det vil si før de fikk støtte til utviklingsprosessen de er spurt om i denne Førundersøkelsen. Vi ser videre at 16 prosent av virksomhetene (17 prosent i 2018) oppgir at den støttede utviklingsprosessen forventes å utløse deres første eksport. Det innebærer at 46 prosent av virksomhetene (48 prosent i 2018) som besvarte spørsmålet, ikke har eksportert tidligere og at de ikke tilskriver den Innovasjon Norge-støttede utviklingsprosessen deres første forventede eksport. Det betyr at det er andre bakenforliggende årsaker til at disse virksomhetene nå forventer å eksportere for første gang.

Som vi ser av figuren under, er det meget stor variasjon når vi analyserer dette spørsmålet opp mot de ulike tjenestene.

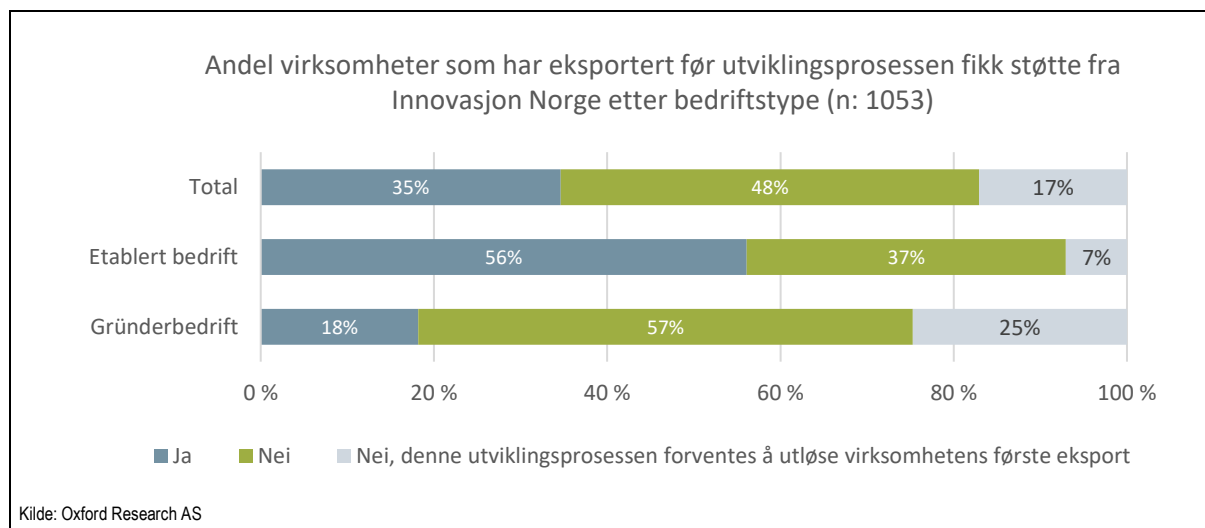
Figur 41: Andel virksomheter som har eksportert før utviklingsprosessen fikk støtte fra Innovasjon Norge etter tjeneste

Når vi ser på andelen virksomheter som oppgir at den Innovasjon Norge-støttede utviklingsprosessen har utløst virksomhetens første eksport, finner vi de høyeste andelen blant de som har mottatt Etablerertilskudd (NHD) (32 prosent) samt IPR-rådgivning og Mentortjenesten (begge 29 prosent). I den andre enden av skalaen finner vi mottakere av en rekke tjenester rettet mot primærnæringene med 0 prosent.

Tidligere eksporterfaring finner vi i høyest grad blant mottakere av Global Growth (81 prosent), Internasjonal markedsrådgivning (72 prosent) og Tilskudd – Landsdekkende (60 prosent). Minst eksporterfaring oppgir mottakerne av Etablerertilskudd (NFD) (8 prosent), Etablerertilskudd (KMD) (5 prosent) samt Bioenergiprogrammet og Lavrisikolån - Landbrukslån (begge 0 prosent). Disse resultatene harmonerer godt med resultatene vi finner når vi ser nærmere på eksporterfaring målt opp mot bedriftstype i figuren under.

Figur 42: Andel virksomheter som har eksportert før utviklingsprosessen fikk støtte fra Innovasjon Norge etter bedriftstype

Som forventet har de etablerte bedriftene i langt - og statistisk signifikant – større grad tidligere eksporterterfaring (58 prosent, 56 prosent i 2018) sammenlignet med gründerbedriftene (20 prosent, 18 prosent i 2018). Figuren viser videre at en mellom tre og fire ganger så høy andel gründerbedrifter (25 prosent, samme som i 2018) oppgir at prosjektet de fikk støtte til fra Innovasjon Norge utløste virksomhetens første eksport sammenlignet med de etablerte bedriftene (7 prosent, samme som i 2018). Videre finner vi at virksomheter:

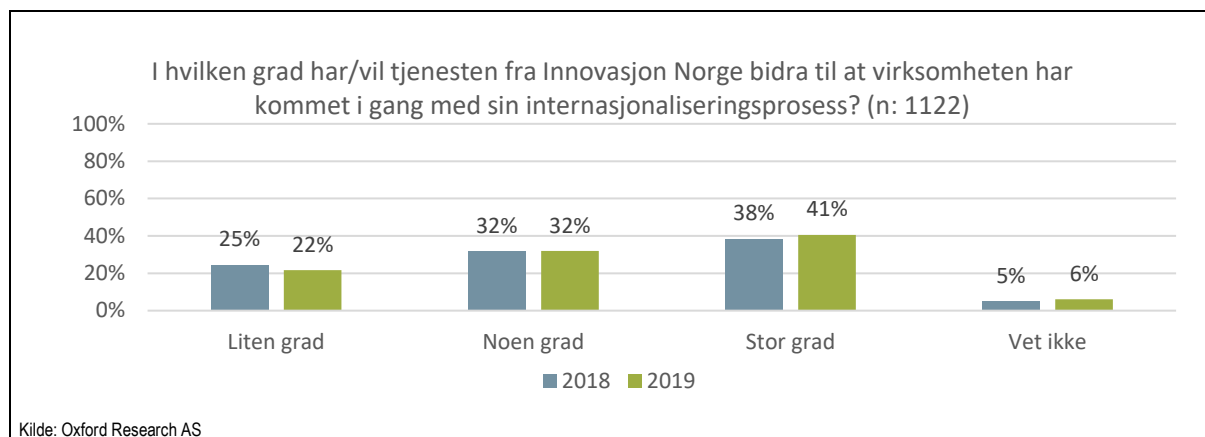
- Som tilhører kompetanseintensive næringer/tjenester i mindre grad enn mindre kompetanseintensive virksomheter har tidligere eksporterterfaring og at de i større grad oppgir at den Innovasjon Norge-støttede utviklingsprosessen forventes å utløse deres første eksport.
- Som beskytter sin IPR i mindre grad enn virksomheter som ikke gjør det oppgir å ha tidligere eksporterterfaring, og at de i større grad oppgir at den Innovasjon Norge-støttede utviklingsprosessen forventes å utløse deres første eksport.

12.2 Innovasjon Norges bidrag til å utløse virksomhetenes første eksport

I foregående avsnitt var fokus på hvorvidt virksomhetene har eksportert tidligere eller ei, samt om prosjektet de fikk støtte til, utløste virksomhetens første eksport. I dette avsnittet ser vi nærmere på i hvilken grad tjenesten fra Innovasjon Norge bidro til at virksomheten kom i gang med sin internasjonaliseringsprosess. Innholdsmessig kan de to spørsmålene høres like ut, men det er nyansesforskjeller mellom dem. Ovenfor var fokuset på kundens utviklingsprosess, i dette avsnittet er tjenesten fra Innovasjon Norge det sentrale. Det er viktig å være klar over at Innovasjon Norge ofte rådgir og veileder sine kunder i forbindelse med at tjenester blir ytt, og dette vil sannsynligvis spille inn i kundenes svargivning.

I figuren under viser vi fordelingen av svarene på spørsmålet: I hvilken grad bidro tjenesten fra Innovasjon Norge til at virksomheten kom i gang med sin internasjonaliseringsprosess?

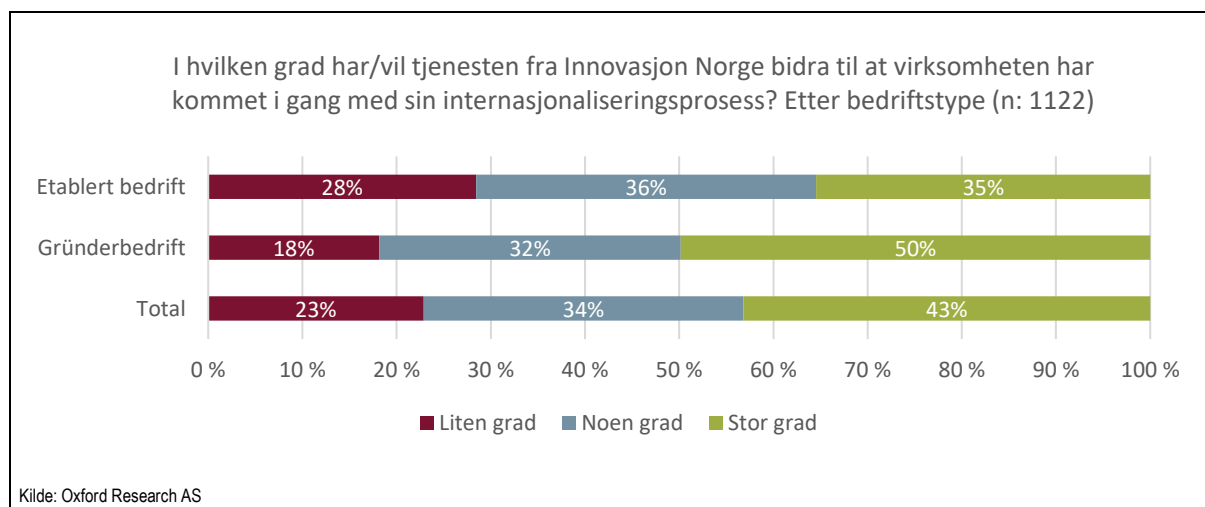
Figur 43: I hvilken grad bidro tjenesten fra Innovasjon Norge til at virksomheten kom i gang med sin internasjonaliseringsprosess?

Vi ser at de 1122 respondentene som svarte på dette spørsmålet fordeler seg mindre jevnt på de tre svaralternativene enn tilfellet var i Førundersøkelsen 2018, men at andelen som ikke vet fortsatt er nokså lav. Sammenlignet med fjorårets undersøkelse, går andelen som svarer ”I liten grad” tilbake og andelen som svarer ”I stor grad” tilsvarende fram.

I det videre vil vi analysere dette spørsmålet ut fra ulike bakgrunnsvariabler, og starter med å se på bedriftstype. En analyse basert på tjenester synes mindre hensiktsmessig, da flere av tjenestene har meget få svar.

Figur 44: I hvilken grad har/vil tjenesten fra Innovasjon Norge bidra til at virksomheten har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess? Fordeling etter bedriftstype

Som figuren over viser, sier nesten halvparten av virksomhetene at tjenesten fra Innovasjon Norge i stor grad har bidratt til at virksomheten har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess. Ikke uventet er det en høyere andel gründervirksomheter (50 prosent, 45 prosent i 2018) som svarer dette, og forskjellene fra de etablerte virksomhetene (35 prosent, samme andel i 2018) er signifikante på 1-prosentnivået. Men er det geografiske, næringsmessige, eierskapsmessige eller andre forskjeller i Innovasjon Norges bidrag til å komme i gang med internasjonaliseringssprosessene? Vi finner at virksomheter:

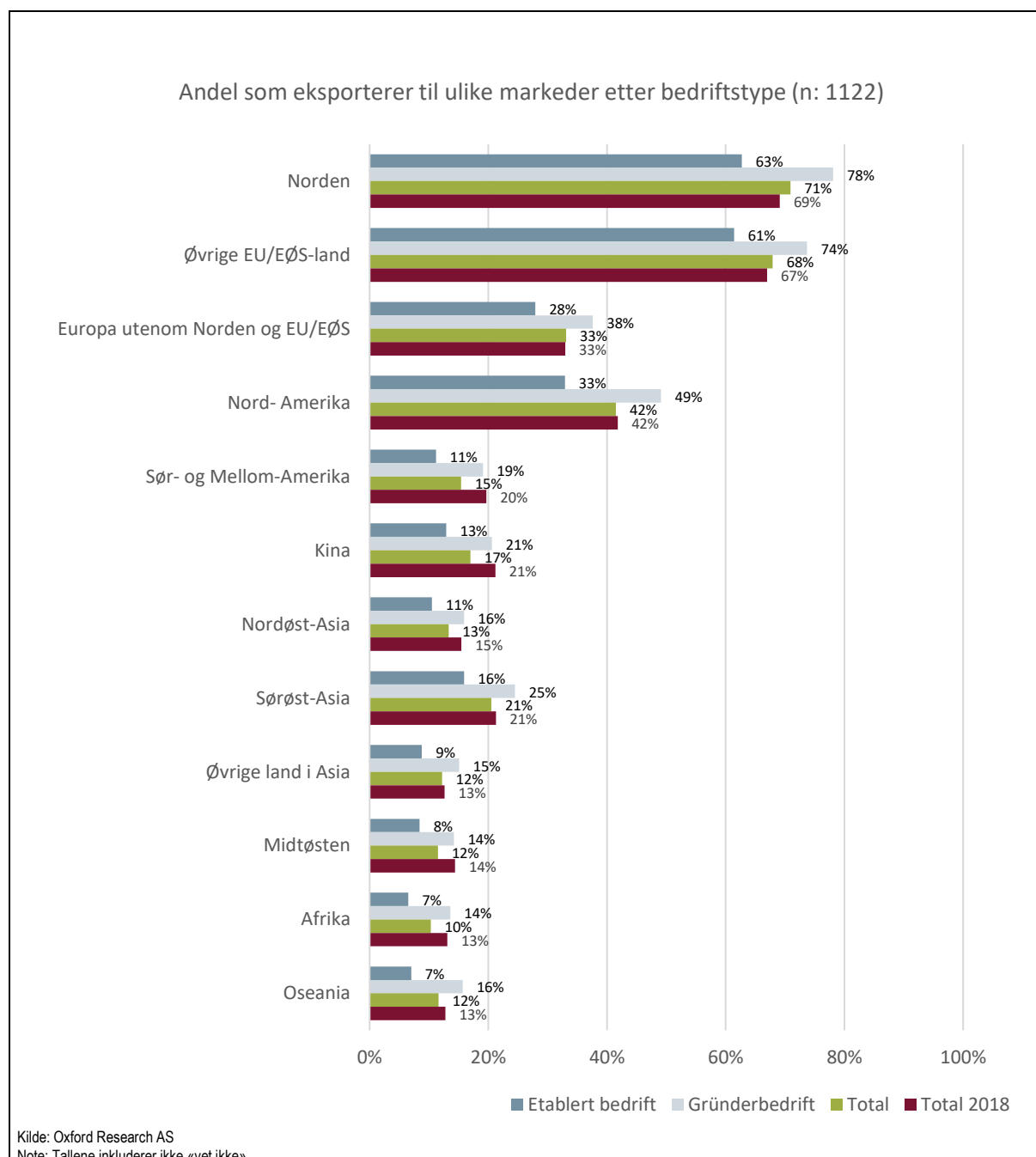
- Som tilhører kompetanseintensive næringer/tjenester i større grad enn mindre kompetanseintensive virksomheter oppgir at tjenesten fra Innovasjon Norge har bidratt til at de har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess.

- Som ikke er helt norskeide i større grad enn helt norskeide oppgir at tjenesten fra Innovasjon Norge har bidratt til at de har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess.
- Som beskytter sin IPR i større grad enn virksomheter som ikke gjør det, oppgir at tjenesten fra Innovasjon Norge har bidratt til at de har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess.

12.3 Eksportmarkeder

Det er også kartlagt hvilke markeder virksomhetene forventer eksport til. Her har vi spurt virksomhetene om eksport til en rekke geografiske markeder. I figuren under viser vi resultatene for henholdsvis etablerte bedrifter og gründerbedrifter i Førundersøkelsen 2019 samt de totale andelen for både Førundersøkelsen 2018 og 2019.

Figur 45: Andel som eksporterer til ulike markeder etter bedriftstype

Som vi ser av figuren over, er det de geografisk nære markedene virksomhetene i første rekke forventer å eksportere til, det vil si våre nordiske naboland og øvrige EU/EØS-land. Det er også interessant å merke seg at Nord-Amerika ser ut til å være et større eksportmarked for virksomhetene enn Europa utenom EU/EØS og de andre oversjøiske markedene.

I fjorårets undersøkelse fant vi statistisk signifikante forskjeller mellom gründerbedrifter og etablerte bedrifter for samtlige markeder og det var gjennomgående gründerbedriftene som oppga de høyeste forventede verdiene. Dette er også tilfellet i årets undersøkelse.

Vi finner også enkelte geografiske forskjeller når vi analyserer eksport til enkeltmarkeder. For virksomheter hjemmehørende utenfor det distriktspolitiske virkeområdet finner vi høyere andeler som forventer eksport til samtlige markeder, unntatt Norden, sammenlignet med virksomheter som er lokalisert innenfor det distriktspolitiske virkeområdet.

De samme forskjellene finner vi når vi analyserer eksport til enkeltmarkeder ut fra virksomhetenes eller næringers kompetanseintensitet. Her finner vi at virksomheter i de mest kompetanseintensive næringer/tjenester forventer høyere eksport til samtlige markeder sammenlignet med de minst kompetanseintensive.

Også virksomhetenes eierskap spiller en rolle med tanke på eksportforventninger. Her gjelder at virksomheter som ikke er 100 prosent norskeid har i større grad enn rent norskeide virksomheter forventer eksport til samtlige markeder unntatt Norden.

På samme måte som i fjorårets undersøkelse, finner vi det tydeligste skillet mellom virksomheter som beskytter og de som ikke beskytter sin IPR. Førstnevnte gruppe forventer i større grad enn den andre gruppen eksport til samtlige markeder.

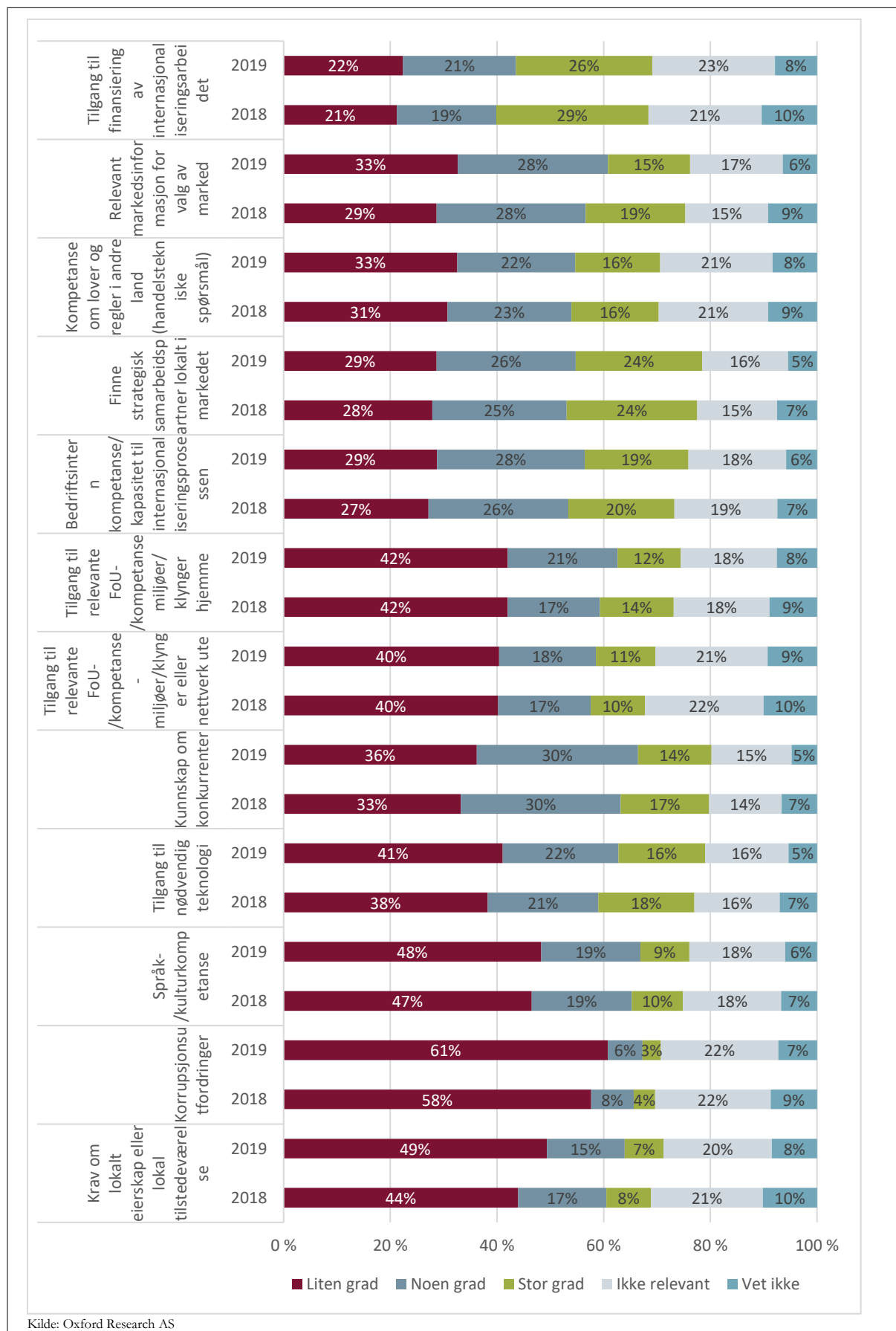
Når vi sammenligner eksportforventningene til de ulike markedene over tid, kommer det frem et tydelig bilde. I årets undersøkelse ser vi at andelen virksomheter som forventer eksport til de nære markedene og Nord-Amerika er like høy eller noe høyere sammenlignet med fjorårets undersøkelse. For samtlige oversjøiske markeder er eksportforventningene lavere enn i Førundersøkelsen 2018.

12.4 Eksportbarrierer

Vi har også spurt virksomhetene om hvorvidt de har støtt på en rekke ulike barrierer/risikofaktorer i sitt eksportarbeid. Resultatet er vist i figuren under.

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse 2019 - Førundersøkelsen

Figur 46: Andel virksomheter som har møtt barrierer for eksport (n: 1122)

Kilde: Oxford Research AS

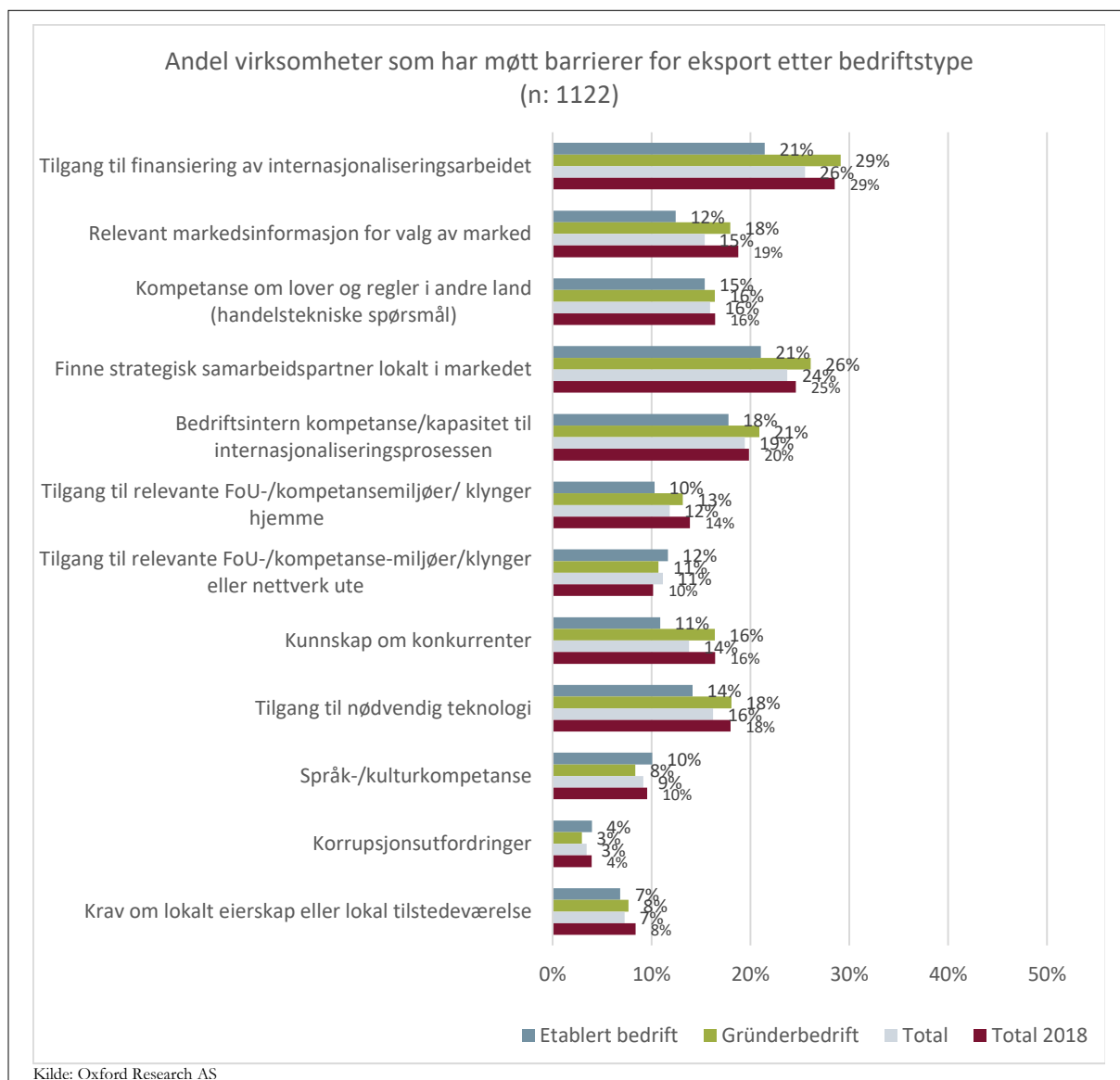
Som figuren over viser, er det mange av virksomhetene som ikke opplever at barrierene er relevante, andelene av summen av «Vet ikke»- og «Ikke relevant»-svar varierer mellom 20 og 31 prosent (mellom 24 og 32 prosent i 2018). Sagt på en annen måte, uttrykt gjennom en indikator for samlet bidrag, ser vi at 54 prosent (42 prosent i 2018) av virksomhetene som har besvart spørsmålet oppgir å ha støtt på en eller flere eksportbarrierer i stor grad, og at de i snitt har møtt på 1,73 (1,09 i 2018) av i alt 12 mulige barrierer. Dette tyder på at det er blitt vanskeligere for virksomhetene å eksportere.

Av de virksomhetene som har opplevd slike barrierer, oppgis følgende som de viktigste:

- Tilgang til finansiering av internasjonaliseringsarbeidet
- Finne strategisk samarbeidspartner lokalt i markedet
- Bedriftsintern kompetanse/kapasitet til internasjonaliseringsprosessen
- Tilgang til nødvendig teknologi.

De tre første barrierene er de samme som ble nevnt hyppigst også i Førundersøkelsen 2018. I figuren under vises fordelingen av disse barrierene på bedriftstype.

Figur 47: Andel virksomheter som har møtt barrierer for eksport etter bedriftstype

Kilde: Oxford Research AS

Av figuren over fremkommer det at det for de enkelte barrierer (men færre enn i Førundersøkelsen 2018) er signifikante forskjeller mellom gründerbedrifter og etablerte bedrifter. Vi finner at gründerbedriftene i større grad enn de etablerte bedriftene støter på barrierer knyttet til:

- Tilgang til finansiering av internasjonaliseringsarbeidet
- Relevant markedsinformasjon for valg av marked
- Tilgang til relevante FoU-/kompetanse-miljøer/klynger hjemme.

Motsatt finner vi at de etablerte bedriftene i større grad enn gründerbedriftene erfarer barrierer knyttet til språk-/kulturkompetanse.

Vi finner også forskjeller i hvorvidt virksomhetene har støtt på eksportbarrierer med hensyn til andre bakgrunnsvariabler. Vi finner fire barrierer som virksomheter lokalisert utenfor det distriktspolitiske virkeområdet har støtt på i større grad enn virksomheter hjemmehørende innenfor virkeområdet. Det knytter seg – som i Førundersøkelsen 2018 - til tilgang til finansiering av internasjonaliseringsarbeidet, samt relevant markedsinformasjon for valg av marked, kompetanse om lover og regler og bedriftsintern kompetanse. Ellers finner vi ingen geografiske forskjeller.

Også ikke helt norskeide virksomheter opplever utfordringer i tilgangen til finansiering av internasjonaliseringsarbeidet. Ellers finner vi ingen eierskapsmessige forskjeller.

De tydeligste forskjellene kommer frem når vi ser på virksomheter som beskytter og de som ikke beskytter sin IPR. Førstnevnte gruppe opplever i større grad samtlige barrierer, unntatt bedriftsintern kompetanse/kapasitet til internasjonaliseringsprosessen, språk-/kulturkompetanse samt korrupsjonsutfordringer.

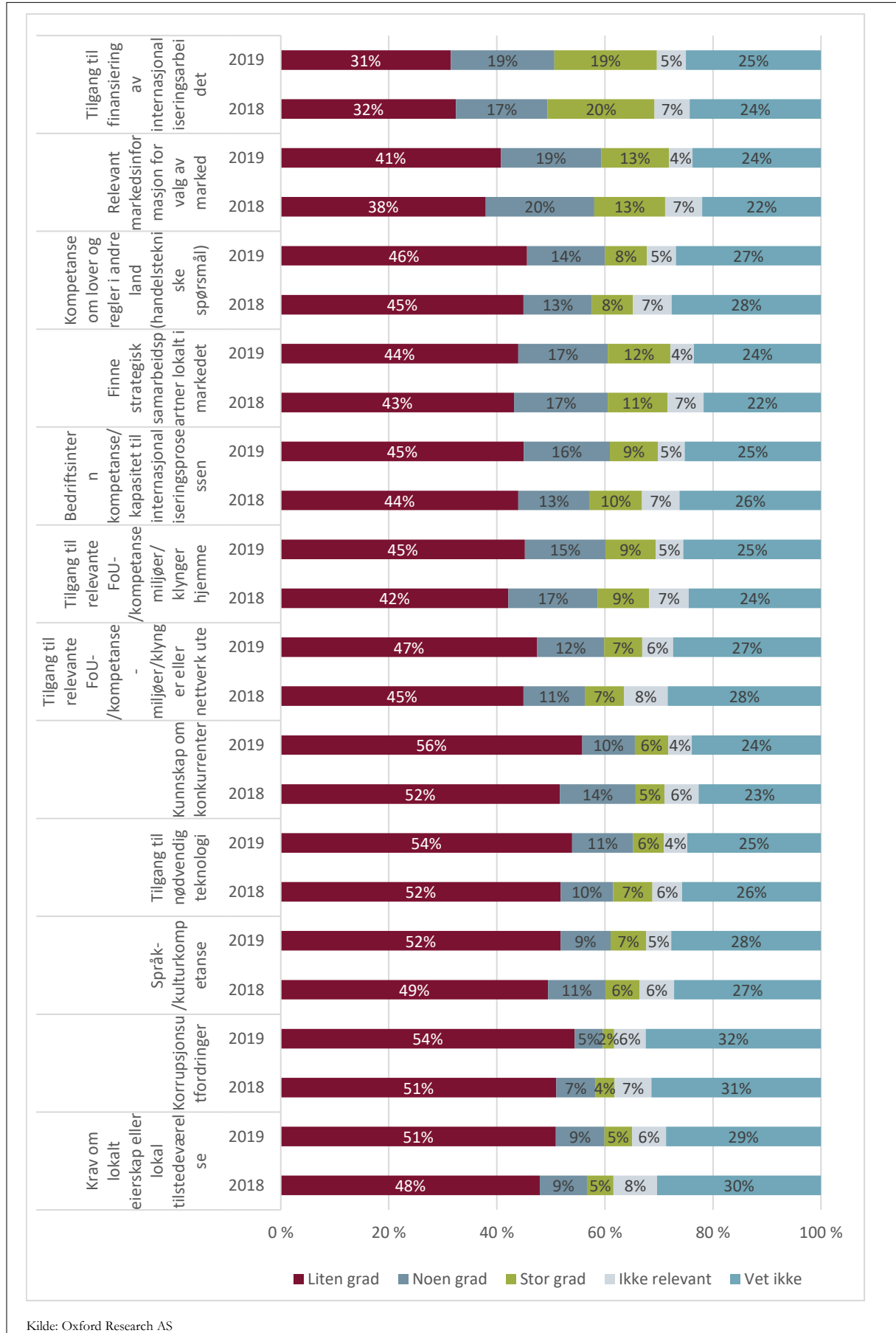
Når vi ser på virksomhetenes eller næringers kompetanseintensitet, finner vi et blandet bilde. De mest kompetanseintensive virksomhetene opplever tilgang til finansiering av internasjonaliseringsarbeidet som en barriere i større grad enn de andre. Vi ser videre at de noe kompetanseintensive virksomhetene opplever at tilgang til relevant markedsinformasjon for valg av marked samt bedriftsintern kompetanse/kapasitet til internasjonaliseringsprosessen som mer problematisk enn de andre. Avslutningsvis ser vi at de minst kompetanseintensive virksomhetene i større grad enn de andre synes det vanskelig å få tilgang til relevante FoU-/kompetanse-miljøer/klynger eller nettverk ute samt kunnskap om konkurrenter.

12.5 Hjelp fra Innovasjon Norge til å håndtere eksportbarrierer

Vi har også spurt virksomhetene i hvilken grad de har fått hjelp av Innovasjon Norge til å håndtere de samme barrierene som vi har spurt om i foregående avsnitt. Resultatet er vist i figuren under.

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse 2019 - Førundersøkelsen

Figur 48: Andel virksomheter som har fått hjelp av Innovasjon Norge til å håndtere følgende barrierer/risikofaktorer (n: 1122)

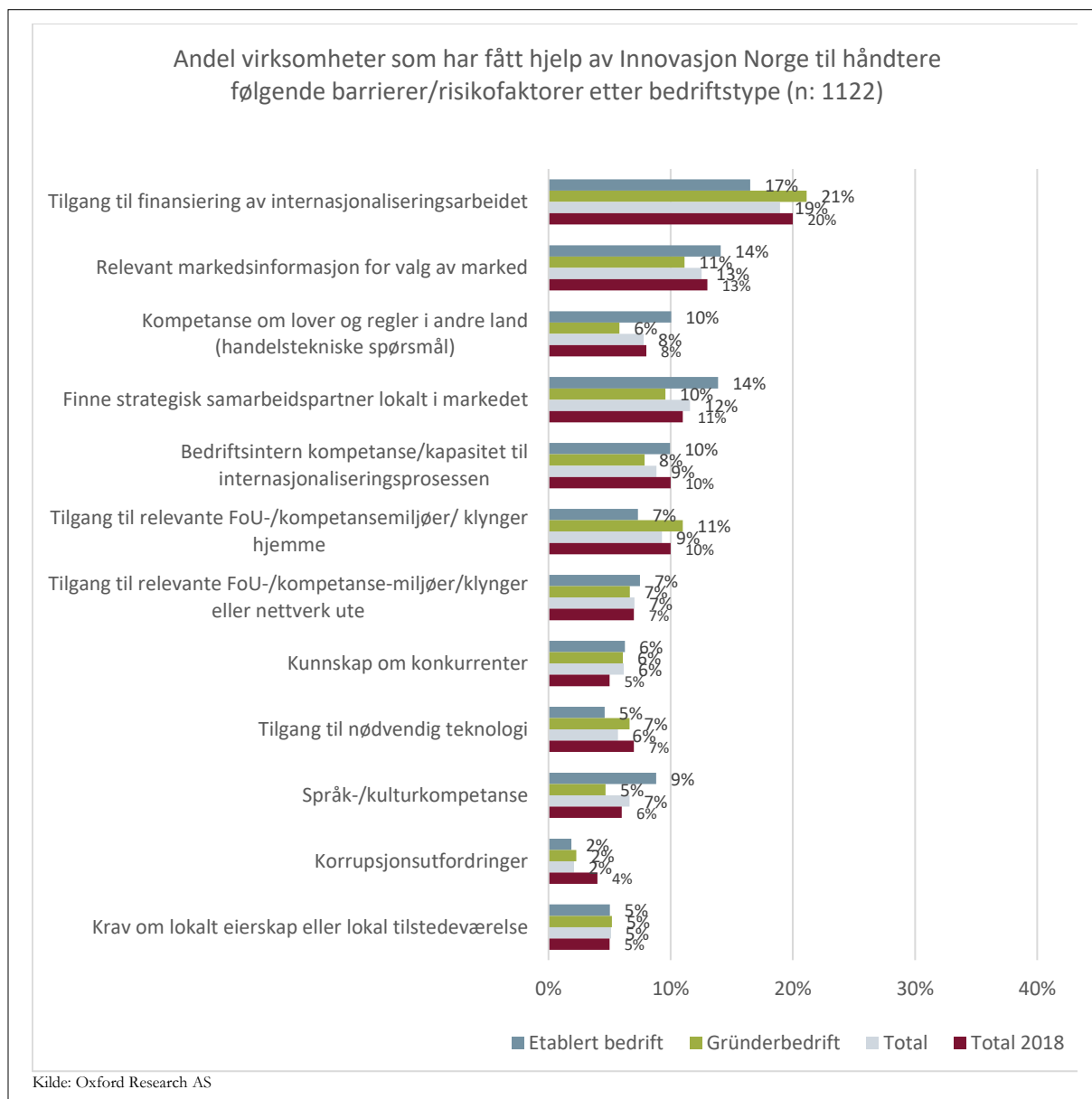
Kilde: Oxford Research AS

Det første vi kan lese ut av figuren, er at en stor andel virksomheter, mellom 28 og 38 prosent, svarer «Vet ikke» eller «Ikke relevant» på disse spørsmålene. Uttrykt gjennom en indikator for samlet bidrag, ser vi at 38 prosent (21 prosent i 2018) av virksomhetene oppgir å ha fått hjelp av Innovasjon Norge til å håndtere eksportbarrierer i stor grad, og at de i snitt har fått hjelp til overkomme 1,02 (0,6 i 2018) av i alt 12 mulige barrierer. Blant de virksomhetene som oppgir å ha fått hjelp fra Innovasjon Norge, er det mer eller mindre de samme barrierene som i størst grad er opplevd av bedriftene (se avsnittet over), som de har fått hjelp av Innovasjon Norge til å håndtere. De tre mest aktuelle barrierene de har fått hjelp til å håndtere er de samme som ble hyppigst nevnt i Førundersøkelsen 2018, nærmere bestemt:

- Tilgang til finansiering av internasjonaliseringsarbeidet
- Relevant markedsinformasjon for valg av marked
- Finne strategisk samarbeidspartner lokalt i markedet.

I figuren under vises fordelingen av barrierehandlingen på bedriftstype.

Figur 49: Andel virksomheter som har fått hjelp av Innovasjon Norge til å håndtere følgende barrierer/risikofaktorer etter bedriftstype

Som vi ser av figuren over, er det relativt små variasjoner i resultatene mellom gründerbedrifter og etablerte bedrifter. Vi finner likevel noen signifikante forskjeller, og vi ser at de etablerte bedriftene i større grad enn gründerbedriftene har fått hjelp til å overkomme barrierer knyttet til:

- Kompetanse om lover og regler i andre land (handelstekniske spørsmål)
- Finne strategisk samarbeidspartner lokalt i markedet
- Språk-/kulturkompetanse.

Motsatt finner vi – i motsetning til Førundersøkelsen 2018 - ingen barrierer som gründerbedriftene i større grad enn de etablerte bedriftene har fått hjelp til å overkomme.

Vi finner imidlertid flere interessante forskjeller med hensyn til virksomhetenes geografiske eller næringsmessige tilhørighet samt eierskap når det gjelder hjelp fra Innovasjon Norge til å håndtere eksportbarrierer. Det var ikke tilfelle i Førundersøkelsen 2018.

Mer spesifikt finner vi at mens utenlandskeide virksomheter i større grad enn rent norskeide har fått mer hjelp til tilgang til finansiering av internasjonaliseringsarbeidet, rapporter de norskeide virksomhetene at de i større grad har fått hjelp til å overkomme barrierer knyttet til tilgang til relevante FoU-/kompetanse-miljøer/klynger hjemme, kunnskap om konkurrenter samt tilgang til nødvendig teknologi.

Videre finner vi at virksomheter som ikke beskytter sin IPR i større grad enn de som gjør det, har fått hjelp fra Innovasjon Norge til å overkomme barrierer knyttet til relevant markedsinformasjon for valg av marked, kompetanse om lover og regler i andre land, finne strategisk samarbeidspartner lokalt i markedet, kunnskap om konkurrenter samt språk-/kulturkompetanse. På den andre siden har vi at virksomheter som beskytter sin IPR i større grad enn de som ikke gjør det, har fått hjelp fra Innovasjon Norge med å få tilgang til nødvendig teknologi.

Interessant nok finner vi at virksomheter lokalisert innenfor det distriktpolitiske virkeområdet i større grad enn virksomheter utenfor virkeområdet har fått hjelp av Innovasjon Norge til å overkomme en rekke barrierer, nærmere bestemt:

- Finne strategisk samarbeidspartner lokalt i markedet
- Bedriftsintern kompetanse/kapasitet til internasjonaliseringsprosessen
- Tilgang til relevante FoU-/kompetansmiljøer/klynger hjemme
- Kunnskap om konkurrenter
- Tilgang til nødvendig teknologi.

På samme måte finner vi interessante forskjeller når vi tar utgangspunkt i virksomhetenes og næringene de befinner seg i sin kompetanseintensitet. Her er det de minst kompetanseintensive virksomhetene som skiller seg ut ved at de i større grad enn de mer kompetanseintensive har fått hjelp til å overkomme barrierer knyttet til: Kompetanse om lover og regler i andre land, bedriftsintern kompetanse/kapasitet til internasjonaliseringsprosessen, tilgang til relevante FoU-/kompetansmiljøer/klynger hjemme samt tilgang til nødvendig teknologi.

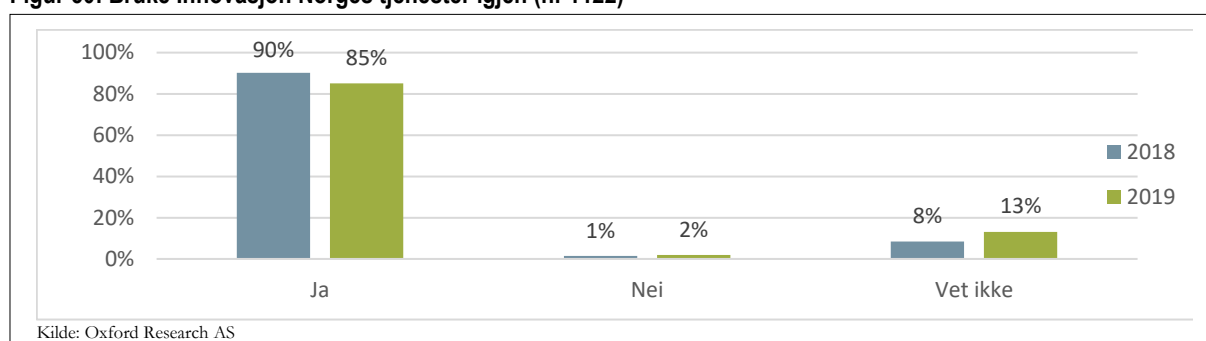
Litt enkelt sagt, kan det se ut til at det er de virksomhetene som ellers skiller seg ut som mindre eksportintensive, enten gjennom at de ikke beskytter sin IPR, er lite kompetanseintensive eller er helt norskeide, i mindre grad enn sine motstykker har opplevd eksportbarrierer, men i større grad har fått hjelp fra Innovasjon Norge til å overkomme dem. Dette kan både skyldes at flere virksomheter ikke kommuniserer sine behov for hjelp til Innovasjon Norge tydelig nok, eller at Innovasjon Norge bevisst har satset på å hjelpe de mindre eksportintensive virksomhetene ut på verdensmarkedene.

Samlet sett og når vi ser disse resultatene opp mot det vi fant i forrige kapittel, kan det synes som om Innovasjon Norge har vært i stand til å hjelpe virksomhetene enda mer med å overkomme eksportbarrierer enn tilfellet var i 2018.

12.6 Benytte Innovasjon Norges tjenester igjen

Avslutningsvis i dette kapitlet har vi sett nærmere på hvorvidt virksomhetene som har eksportert vil benytte Innovasjon Norges tjenester i internasjonale prosjekter i fremtiden. Dette kan betraktes som et mål på tilfredshet med den bistanden de har fått av Innovasjon Norge til internasjonalisering så langt.

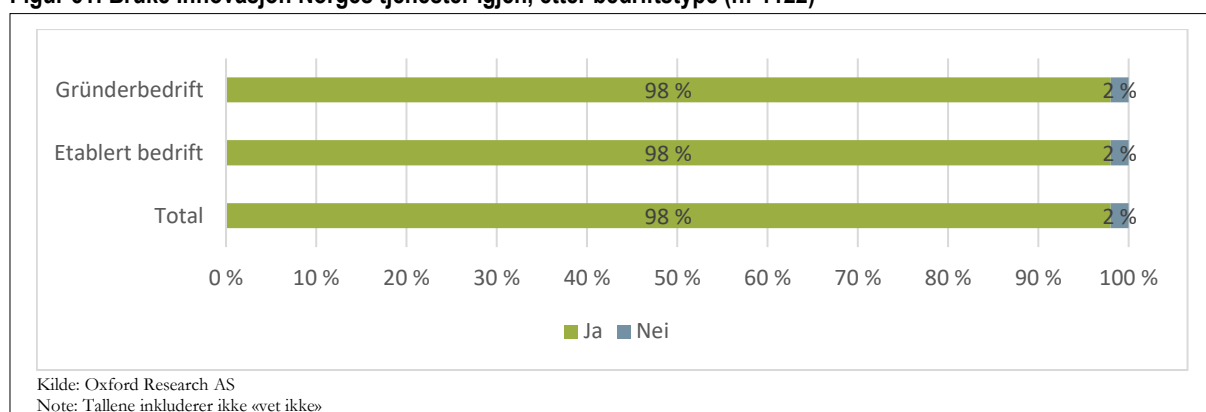
Figur 50: Bruke Innovasjon Norges tjenester igjen (n: 1122)

Som vi ser av figuren over, er det to prosent av virksomhetene som svarer at de ikke vil benytte Innovasjon Norges tjenester i internasjonale prosjekter i fremtiden. 8 prosent er usikre (13 prosent i 2018), mens 85 prosent (90 prosent i 2018) sier at de ønsker å benytte seg av Innovasjon Norges tjenester igjen.

I figuren under viser vi fordelingen mellom gründerbedrifter og etablerte bedrifter på dette spørsmålet.

Figur 51: Bruke Innovasjon Norges tjenester igjen, etter bedriftstype (n: 1122)

Vi ser at begge bedriftstypene er helt samstemte i synet på om hvorvidt de vil benytte Innovasjon Norges tjenester igjen.

13. Detaljerte resultater for hver tjeneste

I dette kapitlet presenteres en kort omtale samt utvalgte nøkkeltall for hver tjeneste i årets førundersøkelse.

13.1 Alle tjenester

Nedenfor presenteres gjennomsnittlige nøkkeltall for alle tjenester. Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke».

Antall kunder i populasjonen	5472	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	2304
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	5 818,22	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	1,37

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	49 %	4%	47%

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2019	9 %	23 %	68 %
2018	9 %	23 %	68 %
2017	8 %	23 %	69 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	37
Eksportandel	9 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:			
	2017	2018	2019
Vare	81 %	79 %	80 %
Tjeneste	75 %	76 %	74 %
Prosess	67 %	70 %	71 %
Marked	67 %	65 %	68 %
Organisasjon	56 %	55 %	64 %
Andel som ikke gir innovasjon	12 %	9 %	8 %

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	49 %	43 %	24 %
Nasjonalt nivå	10 %	10 %	12 %
Regionalt nivå	6 %	8 %	6 %
Bedriftsnivå	20 %	23 %	34 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,09	4,32	4,15
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	86 %	89 %	88 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,75	4,74	4,58
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	82 %	85 %	83 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	4,63	4,69	4,84
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	88 %	91 %	92 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	46 %	46 %	48 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	61 %	60 %	62 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	59 %	59 %	62 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	69 %	70 %	71 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	63 %	61 %	65 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	35 %	32 %	34 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	37 %	38 %	36 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	37 %	40 %	48 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	30 %	33 %	35 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.2 Bedriftsnettverk

Bedriftsnettverk er et tjenestetilbud som skal stimulere små og mellomstore bedrifter i hele landet til å etablere kommersielle, strategiske samarbeid om konkrete forretningsmessige prosjekter med andre bedrifter. Bedriftsnettverkstjenesten tilbyr finansiering (tilskudd) til planlegging, utvikling og etablering av bedriftsnettverk. Tjenesten kan finansiere kostnader knyttet til tilrettelegging og ledelse, samlinger, nødvendige analyser og felles kompetansebygging. Tjenesten bidrar med kompetanse knyttet til valg av konsulent, rådgiving og verktøy for nettverksutvikling. Målet med bedriftsnettverkene er å oppnå sterke og forpliktende samarbeidsrelasjoner for konkrete innovasjonsprosjekter.

Antall kunder i populasjonen	62	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	19
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	20,12	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,77

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	68 %	0 %	32 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2019	0 %	22 %	78 %
2018	8 %	8 %	85 %
2017	0 %	32 %	68 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	20
Eksportandel	13 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	75 %	64 %	79 %	
Tjeneste	88 %	91 %	79 %	
Prosess	64 %	14 %	53 %	
Marked	83 %	91 %	87 %	
Organisasjon	63 %	60 %	67 %	
Andel som ikke gir innovasjon	10 %	0 %	21 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	36 %	18 %	0 %
Nasjonalt nivå	18 %	9 %	38 %
Regionalt nivå	0 %	0 %	0 %
Bedriftsnivå	27 %	45 %	38 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	5,60	5,31	4,53
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	95 %	100 %	95 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	5,45	3,92	4,32
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	95 %	92 %	89 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	5,85	3,31	3,68
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	90 %	100 %	79 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	42 %	23 %	33 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	56 %	38 %	61 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	56 %	8 %	44 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	78 %	38 %	39 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	63 %	18 %	56 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	39 %	36 %	33 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	63 %	38 %	78 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	30 %	8 %	32 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	25 %	8 %	5 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.3 Bedriftsutviklingstilskudd – distrikt

Bedriftsutviklingstilskudd – distrikt kan benyttes i nærmere definerte distriktsutviklingsområder. Målet med tilskuddet er å stimulere bedrifter innenfor det distriktspolitiske virkeområdet til å gjennomføre prosjekter som ikke ville blitt realisert i samme grad uten offentlige tilskudd. Utviklingsprosessene skal styrke kompetanse, eksterne samarbeidsrelasjoner, organisering, produkt- og prosessutvikling eller markedsutvikling. Tilskuddene benyttes til prosjekter med verdiskapingspotensial og skal også bidra til å internasjonalisere næringslivet. Støtte kan gis både til nyetableringer og til etablerte bedrifter.

Antall kunder i populasjonen	416	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	212
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	207,85	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,48

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	3 %	0 %	97 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2019	1 %	22 %	77 %
2018	5 %	21 %	74 %
2017	2 %	20 %	78 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	13
Eksportandel	8 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	88 %	81 %	86 %	
Tjeneste	82 %	90 %	87 %	
Prosess	73 %	70 %	73 %	
Marked	82 %	85 %	87 %	
Organisasjon	66 %	64 %	67 %	
Andel som ikke gir innovasjon	3 %	3 %	1 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	34 %	28 %	17 %
Nasjonalt nivå	12 %	14 %	15 %
Regionalt nivå	13 %	13 %	12 %
Bedriftsnivå	23 %	26 %	31 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,86	5,23	4,88
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	98 %	98 %	97 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	5,55	5,87	5,36
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	96 %	98 %	97 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	5,93	6,37	6,23
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	97 %	97 %	99 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	43 %	48 %	48 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	67 %	69 %	72 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	57 %	58 %	63 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	66 %	73 %	68 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	57 %	60 %	60 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	31 %	30 %	33 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	48 %	55 %	48 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	31 %	34 %	37 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	23 %	28 %	32 %

V i gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.4 Bioenergiprogrammet

Bioenergiprogrammets formål er å bidra til en effektiv og fremtidsrettet bruk av bioenergi med basis i gårdens, landbrukets og bygdenes ressurser. Programmet tilbyr investeringsstøtte til landbruksforetak som vil bygge anlegg for varmesalg, gårdsvarmeanlegg, veksthus, biogass og flisproduksjon. I tillegg til økonomisk støtte, gis det også kompetansemessig hjelp for å etablere bioenergivirksomhet. Målgruppa for programmet er i hovedsak bønder og skogeiere, men for flisproduksjon kan også andre søke. Programmets samfunnsmessige effekter er at det bidrar til verdiskaping i landbruket basert på lokale bioenergiressurser, samt til å redusere CO₂-utslipp.

Antall kunder i populasjonen	186	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	102
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	90,00	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,47

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	42 %	12 %	46 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2019	5 %	15 %	80 %
2018	2 %	17 %	82 %
2017	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	4
Eksportandel	1 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	-	57 %	60 %	
Tjeneste	-	58 %	53 %	
Prosess	-	63 %	68 %	
Marked	-	14 %	14 %	
Organisasjon	-	38 %	38 %	
Andel som ikke gir innovasjon	16 %	19 %	20 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	0 %	0 %	3 %
Nasjonalt nivå	9 %	10 %	9 %
Regionalt nivå	6 %	10 %	6 %
Bedriftsnivå	44 %	52 %	61 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	3,15	2,87
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	79 %	77 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	1,55	1,50
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	56 %	60 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	0,98	1,19
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	84 %	81 %	80 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	14 %	10 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	22 %	18 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	42 %	39 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	37 %	35 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	17 %	18 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	0 %	1 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	24 %	24 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	92 %	90 %	91 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	11 %	10 %	11 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.5 Bioøkonomiordningen

Bioøkonomiordningen ble opprettet i 2017 som en paraply over flere virkemidler knyttet blant annet til det tidligere Bioraffineringsprogrammet og Trebasert Innovasjonsprogram. Midlene skal legge grunnlag for økt verdiskaping i biobaserte næringer gjennom en markedsorientert og bærekraftig utnyttning av bioressursene. Bioøkonomiordningen har for første gang egne poster i statsbudsjettet i 2017 fra tre oppdragsdepartement: NFD, KMD og LMD. I oppdragsbrev fra LMD er føringen at midlene skal nyttes til utviklingsprosjekter i bioøkonomi innen landbruk (jord og skog). Fra KMD skal midlene nyttes til prosjekter i distriktskommuner. Fra NFD kan man støtte utviklingsprosjektet innen bioøkonomi uavhengig av sektor.

Antall kunder i populasjonen	91	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	40
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	72,07	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,77

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	58 %	10 %	33 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2019	3 %	14 %	84 %
2018	7 %	13 %	80 %
2017	2 %	11 %	87 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	46
Eksportandel	7 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	70 %	98 %	91 %	
Tjeneste	62 %	78 %	86 %	
Prosess	72 %	92 %	89 %	
Marked	38 %	78 %	84 %	
Organisasjon	41 %	59 %	52 %	
Andel som ikke gir innovasjon	6 %	10 %	8 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	48 %	50 %	36 %
Nasjonalt nivå	26 %	18 %	29 %
Regionalt nivå	7 %	18 %	11 %
Bedriftsnivå	15 %	0 %	4 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	3,94	4,85	5,15
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	89 %	98 %	98 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	3,17	5,29	5,08
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	78 %	96 %	93 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	2,93	6,19	5,48
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	94 %	90 %	92 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	24 %	49 %	37 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	43 %	65 %	75 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	51 %	56 %	51 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	50 %	68 %	70 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	35 %	55 %	44 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	13 %	33 %	28 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	32 %	62 %	56 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	78 %	65 %	80 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	31 %	10 %	11 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.6 Bygdeutviklingsmidler – Stipend

Bygdeutviklingsmidlene består av to hovedgrupper; fylkesvise og sentrale bygdeutviklings- midler. Stipendordningen er en del av de fylkesvise bygdeutviklingsmidlene som består av tilskudd og rentestøtte til utvikling av enkeltbedrifter i og i tilknytning til landbruk. Formålet med stipendordningen er å bidra til å utvikle og etablere ny virksomhet utenom tradisjonelt landbruk. Det gis stipend både til utviklingsfasen og etableringsfasen. Stipendet har til hensikt å dekke kostnader som naturlig påløper i de aktuelle fasene, som for eksempel lønn, konsulentbistand, konsept-/produktutvikling, markedsundersøkelser, relevante kurs, mindre fysiske investeringer og lignende. Målgruppa i hovedsak er personer eller foretak som er tilknyttet landbrukseiendommer. Kvinner, personer under 35 år og områdene Finnmark, Troms, Nordland og Namdalen er særlig prioritert målgrupper innenfor BU-midlene.

Antall kunder i populasjonen	137	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	78
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	18,23	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,13

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	44 %	3 %	54 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	8 %	25 %	67 %
2018	2 %	20 %	78 %
2017	6 %	15 %	79 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	1
Eksportandel	1 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	89 %	87 %	95 %	
Tjeneste	80 %	79 %	79 %	
Prosess	67 %	66 %	74 %	
Marked	60 %	68 %	71 %	
Organisasjon	54 %	66 %	72 %	
Andel som ikke gir innovasjon	7 %	8 %	8 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	15 %	5 %	3 %
Nasjonalt nivå	20 %	15 %	18 %
Regionalt nivå	15 %	18 %	6 %
Bedriftsnivå	35 %	41 %	58 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,44	4,94	4,17
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	94 %	100 %	92 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,02	5,13	4,10
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	96 %	94 %	87 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	3,93	4,90	4,81
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	93 %	92 %	92 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	28 %	49 %	46 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	44 %	74 %	62 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	50 %	76 %	70 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	64 %	82 %	77 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	62 %	73 %	78 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	2 %	10 %	2 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	27 %	36 %	37 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	35 %	44 %	49 %
Samfunns effekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunns effekt	33 %	46 %	37 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vei ikke»

13.7 Bygdeutviklingsmidler – Tilleggsnæring

Bygdeutviklingsmidlene består av to hovedgrupper; fylkesvise og sentrale bygdeutviklings- midler. De fylkesvise bygdeutviklingsmidlene består av tilskudd og rentestøtte til utvikling av enkeltbedrifter i og i tilknytning til landbruk, og målgruppa er hovedsakelig personer eller foretak som er tilknyttet landbrukseieendommer. De sentrale bygdeutviklingsmidlene består av utviklingsprosjekter som griper over mer enn enkeltbedrifter, og målgruppa består av produksjons- eller bransjesammenslutninger, faglag, nettverk mv. Kvinner, personer under 35 år og områdene Finnmark, Troms, Nordland og Namdalen er særlig prioritert målgrupper innenfor BU-midlene. Tjenesten Bygdeutvikling-tilleggsnæring har til hensikt å bidra til utvikling av ny næringsutvikling for alternative næringer for å oppnå en effektiv og fremtids - rettet nærings- og forretningsutvikling med basis i lokale ressurser. Det gis i hovedsak støtte til investeringer i tilleggsnæringer samt støtte til bedriftsutvikling, men også i noe grad til rådgivning, nettverk og kompetanseoppbygging.

Antall kunder i populasjonen	256	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	99
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	86,28	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,32

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	35 %	5 %	60 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2019	8 %	25 %	67 %
2018	6 %	20 %	73 %
2017	5 %	27 %	68 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	16
Eksportandel	2 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	90 %	90 %	89 %	
Tjeneste	77 %	71 %	70 %	
Prosess	70 %	63 %	78 %	
Marked	60 %	60 %	72 %	
Organisasjon	66 %	56 %	76 %	
Andel som ikke gir innovasjon	6 %	9 %	3 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	12 %	4 %	4 %
Nasjonalt nivå	16 %	10 %	20 %
Regionalt nivå	7 %	16 %	10 %
Bedriftsnivå	58 %	49 %	47 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,42	4,48	4,25
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	94 %	90 %	93 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	3,59	3,68	3,87
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	80 %	93 %	90 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	4,05	3,86	4,92
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	94 %	91 %	97 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	36 %	39 %	44 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	49 %	54 %	56 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	51 %	63 %	69 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	64 %	67 %	74 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	60 %	63 %	66 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	6 %	3 %	6 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	22 %	33 %	26 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	34 %	37 %	44 %
Samfunns effekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunns effekt	30 %	29 %	37 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.8 Bygdeutviklingsmidler – Tradisjonell

Bygdeutviklingsmidlene består av to hovedgrupper; fylkesvise og sentrale bygdeutviklingsmidler. De fylkesvise bygdeutviklingsmidlene består av tilskudd og rentestøtte til utvikling av enkeltbedrifter i og i tilknytning til landbruk, og målgruppa er hovedsakelig personer eller foretak som er tilknyttet landbrukseierdommer. De sentrale bygdeutviklingsmidlene består av utviklingsprosjekter som griper over mer enn enkeltbedrifter, og målgruppa består av produksjons- eller bransjesammenslutninger, faglag, nettverk mv. Kvinner, personer under 35 år og områdene Finnmark, Troms, Nordland og Namdalen er særlig prioritert målgrupper innenfor BU-midlene. Bygdeutviklingsmidler – tradisjonell har til hensikt å bidra til å videre- utvikle og effektivisere primærproduksjonen for de som ønsker å satse på tradisjonelt landbruk, og å bidra til en fremtidsrettet primærproduksjon med basis i lokale ressurser. Det gis i hovedsak støtte til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr av varig karakter, rentestøtte på lån til investeringsformål og støtte til mindre investeringer ved generasjonsskifte innen tradisjonelt landbruk.

Antall kunder i populasjonen	762	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	340
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	542,51	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,71

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	37 %	5 %	57 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	4 %	22 %	73 %
2018	11 %	23 %	66 %
2017	6 %	30 %	64 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	2
Eksportandel	0 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	67 %	71 %	71 %	
Tjeneste	47 %	50 %	46 %	
Prosess	82 %	82 %	85 %	
Marked	7 %	5 %	5 %	
Organisasjon	58 %	58 %	62 %	
Andel som ikke gir innovasjon	12 %	12 %	9 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	3 %	4 %	0 %
Nasjonalt nivå	3 %	4 %	3 %
Regionalt nivå	5 %	6 %	3 %
Bedriftsnivå	47 %	47 %	62 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	2,99	2,84	2,84
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	81 %	76 %	76 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	2,07	1,92	1,81
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	71 %	70 %	66 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	1,84	1,68	1,68
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	88 %	88 %	91 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	27 %	21 %	18 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	37 %	32 %	32 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	52 %	51 %	47 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	67 %	61 %	59 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	62 %	50 %	47 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	2 %	1 %	1 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	12 %	12 %	14 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	38 %	33 %	41 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	29 %	26 %	27 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.9 EU-Horison 2020

Bedrifter kan få finansiering fra European Innovation Council (EIC) under Horisont2020 til gjennomføring og testing av innovasjonsprosjekter som skal ut på det europeiske markedet. EIC retter seg mot innovative bedrifter med internasjonale ambisjoner og vekstpotensial. Bedrifter som kommer over terskelverdi, men som ikke får EU finansiering pga manglende budsjett, kan få finansiering fra Innovasjon Norge til mindre markedsavklaringsprosjekter.

Antall kunder i populasjonen	65	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	23
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	22,40	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,77

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	91 %	0 %	9 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	5 %	36 %	59 %
2018	21 %	26 %	53 %
2017	23 %	8 %	69 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	6
Eksporthandel	18 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	92 %	72 %	95 %	
Tjeneste	92 %	58 %	67 %	
Prosess	62 %	44 %	45 %	
Marked	92 %	83 %	100 %	
Organisasjon	54 %	40 %	67 %	
Andel som ikke gir innovasjon	8 %	0 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	95 %	71 %	44 %
Nasjonalt nivå	0 %	0 %	11 %
Regionalt nivå	0 %	0 %	0 %
Bedriftsnivå	0 %	7 %	22 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	5,46	4,53	5,22
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	100 %	95 %	100 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	7,08	5,68	7,00
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	92 %	89 %	100 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	7,46	5,47	7,04
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	92 %	100 %	100 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	50 %	78 %	83 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	58 %	76 %	91 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	55 %	76 %	87 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	58 %	89 %	91 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	58 %	89 %	87 %
Ekspert	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	45 %	88 %	86 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	54 %	26 %	29 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	31 %	26 %	57 %
Samfunns effekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunns effekt	23 %	58 %	48 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.10 Etablerertilskudd (KMD)

Formålet med etablerertilskuddet er å bidra til at omfanget av nye lønnsomme og bærekraftige bedrifter øker. Målgruppen er bedrifter i en tidlig fase, dvs. bedrifter som er yngre enn 5 år, med betydelig vekst- og verdiskapingspotensial. Generelt sett prioriteres etableringer som innebærer introduksjon av et eller flere nye produkter, en ny anvendelse av et produkt, en ny måte å organisere på og/eller er basert på en ny teknologi. Etablerertilskuddene kan bevilges i hele landet og for alle næringer, unntatt offentlig virksomhet. For Etablerertilskudd (KMD) blir det gjort prioriteringer ut fra lokale forhold og behov. Tilskuddene kan benyttes til å dekke kostnader av eget arbeid, konsulentbistand, kompetansetiltak, mindre fysiske investeringer og diverse oppstartskostnader. Finansieringen skal bidra til å redusere risikoen i prosjektet, i tillegg til at det tilbys faglig veiledning knyttet til etablering og bedriftsutvikling, og tilgang til kompetansenettverk mot andre bedrifter og kunnskapsmiljøer samt finansieringsnettverk (eksempelvis såkorn- og venturefond eller private investorer).

Antall kunder i populasjonen	132	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	80
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	39,95	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,28

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	4 %	1 %	95 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	4 %	29 %	67 %
2018	0 %	25 %	75 %
2017	2 %	15 %	83 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	1
Eksportandel	1 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	86 %	83 %	83 %	
Tjeneste	90 %	96 %	93 %	
Prosess	66 %	73 %	73 %	
Marked	92 %	87 %	97 %	
Organisasjon	61 %	66 %	79 %	
Andel som ikke gir innovasjon	0 %	3 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	48 %	49 %	31 %
Nasjonalt nivå	19 %	6 %	14 %
Regionalt nivå	6 %	10 %	9 %
Bedriftsnivå	17 %	29 %	29 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	5,08	5,30	4,76
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	99 %	97 %	95 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	6,37	6,23	6,64
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	100 %	95 %	98 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad bidrar til innovasjon (av 17)	6,37	6,28	6,39
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	100 %	97 %	100 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	52 %	61 %	68 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	72 %	70 %	73 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	71 %	67 %	78 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	82 %	81 %	85 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	70 %	73 %	80 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	40 %	46 %	36 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	36 %	47 %	44 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	31 %	41 %	46 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	36 %	30 %	33 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.11 Etablerertilskudd (NFD)

Formålet med etablererstipendet er å bidra til at omfanget av nye lønnsomme og bærekraftige bedrifter øker. Målgruppen er bedrifter i en tidlig fase, dvs. bedrifter som er yngre enn 5 år, med betydelig vekst- og verdiskapingspotensial. Generelt sett prioriteres etableringer som innebærer introduksjon av et eller flere nye produkter, en ny anvendelse av et produkt, en ny måte å organisere på og/eller er basert på en ny teknologi. Etablerertilskudd kan bevilges i hele landet og for alle næringer, unntatt offentlig virksomhet. For Etablerertilskudd (NFD) er det kun bedrifter med innovasjonshøyde nasjonalt og internasjonalt nivå som kan finansieres. Tilskuddene kan benyttes til å dekke kostnader av eget arbeid, konsulentbistand, kompetansetiltak, mindre fysiske investeringer og diverse oppstartskostnader. Finansieringen skal bidra til å redusere risikoen i prosjektet, i tillegg til at det tilbys faglig veiledning knyttet til etablering og bedriftsutvikling, og tilgang til kompetansenettverk mot andre bedrifter og kunnskapsmiljøer samt finansieringsnettverk.

Antall kunder i populasjonen	527	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	306
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	150,34	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,26

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	82 %	4 %	14 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2019	5 %	23 %	72 %
2018	3 %	24 %	72 %
2017	4 %	22 %	73 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	1
Eksportandel	3 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	86 %	85 %	85 %	
Tjeneste	89 %	86 %	92 %	
Prosess	54 %	69 %	66 %	
Marked	86 %	91 %	91 %	
Organisasjon	49 %	59 %	66 %	
Andel som ikke gir innovasjon	3 %	1 %	2 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	79 %	68 %	46 %
Nasjonalt nivå	13 %	13 %	14 %
Regionalt nivå	1 %	2 %	3 %
Bedriftsnivå	4 %	8 %	14 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	5,20	5,42	5,30
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	97 %	99 %	97 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	6,42	6,35	6,64
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	95 %	96 %	98 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	6,02	6,73	6,76
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	97 %	99 %	98 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	61 %	59 %	69 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	76 %	76 %	86 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	66 %	67 %	78 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	83 %	84 %	86 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	72 %	69 %	85 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	57 %	50 %	60 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	44 %	43 %	47 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	41 %	44 %	59 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	42 %	51 %	57 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.12 EØS midlene

Tjenesten "EØS-midlene" leverer finansiering, kompetanseheving, partnersøk og rådgiving rettet mot aktører i Norge som ønsker å satse internasjonalt i samarbeid med små og mellomstore bedrifter i EØS-partnerlandene. Overordnede formål i oppdragene er å øke det bilaterale samarbeidet mellom Norge og de 15 land som mottar EØS-midler. Dette skal bidra til sosial og økonomisk utjevning i EUs nyere medlemsland.

Søkerne til ordningen er bedrifter fra mottakerland av EØS-finansieringsordningene, men for hvert prosjekt som får støtte fra EØS-midlene, har i snitt mellom 800.000 kroner og én mill. kroner gå til den norske partneren eller leverandøren.

Antall kunder i populasjonen	123	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	25
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	76 %	0 %	24 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	10 %	15 %	75 %
2018	11 %	17 %	72 %
2017	7 %	14 %	79 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	47
Eksportandel	8 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	80 %	75 %	55 %	
Tjeneste	66 %	67 %	79 %	
Prosess	76 %	43 %	60 %	
Marked	68 %	87 %	83 %	
Organisasjon	64 %	40 %	59 %	
Andel som ikke gir innovasjon	15 %	25 %	24 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	55 %	47 %	44 %
Nasjonalt nivå	36 %	27 %	11 %
Regionalt nivå	9 %	20 %	0 %
Bedriftsnivå	0 %	7 %	22 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,72	3,80	4,00
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	89 %	80 %	76 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	5,74	3,25	3,76
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	85 %	75 %	64 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	5,36	2,60	4,80
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	85 %	75 %	76 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	24 %	27 %	56 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	65 %	50 %	63 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	51 %	40 %	61 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	53 %	36 %	68 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	47 %	31 %	50 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	32 %	20 %	47 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	44 %	44 %	50 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	66 %	60 %	68 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	21 %	15 %	40 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.13 FRAM Strategisk ledelse

FRAM Strategisk ledelse er et kompetansehevende tilbud til små og mellomstore bedrifter i alle næringer med formål å styrke deltakernes konkurransekraft, lønnsomhet og fornyingsevne. FRAM gir praktisk hjelp i strategi- og ledelsesutvikling, innovasjon og internasjonalisering. Bedriftene deltar i grupper med 8-12 bedrifter som deltar på 4-6 samlinger over en periode på 10 til 24 måneder. Mellom samlingene bidrar en dedikert rådgiver til fremdrift og til å holde FRAM-målene i siktet.

Antall kunder i populasjonen	187	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	82
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	12 %	2 %	85 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	13 %	14 %	72 %
2018	-	-	-
2017	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	17
Eksportandel	6 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:			
	2017	2018	2019
Vare	-	-	74 %
Tjeneste	-	-	75 %
Prosess	-	-	71 %
Marked	-	-	60 %
Organisasjon	-	-	76 %
Andel som ikke gir innovasjon	-	-	12 %

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	21 %	12 %	3 %
Nasjonalt nivå	7 %	12 %	14 %
Regionalt nivå	12 %	12 %	11 %
Bedriftsnivå	36 %	40 %	33 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	-	3,21
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	-	83 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	-	3,67
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	-	84 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	-	4,01
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	-	88 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	-	21 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	-	34 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	-	42 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	-	46 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	-	42 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	-	4 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	-	22 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	-	-	30 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	-	-	18 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.14 Global Growth

Global Growth er Innovasjon Norges eksportprogram for grupper av bedrifter. Hensikten med programmet er å bidra til at etablerte bedrifter lykkes med salg i internasjonale markeder. Global Growth er skreddersydd for bedrifter innenfor samme sektor eller marked og består av forberedende kurs hjemme, og samlinger i aktuelle internasjonale markeder. Bedriftene deltar i grupper med 8-12 bedrifter som deltar på 4-6 samlinger over en periode på 6 til 12 måneder.

Antall kunder i populasjonen	118	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	35
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	77 %	3 %	20 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	14 %	17 %	69 %
2018	-	-	-
2017	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	20
Eksportandel	25 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	-	-	63 %	
Tjeneste	-	-	62 %	
Prosess	-	-	35 %	
Marked	-	-	89 %	
Organisasjon	-	-	38 %	
Andel som ikke gir innovasjon	-	-	23 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	46 %	29 %	22 %
Nasjonalt nivå	8 %	14 %	44 %
Regionalt nivå	0 %	14 %	11 %
Bedriftsnivå	8 %	7 %	0 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	-	3,31
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	-	74 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	-	3,91
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	-	69 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	-	2,91
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	-	77 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	-	38 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	-	45 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	-	28 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	-	34 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	-	34 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	-	41 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	-	30 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	-	-	23 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	-	-	23 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.15 IFU/OFU

Industrielle og offentlige forsknings- og utviklingskontrakter (IFU/OFU) skal stimulere til innovativt utviklingssamarbeid. Tjenesten innebærer et nært utviklingssamarbeid om krevende forsknings- og utviklingsprosjekter mellom to eller flere parter som har inngått en kontraktfestet og målrettet samarbeidsavtale. IFU er en forpliktende utviklingsavtale mellom to eller flere innovative leverandør- og kundebedrifter i privat sektor, og samarbeid med utenlandske krevende kunder viser best resultater. OFU er et forpliktende og målrettet samarbeid mellom norske innovative leverandørbedrifter og norske offentlige virksomheter som for eksempel kommuner, fylkeskommuner, statsetater, sykehus eller forsvarssektoren. Innovasjon Norge bidrar med kompetanse i internasjonal forretningsutvikling og finansielt med tilskudd for å avlaste risiko og legge til rette for iverksetting av krevende utviklingsprosjekter. Tjenesten prioriterer norske små og mellomstore leverandørbedrifter med kompetanse, evner og kapasitet til å utvikle et nytt produkt, løsning eller tjeneste, som ikke dekkes av eksisterende tilbud i markedet, for en privat kundebedrift eller offentlig virksomhet.

Antall kunder i populasjonen	133	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	73
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	297,78	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	2,24

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	75 %	4 %	21 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	3 %	22 %	75 %
2018	4 %	14 %	82 %
2017	2 %	19 %	79 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	9
Eksportandel	17 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	88 %	96 %	83 %	
Tjeneste	79 %	92 %	88 %	
Prosess	56 %	70 %	64 %	
Marked	92 %	97 %	86 %	
Organisasjon	53 %	51 %	63 %	
Andel som ikke gir innovasjon	2 %	1 %	3 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	80 %	74 %	41 %
Nasjonalt nivå	6 %	4 %	9 %
Regionalt nivå	0 %	0 %	0 %
Bedriftsnivå	8 %	13 %	21 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,85	5,08	4,47
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	98 %	100 %	99 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	6,97	7,69	6,58
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	99 %	99 %	95 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	7,07	7,77	7,29
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	98 %	99 %	97 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	70 %	65 %	85 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	88 %	94 %	87 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	80 %	77 %	79 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	85 %	88 %	91 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	84 %	79 %	87 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	64 %	75 %	73 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	48 %	49 %	60 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	32 %	41 %	40 %
Samfunns effekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunns effekt	40 %	46 %	47 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.16 IN Horizon 2020

Mobilisering og dybderådgivning til Horisont 2020 er tjenester rettet mot små og mellomstore bedrifter. Målet er å hjelpe bedriftene med å identifisere muligheter i H2020, veilede i søknadsprosessen, lykkes med EU finansiering til sine prosjekter og i realiseringen av prosjektene. Tjenestene kan være Horizon 2020 Advisory eller Horizon 2020 Key account management.

Antall kunder i populasjonen	336	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	83
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	78 %	0 %	22 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	11 %	34 %	55 %
2018	19 %	24 %	57 %
2017	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	12
Eksportandel	18 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	-	76 %	84 %	
Tjeneste	-	84 %	73 %	
Prosess	-	47 %	72 %	
Marked	-	81 %	90 %	
Organisasjon	-	44 %	64 %	
Andel som ikke gir innovasjon	-	17 %	16 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	85 %	64 %	41 %
Nasjonalt nivå	5 %	12 %	9 %
Regionalt nivå	2 %	2 %	0 %
Bedriftsnivå	5 %	17 %	21 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	4,67	4,60
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	83 %	88 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	5,46	5,59
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	79 %	77 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	4,79	5,77
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	83 %	84 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	75 %	65 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	80 %	72 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	70 %	68 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	75 %	83 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	74 %	75 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	65 %	74 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	38 %	38 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	-	50 %	46 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	-	29 %	52 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er ruset for «Vet ikke»

13.17 IPR – rådgivning

IPR-rådgivning er et tilbud til gründere og små og mellomstore bedrifter som utvikler innovative produkter og tjenester, og som har lite eller ingen erfaring med IPR-systemet fra før. Tilbudet er et supplement til tjenester som tilbys av kommersielle aktører. Immaterielle rettigheter (IPR) består av et juridisk system og strategier som kan både beskyttelse og konkurransefortrinn. Med strategisk bruk av IPR kan bedrifter sikre seg rettigheter til det de utvikler, og bruke rettighetene til å øke lønnsomheten.

Antall kunder i populasjonen	323	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	89
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	58 %	4 %	37 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	14 %	24 %	62 %
2018	19 %	22 %	59 %
2017	18 %	17 %	65 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	5
Eksportandel	6 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	90 %	90 %	88 %	
Tjeneste	76 %	84 %	83 %	
Prosess	60 %	68 %	74 %	
Marked	73 %	83 %	90 %	
Organisasjon	48 %	55 %	61 %	
Andel som ikke gir innovasjon	26 %	10 %	10 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	85 %	70 %	45 %
Nasjonalt nivå	3 %	4 %	4 %
Regionalt nivå	3 %	5 %	4 %
Bedriftsnivå	3 %	9 %	27 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	3,64	4,70	4,37
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	74 %	87 %	90 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,67	5,50	5,55
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	72 %	86 %	85 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	4,48	5,95	6,53
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	74 %	90 %	90 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	50 %	63 %	71 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	69 %	72 %	76 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	69 %	65 %	73 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	66 %	83 %	78 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	71 %	76 %	74 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	48 %	57 %	56 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	33 %	43 %	38 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	39 %	42 %	47 %
Samfunns effekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunns effekt	25 %	43 %	40 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er ruset for «Vet ikke»

13.18 Innovasjon i reiselivsnæringen

Innovasjon er viktig for å styrke konkurransekraften, bedre lønnsomheten og skape vekst i reiselivet. Det må utvikles helhetlige produkter med høy kvalitet som gir våre besøkende gjennomgående gode opplevelser. Utviklingen av produkttilbudet må skje ut fra oppdatert markedskunnskap, trender, tilpasning til prioriterte målgrupper og ønske om helårs sysselsetting. Tjenesten innovasjon i reiselivsnæringen skal bidra til dette gjennom rådgiving, finansiering, kompetanse og nettverk. Tjenesten skal bidra mest til målet om flere vekstkraftige bedrifter, men også til målet om flere innovative næringsmiljø.

Antall kunder i populasjonen	59	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	22
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	17,47	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,28

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	23 %	5 %	73 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2019	0 %	14 %	86 %
2018	0 %	13 %	87 %
2017	5 %	0 %	95 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	6
Eksportandel	6 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	85 %	83 %	63 %	
Tjeneste	95 %	100 %	100 %	
Prosess	58 %	56 %	67 %	
Marked	90 %	85 %	89 %	
Organisasjon	85 %	62 %	72 %	
Andel som ikke gir innovasjon	5 %	0 %	5 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	11 %	5 %	0 %
Nasjonalt nivå	11 %	5 %	0 %
Regionalt nivå	22 %	15 %	14 %
Bedriftsnivå	33 %	40 %	57 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	5,33	5,73	5,64
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	95 %	100 %	95 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	5,29	5,93	5,59
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	95 %	100 %	91 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	6,52	6,00	6,00
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	95 %	100 %	95 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	26 %	15 %	33 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	58 %	86 %	71 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	28 %	64 %	40 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	39 %	57 %	60 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	37 %	36 %	45 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	13 %	42 %	25 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	80 %	80 %	68 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	38 %	33 %	32 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	19 %	33 %	14 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.19 Internasjonal markedsrådgivning

Tjenesten er Innovasjon Norges største individuelle rådgivningstjeneste levert av kontorene i utlandet. Formålet med tjenesten er å bidra til at gründere og etablerte bedrifter styrker sin evne til å utnytte internasjonale markedsmuligheter, realiserer sitt vekstpotensial og raskere oppnår kommersielle resultater. For å øke mulighetene for vekst er det en suksessfaktor at norske bedrifter tenker internasjonalt fra dag en. Internasjonalisering er også en viktig driver for innovasjon. Et næringsliv som tidlig orienterer seg internasjonalt, har bedre forutsetning for å utvikle løsninger med verden som marked. Internasjonal markedsrådgivning består av ulike leveranser som tilpasses bedriftens behov, i alle faser av en internasjonaliseringsprosess.

Antall kunder i populasjonen	212	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	51
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	78 %	0 %	22 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	23 %	43 %	34 %
2018	15 %	50 %	35 %
2017	16 %	22 %	62 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	575
Eksporthandel	33 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:			
	2017	2018	2019
Vare	64 %	63 %	66 %
Tjeneste	58 %	69 %	51 %
Prosess	45 %	53 %	38 %
Marked	69 %	73 %	86 %
Organisasjon	41 %	31 %	32 %
Andel som ikke gir innovasjon	30 %	22 %	18 %

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	40 %	29 %	36 %
Nasjonalt nivå	10 %	12 %	18 %
Regionalt nivå	10 %	18 %	18 %
Bedriftsnivå	20 %	18 %	18 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	2,45	3,28	2,98
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	70 %	78 %	84 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	3,81	5,11	4,08
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	65 %	78 %	78 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	3,13	4,28	3,37
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	70 %	78 %	82 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	33 %	46 %	38 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	53 %	54 %	45 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	46 %	50 %	37 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	60 %	57 %	52 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	51 %	54 %	50 %
Ekspert	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	48 %	51 %	46 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	31 %	43 %	28 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	24 %	33 %	39 %
Samfunns effekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunns effekt	19 %	28 %	27 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.20 Investeringstilskudd – distrikt

Investeringstilskudd – distrikt kan benyttes i nærmere definerte distriktsutviklingsområder. Prosjekter med stor innovasjonsgrad og nyetableringer er høyest prioritert når det gjelder investeringstilskudd til fysiske investeringer. Det gis ikke tilskudd til normale utskiftninger, moderniserings- eller vedlikeholdsinvesteringer. Tilskuddet skal stimulere bedrifter innenfor det distriktspolitiske virkeområdet til å gjennomføre prosjekter som ikke ville blitt realisert i samme grad uten offentlige tilskudd.

Antall kunder i populasjonen	123	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	37
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	107,67	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,87

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	3 %	0 %	97 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	8 %	22 %	70 %
2018	15 %	32 %	54 %
2017	4 %	22 %	74 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	15
Eksportandel	11 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	89 %	92 %	94 %	
Tjeneste	84 %	82 %	79 %	
Prosess	78 %	84 %	91 %	
Marked	82 %	62 %	81 %	
Organisasjon	64 %	54 %	85 %	
Andel som ikke gir innovasjon	0 %	0 %	3 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	23 %	19 %	7 %
Nasjonalt nivå	10 %	5 %	7 %
Regionalt nivå	7 %	19 %	4 %
Bedriftsnivå	43 %	52 %	54 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,35	4,37	4,05
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	93 %	95 %	100 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	5,41	4,95	5,46
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	91 %	100 %	97 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	6,67	5,37	7,00
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	100 %	100 %	97 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	52 %	54 %	57 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	70 %	72 %	84 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	64 %	73 %	73 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	76 %	80 %	81 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	72 %	63 %	70 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	28 %	19 %	26 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	32 %	25 %	26 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	28 %	41 %	43 %
Samfunns effekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunns effekt	26 %	29 %	46 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.21 Lavrisikolån

Lavrisikolån er et tilbud til bedrifter med behov for finansiering av sitt langsiktige kapital- behov, og kan benyttes til finansiering av anleggsmidler, som bygninger, maskiner, drifts- tilbehør, fiskefartøy, fiskeredskap mv. Det kreves tilfredsstillende økonomi og god pant- sikkerhet for lavrisiko- lån, og lånene gis med en konkurransedyktig markedsrente. Lavrisiko- lån kan gis til bedrifter over hele landet innen alle bransjer og næringer, men det prioriteres bedrifter i distrikter og prosjekter hvor lånetilbudet fra andre banker er begrenset på grunn av risikomessige vurderinger. I tillegg har Innovasjon Norge et spesielt ansvar for å ivareta finansiering av bedrifter i fiskeriene og i landbru- ket. Det er ingen begrensinger på bedriftsstørrelse, men lånene gis i hovedsak til små og mellom- store bedrifter med inntil 250 ansatte. Mange av de langsiktige investeringene finansieres i et sam- arbeid mellom lokal bank og Innovasjon Norge.

Antall kunder i populasjonen	64	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	19
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	611,51	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	9,27

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	5 %	16 %	79 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	17 %	22 %	61 %
2018	17 %	28 %	56 %
2017	27 %	27 %	45 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	30
Eksportandel	31 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	71 %	94 %	67 %	
Tjeneste	80 %	93 %	82 %	
Prosess	72 %	62 %	79 %	
Marked	72 %	86 %	50 %	
Organisasjon	60 %	57 %	50 %	
Andel som ikke gir innovasjon	0 %	5 %	5 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	27 %	30 %	11 %
Nasjonalt nivå	0 %	0 %	0 %
Regionalt nivå	0 %	0 %	0 %
Bedriftsnivå	18 %	50 %	56 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,09	5,37	3,42
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	91 %	100 %	74 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,35	4,58	3,79
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	83 %	89 %	84 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	3,91	4,84	3,84
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	100 %	95 %	95 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	45 %	74 %	61 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	57 %	74 %	68 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	48 %	63 %	68 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	57 %	84 %	78 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	57 %	68 %	74 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	10 %	18 %	21 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	41 %	28 %	17 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	39 %	47 %	53 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	9 %	53 %	16 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er ruset for «Vei ikke»

13.22 Lavrisikolån - GFL - flåte

Låneordningen brukes til delfinansiering av investeringer i fartøy og til kvotekjøp. Det kreves tilfredsstillende sikkerhet for lånet med pant i fartøy. Flåtelån er kommersielle lån som gis på vanlige markedsmessige betingelser med konkurransedyktig rentenivå. Løpetiden er tilpasset avskrivningstiden. Låntager kan velge mellom flytende rente eller binding av renten til en nærmere spesifisert periode. Flåtelån gis som et alternativ til ordinære banklån eller som et supplement til annen bankfinansiering.

Antall kunder i populasjonen	128	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	22
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	1 050,89	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	8,21

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	9 %	14 %	77 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	37 %	21 %	42 %
2018	24 %	36 %	40 %
2017	44 %	11 %	44 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	8
Eksportandel	24 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	65 %	48 %	61 %	
Tjeneste	65 %	45 %	57 %	
Prosess	73 %	65 %	69 %	
Marked	26 %	21 %	15 %	
Organisasjon	46 %	43 %	61 %	
Andel som ikke gir innovasjon	25 %	36 %	18 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	10 %	0 %	0 %
Nasjonalt nivå	10 %	0 %	0 %
Regionalt nivå	0 %	0 %	0 %
Bedriftsnivå	30 %	67 %	50 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	3,06	2,68	3,59
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	66 %	84 %	86 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	2,28	2,84	2,18
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	59 %	60 %	55 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	1,72	1,60	1,64
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	75 %	64 %	82 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	52 %	48 %	38 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	63 %	54 %	38 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	79 %	63 %	33 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	62 %	46 %	48 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	76 %	68 %	57 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	18 %	14 %	11 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	12 %	29 %	14 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	34 %	32 %	36 %
Samfunns effekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunns effekt	22 %	24 %	32 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er ruset for «Vet ikke»

13.23 Lavrisikolån - Landbrukslån

Landbrukslån er en del av ordningen med lavrisikolån, med landbruksaktører som målgruppe. Det kan gis lån til boligformål, kjøp av eiendom og investeringer i driftsbygninger og anlegg for tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer. Det kreves tilfredsstillende sikkerhet for lånene med pant i fast eiendom og evt. driftstilbehør. Landbrukslånene er kommersielle lån som gis til markedsmessige betingelser. Mange av de langsiktige investeringer finansieres i et samarbeid mellom lokal bank og Innovasjon Norge.

Antall kunder i populasjonen	210	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	78
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	567,89	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	2,55

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	17 %	5 %	78 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	12 %	16 %	72 %
2018	9 %	11 %	79 %
2017	16 %	22 %	62 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	2
Eksportandel	0 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	67 %	67 %	55 %	
Tjeneste	49 %	54 %	39 %	
Prosess	77 %	74 %	75 %	
Marked	10 %	14 %	11 %	
Organisasjon	56 %	55 %	53 %	
Andel som ikke gir innovasjon	18 %	16 %	18 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	14 %	0 %	7 %
Nasjonalt nivå	0 %	0 %	4 %
Regionalt nivå	0 %	7 %	4 %
Bedriftsnivå	50 %	57 %	61 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	2,77	2,91	2,27
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	77 %	81 %	59 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	2,35	2,49	1,77
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	70 %	70 %	59 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	1,85	1,72	1,59
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	82 %	84 %	82 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	34 %	23 %	29 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	32 %	32 %	31 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	52 %	44 %	58 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	65 %	64 %	68 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	59 %	51 %	60 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	2 %	2 %	0 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	9 %	19 %	11 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	39 %	38 %	38 %
Samfunns effekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunns effekt	32 %	27 %	21 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.24 Mentortjenesten

Mentortjenesten for gründere er en rådgivningstjeneste rettet mot gründerbedrifter i tidlig fase. Tjenesten består av to elementer; et tilskudd som gis gründer slik at gründer kan betale mentor et honorar for mentoreringen, og en koblingstjeneste hvor eksterne samarbeidsparter finner en passende mentor iht bestilling fra Innovasjon Norge. Tjenesten skal bidra til å lukke kompetansegap hos gründere og kan bidra både i forhold til spesifikk bransjekunnskap eller innenfor generelle kompetanseområder som f.eks. internasjonalisering. Mentor kommer inn i en fase hvor strategiske valg skal tas og aktiviteter må prioriteres nøye. Det presiseres overfor mottaker av tjenesten at mentor ikke skal bistå i den daglige drift, men være en bidragsyter og pådriver i forretningsutvikling og kommersialisering. Tjenesten leveres enten som Mentor I (inntil 30 timer mentoring) eller Mentor II (inntil 100 timer mentoring). Det foretas en behovsavklaring i hver enkelt sak, og mentortilbudet forsøkes å skreddersys i forhold til behovet som avdekkes. Alle distriktskontor har en mentorsansvarlig, men saksbehandling og oppfølging av mentorsaker foretas av alle kundeansvarlige ved kontorene.

Antall kunder i populasjonen	73	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	31
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	3,00	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,04

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	58 %	6 %	35 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	3 %	37 %	60 %
2018	6 %	17 %	77 %
2017	6 %	29 %	65 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	2
Eksporthandel	7 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	90 %	82 %	89 %	
Tjeneste	84 %	88 %	92 %	
Prosess	67 %	66 %	71 %	
Marked	87 %	89 %	88 %	
Organisasjon	72 %	59 %	65 %	
Andel som ikke gir innovasjon	4 %	7 %	6 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	57 %	60 %	36 %
Nasjonalt nivå	9 %	5 %	14 %
Regionalt nivå	13 %	10 %	0 %
Bedriftsnivå	4 %	15 %	21 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,42	4,09	4,68
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	94 %	85 %	97 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	6,44	6,15	6,65
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	93 %	91 %	97 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	6,39	5,88	7,10
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	96 %	93 %	94 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	65 %	64 %	68 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	68 %	80 %	73 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	62 %	73 %	77 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	83 %	84 %	93 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	70 %	73 %	83 %
Ekspert	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	44 %	48 %	52 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	44 %	44 %	39 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	23 %	31 %	45 %
Samfunns effekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunns effekt	42 %	43 %	32 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «V et ikke»

13.25 Miljøteknologi

Miljøteknologi omfatter renseteknologi, mer miljøvennlige produkter og produksjons- prosesser, mer effektiv ressurs håndtering og teknologiske systemer som reduserer miljø- påvirkningen. Tilskuddsordningen gjelder utvikling og investeringer i Norge, og dekker kostnader til prosjektering og utvikling av pilot- og demonstrasjonsanlegg, investerings- kostnader ved bygging av anlegg og kostnader med igangkjøring og testing etter driftsstart. Det gis ikke støtte til drift av anlegg, og prosjektene må være nær kommersialisering, dvs. forprosjekter og utviklingsprosjekter i tidlig fase støttes ikke. Målgruppen er bedrifter i alle størrelser, over hele landet.

Antall kunder i populasjonen	153	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	89
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	622,20	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	4,07

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	84 %	4 %	11 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2019	1 %	17 %	82 %
2018	3 %	16 %	82 %
2017	0 %	24 %	76 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	176
Eksportandel	19 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	96 %	95 %	92 %	
Tjeneste	83 %	80 %	80 %	
Prosess	78 %	80 %	77 %	
Marked	96 %	88 %	88 %	
Organisasjon	60 %	53 %	63 %	
Andel som ikke gir innovasjon	2 %	6 %	1 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	80 %	84 %	49 %
Nasjonalt nivå	12 %	6 %	20 %
Regionalt nivå	0 %	0 %	0 %
Bedriftsnivå	3 %	3 %	11 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	5,22	5,36	5,74
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	98 %	98 %	99 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	6,80	6,27	6,57
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	98 %	96 %	98 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	6,89	6,55	6,47
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	98 %	94 %	99 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	64 %	57 %	63 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	82 %	76 %	84 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	72 %	70 %	74 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	85 %	77 %	81 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	73 %	67 %	76 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	61 %	54 %	64 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	55 %	42 %	53 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	92 %	92 %	96 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	46 %	33 %	37 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.26 Risikolån - Distriktsrettede

Distriktsrettede risikolån kan benyttes til toppfinansiering av et investeringsprosjekt, det vil si til finansiering av den mest risikoutsatte delen av investeringen. Lånet omfatter nyetablering, nyskaping, omstilling og utvikling, men kan normalt ikke benyttes til å finansiere løpende driftsutgifter. Rentene for innovasjonslån ligger noe høyere enn for lån i det private kredittmarkedet og skal normalt ha noe kortere løpetid (normalt 5-15 år). Målgruppen er alle bedrifter i alle bransjer uansett størrelse, men i praksis utgjør små og mellomstore bedrifter med inntil 100 ansatte den største kundegruppen.

Antall kunder i populasjonen	108	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	47
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	317,04	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	2,86

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	4 %	0 %	96 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	12 %	14 %	74 %
2018	13 %	36 %	51 %
2017	7 %	26 %	67 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	10
Eksportandel	12 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	86 %	79 %	86 %	
Tjeneste	79 %	85 %	73 %	
Prosess	81 %	70 %	78 %	
Marked	76 %	70 %	74 %	
Organisasjon	58 %	51 %	71 %	
Andel som ikke gir innovasjon	5 %	7 %	13 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	31 %	23 %	13 %
Nasjonalt nivå	7 %	4 %	9 %
Regionalt nivå	21 %	23 %	9 %
Bedriftsnivå	28 %	35 %	39 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,35	4,41	4,45
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	92 %	93 %	89 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	5,13	5,61	4,30
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	88 %	95 %	81 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	5,67	5,20	5,11
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	95 %	93 %	87 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	63 %	64 %	55 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	72 %	80 %	74 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	72 %	64 %	76 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	73 %	82 %	81 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	69 %	75 %	79 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	37 %	37 %	34 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	33 %	32 %	19 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	42 %	34 %	51 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	32 %	27 %	28 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.27 Risikolån - Innovasjonslån

Innovasjonslån (tidligere kalt Landsdekkende risikolån) kan benyttes til toppfinansiering av et investeringsprosjekt; det vil si den delen av investeringen som er mest risikoutsatt på grunn av dårlig patentsikkerhet. Lånet benyttes til investeringsprosjekter som handler om ny- etableringer, nyskaping, omstilling, internasjonalisering og utvikling, og kan normalt ikke benyttes til å finansiere løpende utgifter som eksempelvis lønn, innkjøp av varer m.m. Innovasjonslån skal gis til prosjekter med høy addisjonalitet – det vil si prosjekter der Innovasjon Norges medvirkning skal være avgjørende for at prosjektet gjennomføres. Rentene for innovasjonslån ligger noe høyere enn for lån i det private kredittmarkedet og skal normalt ha noe kortere løpetid (normalt 5 - 15 år). Målgruppen er alle bedrifter i alle bransjer uansett størrelse, men i praksis utgjør små og mellomstore bedrifter med inntil 100 ansatte den største kundegruppen.

Antall kunder i populasjonen	306	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	142
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	827,53	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	2,68

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	90 %	3 %	7 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	5 %	27 %	68 %
2018	1 %	30 %	69 %
2017	2 %	27 %	70 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	15
Eksportandel	17 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	88 %	75 %	88 %	
Tjeneste	89 %	87 %	89 %	
Prosess	65 %	67 %	71 %	
Marked	90 %	92 %	94 %	
Organisasjon	52 %	51 %	67 %	
Andel som ikke gir innovasjon	2 %	3 %	1 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	74 %	66 %	43 %
Nasjonalt nivå	9 %	10 %	12 %
Regionalt nivå	3 %	5 %	10 %
Bedriftsnivå	7 %	8 %	16 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,46	4,86	4,94
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	96 %	97 %	99 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	6,48	6,64	7,12
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	94 %	96 %	96 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	6,60	6,63	7,74
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	98 %	97 %	99 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	70 %	71 %	79 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	86 %	81 %	87 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	73 %	70 %	84 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	88 %	86 %	93 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	87 %	90 %	91 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	70 %	68 %	66 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	45 %	51 %	47 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	30 %	33 %	51 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	30 %	41 %	42 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er ruset for «Vei ikke»

13.28 Tilskudd - Landsdekkende

Tilskudd er et virkemiddel som kan skape konkurransevidning og er derfor underlagt retningslinjer i EØS-avtalen som angir maksimale støttesatser avhengig av formål, bedrifts- størrelse og geografisk lokalisering. I henhold til disse retningslinjene kan det gis tilskudd til SMB-støtte til konsulentbistand og andre tjenester/aktiviteter, støtte til opplæring, støtte til forskning, utvikling og innovasjon, støtte til investeringer og regional støtte til små nyetablerte bedrifter med vekstpotensial. Der som det ikke kan gis tilskudd etter formålene over, kan tilskudd gis etter reglene om bagatellmessig støtte som kan utgjøre maksimalt € 200.000. Generelt sett gis det tilskudd til innovative og internasjonalt rettede prosjekter for å bedre lønnsomheten redusere risikoen. Det er et krav om at tilskuddet skal være utløsende for at støtte skal kunne gis. Tjenesten kalles Landsdekkende utviklingstilskudd, og målgruppen er primært små og mellomstore bedrifter over hele landet, men statsstøttereglene gir også i noen grad anledning til å gi tilskudd til store bedrifter.

Antall kunder i populasjonen	49	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	24
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	52,13	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,90

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	88 %	4 %	8 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	4 %	26 %	70 %
2018	0 %	16 %	84 %
2017	0 %	22 %	78 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	68
Eksportandel	17 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	86 %	81 %	95 %	
Tjeneste	86 %	91 %	95 %	
Prosess	60 %	67 %	53 %	
Marked	90 %	81 %	100 %	
Organisasjon	57 %	52 %	67 %	
Andel som ikke gir innovasjon	0 %	0 %	4 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	68 %	56 %	33 %
Nasjonalt nivå	5 %	0 %	11 %
Regionalt nivå	0 %	6 %	0 %
Bedriftsnivå	11 %	22 %	11 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	5,00	6,32	5,25
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	100 %	100 %	96 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	5,78	6,50	5,46
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	91 %	97 %	92 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	5,74	5,35	5,33
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	100 %	100 %	96 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	48 %	59 %	59 %
Konkurrenseevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurranseevnen	68 %	53 %	84 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	48 %	50 %	47 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	67 %	62 %	74 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	67 %	55 %	76 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	53 %	48 %	59 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	59 %	70 %	65 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	59 %	44 %	42 %
Samfunnseffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunnseffekt	52 %	41 %	33 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.29 Utviklingsprogram for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping ble etablert i begynnelsen av 2015 og består av flere tidligere enkeltstående program. Utviklingsprogrammet skal skape økt vekst og verdiskaping innen lokalmat, reiseliv, reindriftsnæringen, Inn på tunet, innlandsfiske og andre tilleggsnæringer basert på landbrukets ressurser. Programmet skal stimulere til flere nye gründere, økt lønnsomhet og konkurranseevne gjennom bedriftsutvikling, samarbeid samt kompetanse- og omdømmeaktiviteter. Midlene kommer fra jordbruks- og reindriftsavtalen med ulike målgrupper. Utviklingsprogrammet skal bidra til mobilisering av gründere gjennom nasjonale prosjekter, øke verdiskapingen for bedrifter i programmets målgrupper samt annen næringsvirksomhet basert på landbrukets ressurser. Utviklingsprogrammets midler skal brukes for å øke bedriftenes faglige og forretningsmessige kompetanse, og for å skape gode nettverk og arena for erfaringsutveksling mellom bedriftene.

Antall kunder i populasjonen	110	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	43
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	75,10	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,66

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	44 %	2 %	53 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2019	0 %	19 %	81 %
2018	4 %	17 %	79 %
2017	5 %	32 %	63 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	20
Eksportandel	2 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:			
	2017	2018	2019
Vare	92 %	90 %	85 %
Tjeneste	76 %	84 %	86 %
Prosess	57 %	80 %	63 %
Marked	86 %	86 %	74 %
Organisasjon	52 %	68 %	59 %
Andel som ikke gir innovasjon	0 %	6 %	0 %

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	9 %	3 %	6 %
Nasjonalt nivå	13 %	7 %	6 %
Regionalt nivå	16 %	14 %	0 %
Bedriftsnivå	41 %	48 %	78 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,54	5,27	4,91
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	98 %	96 %	98 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,59	4,69	4,81
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	93 %	88 %	93 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	5,80	5,43	5,37
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	100 %	94 %	100 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	37 %	50 %	29 %
Konkurranseevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurranseevnen	67 %	55 %	57 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	59 %	57 %	60 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	67 %	60 %	68 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	67 %	67 %	69 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	6 %	11 %	10 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	41 %	55 %	51 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	24 %	31 %	35 %
Samfunns effekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunns effekt	41 %	43 %	35 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.30 Verdiskapingsprogram for kulturnæringen

Næringer innen kreativ industri har blitt en viktig del av norsk økonomi og er en bransje for fremtiden. Innovasjon Norges nysatsing på kreative næringer startet opp høsten 2013, som en konsekvens av regjeringens nye handlingsplan for kultur og næring. Målsettingen er økt verdiskaping og profesjonalisering for næringen, gjennom en rekke kompetansebyggende tiltak. Satsingen er basert på fire tiltak: Kompetanse/Kurs, Mentortjeneste, Bedriftsnettverk og Samlokalisering/Nettverk i samsvar med hva vi mener er suksesskriterier for at gründere skal lykkes. De tre første har Innovasjon Norge ansvaret for, det siste er Kulturrådets ansvar. Med disse tiltakene jobbes det sammen for å bidra til økt kompetanse innen kunst- og kulturbasert forretningsutvikling, samt å synliggjøre en koordinert virkemiddelinsats.

Antall kunder i populasjonen	23	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	13
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	18,30	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,65

DPV	Sone 1	Sone 2	Sone 3
Andel	62 %	8 %	31 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2019	8 %	8 %	83 %
2018	8 %	23 %	69 %
2017	9 %	26 %	65 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	5
Eksportandel	17 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2017	2018	2019	
Vare	77 %	75 %	55 %	
Tjeneste	96 %	100 %	100 %	
Prosess	88 %	82 %	69 %	
Marked	86 %	100 %	100 %	
Organisasjon	100 %	83 %	88 %	
Andel som ikke gir innovasjon	0 %	0 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	33 %	25 %	13 %
Nasjonalt nivå	33 %	25 %	25 %
Regionalt nivå	0 %	17 %	25 %
Bedriftsnivå	17 %	0 %	13 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2017	2018	2019
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	5,96	6,46	5,23
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	100 %	100 %	92 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	7,52	7,00	7,38
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	100 %	100 %	100 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	7,61	7,85	6,77
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	100 %	100 %	100 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	21 %	50 %	38 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	68 %	90 %	77 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	48 %	100 %	69 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	62 %	90 %	69 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	45 %	60 %	62 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	48 %	50 %	54 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	70 %	85 %	83 %
Miljøeffekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir miljøeffekt	17 %	15 %	15 %
Samfunns effekt	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir samfunns effekt	13 %	31 %	0 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er ruset for «Vei ikke»

Vedlegg 1 - Spørreskjema

KEU – FØRUNDEKSØKELSEN 2019

1 - Språk - Language

Vennligst velg ønsket språk for undersøkelsen

Please choose your preferred language for the survey

- Norsk (20)
- English (9)

i30 - INNOVASJON NORGES KUNDEEFFEKTUNDERSØKELSE - FØRUNDEKSØKELSEN

Denne undersøkelsen sendes til alle som mottar leveranser (finansiering, rådgiving eller annen kontakt) fra Innovasjon Norge i 2019 i forbindelse med et utviklingsprosjekt. Undersøkelsen har til hensikt å kartlegge forventede effekter av leveransen noen år frem i tid (3-4 år). Leveranser fra Innovasjon Norge skal dekke kundenes behov for utvikling på en rekke ulike områder. I denne undersøkelsen vil alle slike typer utvikling omtales som en utviklingsprosess. Med dette menes alle gjennomførte aktiviteter, for eksempel finansiering (lån og tilskudd), rådgiving, deltagelse på kurs eller lignende.

q19 - Status

Du/virksomheten fikk i 2019 et tilbud om leveranse fra Innovasjon Norge. Har du/ virksomheten benyttet dere av dette tilbudet?

(kun ett svar)

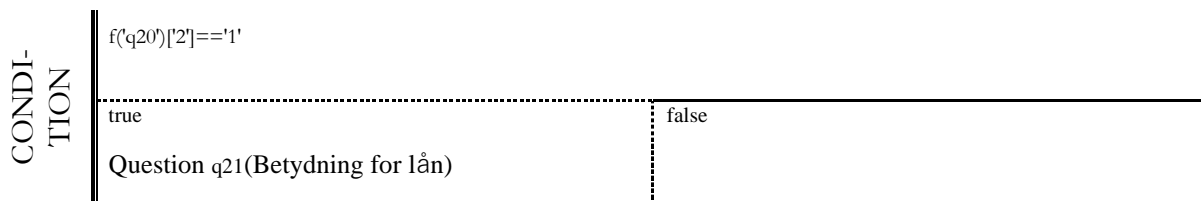
- Ja (1)
- Nei, men kommer til å benytte det (2)
- Nei, og kommer ikke til å benytte det (3)

CONDITION	f('q19')=='3'	
	true	false
	Question BlockToCall1()	
END	Condition f('q19')=='3'	

q20 - Finansiering

I tillegg til leveransen fra Innovasjon Norge, er utviklingsprosessen delfinansiert ved hjelp av følgende?
(ett svar per linje)

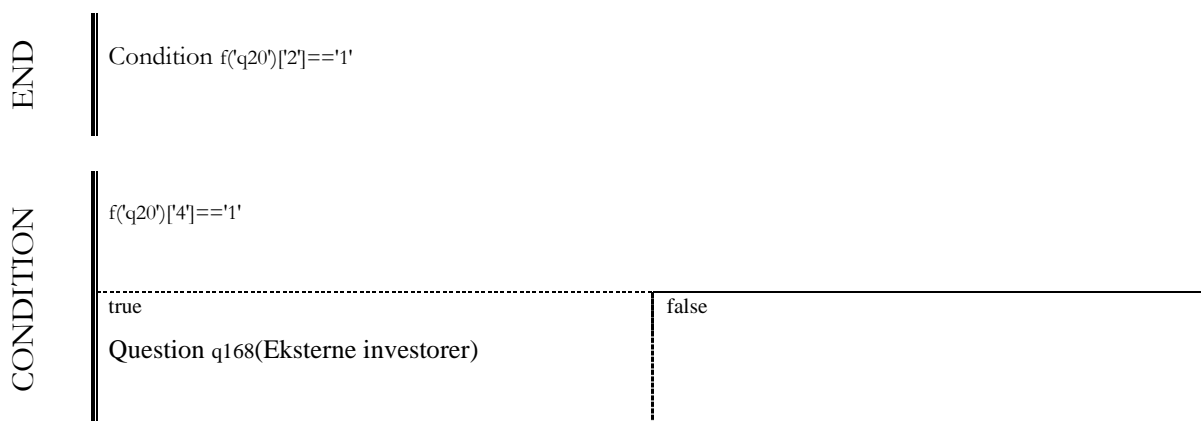
	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (3)
Egenkapital (1)	☐	☐	☐
Lån fra banker eller andre finansinstitusjoner (2)	☐	☐	☐
Annen offentlig finansiering enn Innovasjon Norge (3)	☐	☐	☐
Eksterne investorer (4)	☐	☐	☐

q21 - Betydning for lån

Etter din vurdering, hvilken betydning har eller vil leveransen fra Innovasjon Norge ha for utløsning av lån?
(kun ett svar)

- Ingen (1)
- Liten (2)
- Noe (3)
- Stor (4)
- Svært stor (5)
- Vet ikke/ikke relevant (99)

q168 - Eksterne investorer

Hva slags eksterne investorer har virksomheten fått inn?

(flere svar mulig)

- Familie (1)
- Venner (2)
- Norske forretningsengler (3)
- Utenlandske forretningsengler (4)
- Andre norske private investorer (5)
- Andre utenlandske private investorer (6)
- Norsk venture kapital (7)
- Utenlandsk venture kapital (8)
- Norsk egenkapitalfond (9)
- Utenlandsk egenkapitalfond (10)
- Norsk såkornfond (11)
- Utenlandsk såkornfond (12)
- Norsk industriaktør (13)
- Utenlands industriaktør (14)
- Norske institusjonelle investorer (15)
- Utenlandske institusjonelle investorer (16)
- Andre (vennligst spesifiser) (17) _____

q169 - Betydning for eksterne investorer

Etter din vurdering, hvilken betydning har eller vil leveransen fra Innovasjon Norge ha for at dere har fått eksterne investorer?

(kun ett svar)

- Ingen (1)
- Liten (2)
- Noe (3)
- Stor (4)
- Svært stor (5)
- Vet ikke/ikke relevant (99)

END

Condition f('q20')['4'] == '1'

q22 - Innovasjon Norges betydning for utviklingsprosessen

Hva tror du ville skjedd med utviklingsprosessen dersom Innovasjon Norge ikke hadde bidratt? Utviklingsprosessen ville...

(kun ett svar)

- Sannsynligvis blitt gjennomført i samme skala og med samme tidsskjema (1)
- Sannsynligvis blitt gjennomført i samme skala, men på et senere tidspunkt (2)
- Sannsynligvis blitt gjennomført i mindre skala, men med samme tidsskjema (3)
- Sannsynligvis blitt gjennomført i mindre skala og på et senere tidspunkt (4)
- Sannsynligvis ikke blitt gjennomført i det hele tatt (5)
- Vet ikke (6)

q32 – Samarbeid

Har eller vil utviklingsprosessen føre til økt samarbeid med noen av følgende virksomheter?

(ett svar per linje)

	Ja, norsk(e) (1)	Ja, utenlandsk(e) (2)	Ja, både norsk(e) og utenlandsk(e) (3)	Nei (4)	Vet ikke (99)
Universiteter og høyskoler (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Forskningsinstitutter (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Kunder (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Leverandører (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Konkurrenter (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Konsulenter (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Investorer/finansiering (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlige myndigheter (8)	☐	☐	☐	☐	☐
Bransjeorganisasjoner (9)	☐	☐	☐	☐	☐
Frivillige organisasjoner (10)	☐	☐	☐	☐	☐

CONDITION

f('q32')['1'].any('1','2','3') || f('q32')['2'].any('1','2','3') || f('q32')['3'].any('1','2','3') || f('q32')['4'].any('1','2','3') || f('q32')['5'].any('1','2','3') || f('q32')['6'].any('1','2','3') || f('q32')['7'].any('1','2','3') || f('q32')['8'].any('1','2','3') || f('q32')['9'].any('1','2','3') || f('q32')['10'].any('1','2','3')

true

false

Question q140(Innhold i samarbeidet)

q140 - Innhold i samarbeidet

Vennligst angi hva det samarbeides om

(flere svar mulig)

- Eksport eller salg av varer og tjenester (1)
- Joint venture (2)
- Kompetanseoverføring (3)
- Leverandøravtale (4)
- Leverandørutvikling (HMS, samfunnsansvar, arbeidstakerrettigheter etc.) (5)
- Lisensavtale (6)
- Produksjonsavtale (subcontracting & co-contracting) (7)
- Teknologisamarbeid (8)
- Transport/logistikk (9)
- Underleverandøravtale/outsourcing-aktiviteter (10)
- Annet (vennligst spesifiser) (11) _____

END

Condition f('q32')['1'].any('1','2','3') || f('q32')['2'].any('1','2','3') || f('q32')['3'].any('1','2','3') || f('q32')['4'].any('1','2','3') || f('q32')['5'].any('1','2','3') || f('q32')['6'].any('1','2','3') || f('q32')['7'].any('1','2','3') || f('q32')['8'].any('1','2','3') || f('q32')['9'].any('1','2','3') || f('q32')['10'].any('1','2','3')

q34 - Økt kompetanse

I hvilken grad har eller vil utviklingsprosessen øke din/virksomhetens kompetanse om

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (6)
Utvikling av nye produkter i form av varer (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utvikling av nye produkter i form av tjenester (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forbedring av produksjonsprosesser (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utvikling av markeder (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utvikling av organisasjon og ledelse i bedriften (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Strategiprosesser og veivalg (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rekruttering og opplæring av ansatte (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Økonomi, budsjetter og økonomistyring (8)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muligheter ved samarbeid og nettverk (9)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Internasjonalt samarbeid (10)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Internasjonale markeder (11)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekspert (12)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDITION

```
f('q34')['1'].none('1','2','99','88') || f('q34')['2'].none('1','2','2','99','88') || f('q34')['3'].none('1','2','99','88') ||
f('q34')['4'].none('1','2','99','88') || f('q34')['5'].none('1','2','99','88') || f('q34')['6'].none('1','2','99','88') || f('q34')['7'].none('1','2','99','88')
|| f('q34')['8'].none('1','2','99','88') || f('q34')['9'].none('1','2','99','88') || f('q34')['10'].none('1','2','99','88') ||
f('q34')['11'].none('1','2','99','88') || f('q34')['12'].none('1','2','99','88')
```

true

false

Question q77(Kompetansespredning)

q77 - Kompetansespredning

I hvilken grad har eller vil kompetansen som er opparbeidet gjennom utviklingsprosessen bli spredd utenfor bedriften?

(kun ett svar)

- Ingen grad (1)
- Liten grad (2)
- Noen grad (3)
- Stor grad (4)
- Svært stor grad (5)
- Vet ikke (6)

END

```
Condition f('q34')['1'].none('1','2','99','88') || f('q34')['2'].none('1','2','2','99','88') || f('q34')['3'].none('1','2','99','88') ||
f('q34')['4'].none('1','2','99','88') || f('q34')['5'].none('1','2','99','88') || f('q34')['6'].none('1','2','99','88') || f('q34')['7'].none('1','2','99','88')
|| f('q34')['8'].none('1','2','99','88') || f('q34')['9'].none('1','2','99','88') || f('q34')['10'].none('1','2','99','88') ||
f('q34')['11'].none('1','2','99','88') || f('q34')['12'].none('1','2','99','88')
```

q36 - Utvikling og forbedring av varer

Har eller vil utviklingsprosessen føre til nye varer eller forbedring av eksisterende varer?

(kun ett svar)

- Ja (1)
- Nei (2)
- Vet ikke (3)

CONDI- TION	f('q36')==='1'	
	true	false
Question q37(Forventet utvikling)		

q37 - Forventet utvikling

I hvilken grad har eller tror du utviklingsprosessen vil føre til følgende?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Utvikling av helt ny vare (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forbedring av design, egenskap og/eller kvalitet på eksisterende vare (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDI- TION	f('q37')['1']==='2' f('q37')['1']==='3' f('q37')['1']==='4' f('q37')['1']==='5'	
	true	false
Question q38(Varen)		

q38 - Varen

Hvordan vil du beskrive den nye varen?

(kun ett svar)

- Helt ny - finnes ikke fra før i noen markeder (1)
- Ny på det norske markedet - men kjent i utlandet (2)
- Ny på det regionale markedet - men kjent på det nasjonale markedet (3)
- Ny for virksomheten din - men kjent på markedet (4)
- Vet ikke/ikke relevant (5)

E Z	Condition f('q37')['1']==='2' f('q37')['1']==='3' f('q37')['1']==='4' f('q37')['1']==='5'
E Z	Condition f('q36')==='1'

q39 - Utvikling og forbedring av tjenester

Har eller vil utviklingsprosessen føre til nye tjenester eller forbedring av eksisterende tjenester?

(kun ett svar)

- Ja (1)
- Nei (2)
- Vet ikke (3)

CONDIT TION	f('q39')=='1'
	Question q40(Forventet utvikling)
	true false

q40 - Forventet utvikling

I hvilken grad har eller tror du utviklingsprosessen vil føre til følgende?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Utvikling av helt ny tjeneste (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forbedring av design, egenskap og/eller kvalitet på eksisterende tjeneste (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDIT TION	f('q40')['1']=='2' f('q40')['1']=='3' f('q40')['1']=='4' f('q40')['1']=='5'
	Question q41(Tjenesten)
	true false

q41 - Tjenesten

Hvordan vil du beskrive den nye tjenesten?

(kun ett svar)

- Helt ny - finnes ikke fra før i noen markeder (1)
- Ny på det norske markedet - men kjent i utlandet (2)
- Ny på det regionale markedet - men kjent på det nasjonale markedet (3)
- Ny for virksomheten din - men kjent på markedet (4)
- Vet ikke/ikke relevant (5)

E	Z	f('q40')['1']=='2' f('q40')['1']=='3' f('q40')['1']=='4' f('q40')['1']=='5'
E	Z	Condition f('q39')=='1'

q42 - Utvikling og forbedring av produksjonsprosesser

Har eller vil utviklingsprosessen føre til nye produksjonsprosesser eller effektivisering/forbedring av eksisterende produksjonsprosesser?

(kun ett svar)

- Ja (1)
- Nei (2)
- Vet ikke (3)

CONDI- TION	f('q42')==1'	
	true	false
	Question q43(Forventet utvikling)	

q43 - Forventet utvikling

I hvilken grad har eller tror du utviklingsprosessen vil føre til følgende?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Utvikling av helt ny produksjonsprosess (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utvikling av metoder for lagring, levering og/eller distribusjon (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDI- TION	f('q43')['1']=='2' f('q43')['1']=='3' f('q43')['1']=='4' f('q43')['1']=='5'	
	true	false
	Question q44(Produksjonsprosessen)	

q44 - Produksjonsprosessen

Hvordan vil du beskrive den nye produksjonsprosessen?

(kun ett svar)

- Helt ny - finnes ikke fra før i noen markeder (1)
- Ny på det norske markedet - men kjent i utlandet (2)
- Ny på det regionale markedet - men kjent på det nasjonale markedet (3)
- Ny for virksomheten din - men kjent på markedet (4)
- Vet ikke/ikke relevant (5)

CON- DI- TION	Condition f('q43')['1']=='2' f('q43')['1']=='3' f('q43')['1']=='4' f('q43')['1']=='5'	
	Condition f('q42')==1'	
	f('q37')['1']=='2' f('q37')['1']=='3' f('q37')['1']=='4' f('q37')['1']=='5' f('q40')['1']=='2' f('q40')['1']=='3' f('q40')['1']=='4' f('q40')['1']=='5' f('q43')['1']=='2' f('q43')['1']=='3' f('q43')['1']=='4' f('q43')['1']=='5'	
	true	false

Question q45(Beskyttelse av den nyutviklede varen, tjenesten og/eller prosessen)

q45 - Beskyttelse av den nyutviklede varen, tjenesten og/eller prosessen

Har eller tror du at virksomheten vil komme til å bruke noen av følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles?

(ett svar per linje)

	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Patent (1)	☐	☐	☐	☐
Registrert varemerke (2)	☐	☐	☐	☐
Registrert design (3)	☐	☐	☐	☐
Fortrolighetsavtaler (4)	☐	☐	☐	☐
Hemmelighold (5)	☐	☐	☐	☐
Opphavsrett/copyright (6)	☐	☐	☐	☐
Kompleks utforming/design (7)	☐	☐	☐	☐
Annet (8)	☐	☐	☐	☐

EN D Condition f('q37')['1']=='2' || f('q37')['1']=='3' || f('q37')['1']=='4' || f('q37')['1']=='5' || f('q40')['1']=='2' || f('q40')['1']=='3' || f('q40')['1']=='4' || f('q40')['1']=='5' || f('q43')['1']=='2' || f('q43')['1']=='3' || f('q43')['1']=='4' || f('q43')['1']=='5'

q46 - Markedsføring og markedsutvikling

Har eller vil utviklingsprosessen føre til introduksjon på nye geografiske markeder eller endret markedsføring?

(kun ett svar)

- Ja (1)
 Nei (2)
 Vet ikke (3)

CONDITION f('q46')==1'

true false

Question q47(Forventet utvikling)

q47 - Forventet utvikling

I hvilken grad har eller tror du utviklingsprosessen vil føre til følgende?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Anvendelse av nye salgskanaler eller markedsføringsmetoder (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Introduksjon av varer/tjenester til nye geografiske markeder (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lansering av varer/tjenester på en ny måte (f.eks. ny design eller innpakning) (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Identifisering av nye behov hos eksisterende eller nye kunder (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q48 - Organisasjonsutvikling

Har eller vil utviklingsprosessen føre til at virksomheten tar i bruk nye organisatoriske løsninger eller nye arbeidsrutiner-/prosesser?

(kun ett svar)

- Ja (1)
 Nei (2)
 Vet ikke (3)

CONDITION	f('q48')=='1'			
	<table border="1"> <tr> <td>true</td> <td>false</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Question q49(Forventet utvikling)</td> </tr> </table>	true	false	Question q49(Forventet utvikling)
true	false			
Question q49(Forventet utvikling)				

q49 - Forventet utvikling

I hvilken grad har eller tror du utviklingsprosessen vil føre til endring i følgende forhold i bedriften?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Ledelsesfunksjoner og/eller strukturer (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forretningsmodellen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opplæringsystemer, arbeidsprosedyrer eller kvalitetsstyring (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arbeidsansvar og beslutningsprosedyrer (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Organisering av relasjoner til andre virksomheter eller offentlige institusjoner (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Prosesser/metoder for å identifisere kundebehov (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q50 - Økonomiske effekter

I hvilken grad har eller vil utviklingsprosessen føre til følgende for virksomheten?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (6)
Økt omsetning (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Økt eksport (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedret konkurransevne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedret lønnsomhet (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedret overlevelsesmulig-	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Økt sysselsetting (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDI- TION	f('q50')['2']=='2' f('q50')['2']=='3' f('q50')['2']=='4' f('q50')['2']=='5'
	Question q85(Utløsende for eksport)

q85 - Utløsende for eksport

Har virksomheten eksportert tidligere?

(kun ett svar)

- Ja (1)
- Nei (2)
- Nei, denne utviklingsprosessen forventes å utløse virksomhetens første eksport (3)

q86 - Økt eksport - markeder

I hvilke av disse markedene forventes økt eksport?

(flere svar mulig)

- Norden (1)
- EU/EØS forøvrig (2)
- Europa utenom Norden og EU/EØS (3)
- Nord- Amerika (4)
- Sør- og Mellom-Amerika (5)
- Kina (6)
- Nordøst-Asia (7)
- Sørøst-Asia (8)
- Øvrige land i Asia (9)
- Midtøsten (10)
- Afrika (11)
- Oseania (12)

q160 - Tjenesten fra Innovasjon Norge

I hvilken grad har/vil tjenesten fra Innovasjon Norge bidra til at virksomheten har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess?

(kun ett svar)

- Ingen grad (1)
- Liten grad (2)
- Noen grad (3)
- Stor grad (4)
- Svært stor grad (5)
- Vet ikke (6)

g2105 - Barrierer for eksport

(to svar per linje)

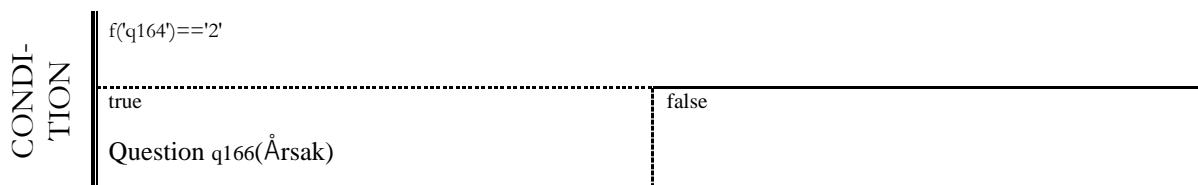
	q2106 - I hvilken grad har din virksomhet støtt på følgende barrierer/risikofaktorer:						q2104 - I hvilken grad har du/din virksomhet fått hjelp av Innovasjon Norge til å håndtere følgende barrierer/risikofaktorer:							
	I G (1)	L G (2)	N G (3)	SG (4)	S G (5)	VI (99)	IR (88)	I G (1)	L G (2)	N G (3)	SG (4)	S G (5)	VI (99)	IR (88)
Tilgang til finansiering av internasjonaliseringsarbeidet (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Relevant markedsinformasjon for valg av marked (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kompetanse om lover og regler i andre land (handlstekniske spørsmål) (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Finne strategisk samarbeidspartner lokalt i markedet (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedriftsintern kompetanse/kapasitet til internasjonaliseringsprosessen (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til relevante FoU-/kompetansemiljøer/ klynger hjemme (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til relevante FoU-/kompetansemiljøer/klynger eller nettverk ute (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kunnskap om konkurrenter (8)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til nødvendig teknologi (9)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Språk-/kulturkompetanse (10)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Korrupsjonsutfordringer (11)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Krav om lokalt eierskap eller lokal tilstedeværelse (12)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q164 - Benytte Innovasjon Norge igjen

Tror du at du vil benytte Innovasjon Norges tjenester om du skulle forsøke deg internasjonalt i fremtiden?

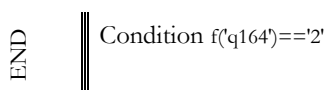
(kun ett svar)

- Ja (1)
 Nei (2)
 Vet ikke (3)

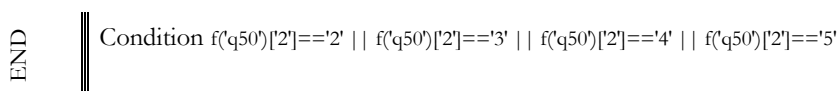
q166 - Årsak

Hva er årsaken til dette?

q167 - Mangler i tjenestetilbud

Hva savnet du i Innovasjon Norges tjenestetilbud i forbindelse med din internasjonaliseringsprosess?

q51 - Miljø- og samfunnseffekter

I hvilken grad har eller vil utviklingsprosessen føre til følgende?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Mindre produksjon av avfall (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mer resirkulering av avfall (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Reduksjon i utslipp av klimagasser (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mer fornybar energi produsert (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lavere forbruk av energi (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mer gjenbruk av materialer (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lavere forbruk av materialer (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedre utnyttelse av biologiske ressurser (8)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Flere lærlingeplasser (9)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Økt mangfold i næringslivet (kjønn, alder, nasjonalitet, minoritetsgrupper m. fl.) (10)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løsning på andre utfordringer i samfunnet (f.eks. helse, matsikkerhet, tryg- gere samfunn) (11)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q139 - Rolle i virksomheten

Hva er din rolle i virksomheten?

(flere svar mulig)

- Administrerende direktør/daglig leder (1)
- Prosjektleder (2)
- Økonomidirektør (3)
- Teknisk direktør (4)
- Markedsdirektør (5)
- Gründer av virksomheten (6)
- Styreformann i virksomheten (7)
- Styremedlem i virksomheten (8)
- Eier av virksomheten (9)
- Annet (vennligst spesifiser) (10)_____

q52 - Bakgrunnsinformasjon om virksomheten

I denne siste delen av undersøkelsen ønsker vi at du besvarer noen få spørsmål knyttet til din virksomhet (bedrift).

Gjelder dine svar i denne undersøkelsen en allerede etablert bedrift/virksomhet?

(kun ett svar)

- Ja, etablert i 2015 eller før (1)
- Ja, etablert etter 2015 (2)
- Nei (3)

CONDITION

f('q52')!='3'

true

false

Question q53(Etablert år)

q53 - Etablert år

Hvilket år ble virksomheten etablert?

Skriv årstall på formen ÅÅÅÅ - 4 siffer

CONDITION

f('registerdata')== '0'

true

false

Question q121(Omsetning)

q121 - Omsetning

Hvor stor var virksomhetens omsetning i 2018? Skriv inn tallet i hele norske kroner uten mellomrom eller komma/punktum
(kun tall)

END

Condition f('registerdata')='0'

q54 - Prosentandel eksport

Omtrent hvor stor prosentandel av samlet omsetning ble eksportert i 2018?
(kun tall)

q55 - Antall ansatte

Hvor mange ansatte hadde virksomheten per 31.12.2018?
(kun tall)

q56 - Antall årsverk

Hvor mange årsverk hadde virksomheten per 31.12.2018 (ett årsverk er ca. 1850 timer)?
(kun tall)

q135 – Fremtidig omsetningsutvikling

Sammenlignet med dagens situasjon, hvordan tror du virksomhetens omsetning vil utvikle seg i løpet av:
(ett svar per linje)

	Sterk reduksjon (1)	Moderat reduksjon (2)	Ingen endring (3)	Moderat økning (4)	Sterk økning (5)	Vet ikke (99)
Ett år (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tre år (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q170 - Fremtidig sysselsettingsutvikling

Sammenlignet med dagens situasjon, hvordan tror du virksomhetens sysselsetting vil utvikle seg i løpet av:
(ett svar per linje)

	Reduksjon (1)	Ingen endring (2)	En nyansatt (3)	To til tre nyansatte (4)	Fire til fem nyansatte (5)	Flere enn fem nyansatte (6)	Vet ikke (99)
Ett år (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tre år (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q57 - Utenlandsk eierskap

Har virksomheten utenlandske eiere?

(kun ett svar)

- Ja, heleid av utenlandske eiere (1)
- Ja, en majoritet blant eierne er utenlandske (2)
- Ja, en minoritet blant eierne er utenlandske (3)
- Nei, selskapet er 100 prosent norsk eid (4)
- Vet ikke (99)

END

Condition f('q52')!='3'

q58 - Annen mottaker på neste undersøkelse

Du vil motta en ny undersøkelse om 3-4 år der hensikten er å kartlegge faktiske effekter av leveransen. Dersom en annen person enn deg bør motta denne undersøkelsen, ber vi deg fylle inn følgende opplysninger:

Navn: (1) _____

E-postadresse: (2) _____

q59 - Ytterligere informasjon

Dersom du har tilleggsinformasjon eller kommentarer til undersøkelsen, kan du skrive det her:

STOP

Complete –

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20
2000 Frederiksberg
Danmark
Tel: (+45) 3369 1369
office@oxfordresearch.dk

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Tel: (+47) 4000 5793
post@oxford.no

SVERIGE

Oxford Research AB
Norrländsgatan 11
103 93 Stockholm
Sverige
Tel: (+46) 08 240 700
office@oxfordresearch.se

FINLAND

Oxford Research Oy
Fredrikinkatu 61a
00100 Helsinki
Finland
www.oxfordresearch.fi
office@oxfordresearch.fi

BRUXELLES

Oxford Research
C/o ENSR
5. Rue Archimède
Box 4, 1000 Brussels
www.oxfordresearch.eu
office@oxfordresearch.eu

LATVIJA

Oxford Research SIA
Vīlandes iela 6-1
LV-1010, Rīga, Latvija
Tel.: (+371) 67142503
<http://oxfordresearch.lv>
info@oxfordresearch.lv